

Veto

Kiekeboe amuseert ook Leuven

De stripfiguur Kiekeboe mag dan bij sommigen al wat naïef overkomen, de verkoopcijfers liegen er niet om: de serie is populairder dan ooit. Volgens experts zou dat niet zozeer liggen aan de hoofdfiguur als wel aan zijn bevallige dochter Fanny. Zij wordt in elk geval het hoofdpersonage in de Franse versie van de reeks, zo weet schepper en geestelijke vader Merho ons te vertellen op pagina 15.

Dito'Dito: een enige gezelschap

De meeste teatergroepen werken met een vaste kern van acteurs, en met een regisseur die in mindere of meerdere mate aangeeft wat die acteurs moeten doen. Op Dito'Dito is dit 'koncept' - een lelijk woord, volgens acteur Bart Meulman - helemaal niet van toepassing. Een gesprek over losvaste structuren en over menselijke verhoudingen in teater en politiek op pagina 6.

Overdosis autostrades en leefbare steden

De Internationale Verkeersaktiedag van 15 mei ging dit jaar ook in Leuven niet onopgemerkt voorbij. Bange en minder Bange Fietsers blokkeerden donderdagmiddag het stadscentrum voor een half uur. Zij eisten en kregen wat adempauze in een door het verkeer verstikte stad. In Brussel gingen milieuactivisten frontaal in de aanval tegen de hypokrisie van Karel Van Miert en zijn 'groen' verkeersbeleid. Op pagina 4.

Graag tot volgend jaar

De laatste Veto hebt u nu in handen. De hele ploeg van schrijvers, fotografen en zeters heeft naar best vermogen geprobeerd haar lezers op de hoogte te houden van het reilen en zeilen in het universitaire wereldje en ver daarbuiten. Een tentatief overzicht van de aandachtspunten in het afgelopen academiejaar? Op pagina's 16 en 17.

STUDENTENWEEKBLAD VAN DE LEUVENSE OVERKOEPELENDE KRINGORGANISATIE - JAARGANG 18, 1991-1992, NUMMER 30, DINSDAG 19 MEI 1992

'Wegwijs Gezondheid' dwaalt

Zijn homo's ziek?

Afgelopen vrijdag was het een drukke voormiddag op Gasthuisberg. Een twintigtal bedrukte homo's en lesbiennes boden zich aan op het spreekuur van professor Omer Steeno om zich door hem te laten behandelen. Hun ziekte: homoseksualiteit. De symptomen: vastgeroeste puberteitsgewoonten, angst voor heteroseks, dwangmasturbatie.

Zo staat het tenminste te lezen in de laatste uitgave van 'Wegwijs Gezondheid', een handleiding in de verschillende aspecten van de geneskunde, uitgegeven door het Davidsfonds. Het geheel staat onder leiding van niemand minder dan rektor Dillemans. Het boek, zo blijkt uit de inleiding, wil "op een eenvoudige manier wetenschap en ervaring ter beschikking stellen van iedereen (...)" waarbij de moeilijke kwesties niet uit de weg werden gegaan en standpunten werden ingenomen als dat gepast was.

Dat laatste is inderdaad het geval. Zo wordt homoseksualiteit gerangschikt onder de "seksuele afwijkingen", samen met ekshibitionisme, voyeurisme, sadisme, incest... (p. 348). Dergelijke afwijkingen worden omschreven als gevaarlijk voor het individu en zijn/haar seksuele relatie, onaanvaardbaar voor de maatschappij en problematisch vanuit moreel standpunt (p. 347). Als ze "overheersend voorkomen bij een individu" (en voor homoseksualiteit is dat bij homo's nu eenmaal het geval) zijn ze bovendien "patologisch" (lees: ziekelijk). Bij jongeren is een eventuele homoseksuele drang meestal voorbijgaand, maar als dat niet zo is kan het "de heteroseksuele gerichtheid blokkeren" (p. 332).

De stukken in 'Wegwijs Gezondheid' zijn niet ondertekend: dat wekt de indruk dat de tekst ondersteund wordt door de volledige redactie, waaronder meer dan vijftig KU Leuven-professoren, de rektor op kop. Professor Jacqueline Knops, eveneens hoofdredactrice van het boek, wou aan Veto trouwens als enige commentaar kwijt dat ze volledig achter de hele tekst staat. De redactie-secrataris, professor Herman Nys, wilde

dan weer niet geciteerd worden. De auteur van het bewuste hoofdstuk was niet bereikbaar. Het gaat om endokrinoloog Omer Steeno, hoofd Inwendige Geneeskunde in Gasthuisberg en lid van de Ondernemingsraad van de KU Leuven.

De Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit (FWH) ging de auteur afgelopen vrijdag, beladen met vlaggen en protestbordjes, opzoeken. Steeno bleek dan weer wel, dan weer niet aanwezig te zijn, en uiteindelijk werd het gezelschap ontvangen door de sekretaris van Jan Peers, algemeen koördinator van de universitaire ziekenhuizen. Daar overhandigde dr. John Vincke, hoofd van het Aids-centrum van de Universiteit Gent, een overzicht van dertig jaar onderzoek inzake homoseksualiteit. Kwestie van Steeno een beetje *up to date* te brengen.

Vincke stelt de voorstelling van homoseksualiteit in 'Wegwijs Gezondheid' op één lijn met de revisionistische geschiedschrijving, omdat ze decennia van wetenschappelijk onderzoek negeert om een opvatting uit de negentiende eeuw te propagieren. Uit die tijd dateert immers het idee dat het individuele gedrag (medisch) gecontroleerd moet worden om te voorkomen dat 'afwijkingen' de populatie als geheel (lees: het dominante deel daarvan) 'bedreigen'. Deze houding leidde onder andere tot 'wetenschappelijke' stellingenamen over de inferioriteit van vrouwen en zwarten.

Nochtans is een pathologische definitie van homoseksualiteit al jaren door de wetenschap achterhaald. Zelfs traditioneel traag reagerende organisaties als de Wereldgezondheidsorganisatie en de American Psychiatric Association hebben hun standpunt al een tijdlang aangepast. Een dergelijke visie op homoseksualiteit, stelt Vincke, tref je vandaag enkel nog bij het Vlaams Blok aan. Het doel ervan is de voortschrijdende 'burgerlijke integratie' van homo's en lesbiennes onmogelijk maken: wanneer homo's steeds meer uit de marginaliteit treden om hun leefwijze officieel te laten erkennen (huwelijk, erfrecht, adoptie...) is hen zien verklaren de beste manier om hen weer in de hoek te duwen.

vervolg op p.6

OPUS DEI, OOK AAN DE KU LEUVEN

Vorige zondag heeft paus Johannes-Paulus II in de Sint-Pietersbasiliek de in '75 gestorven Josemaría Escrivá de Balaguer y Albas zaligverklaard. Escrivá bundelde een aantal van zijn spreuken in het boekje 'El Camino' ('De Weg') en stichtte in 1928 het Opus Dei, een gesloten en invloedrijke katholieke organisatie. Zowel de persoon van Escrivá als zijn organisatie worden heftig bestreden door tal van gelovigen, kloosterordes en bisschoppen. Zij noemen het Opus Dei een rechts-konservatieve, niet te onderschatten en zelfs gevaarlijke katholieke loge.

Omdat die organisatie ook actief is aan de KU Leuven, brengt Veto een uitgebreide reportage over Escrivá en zijn organisatie. Achtereenvolgens belichten we de ongewoon snelle zaligverklaring van de stichter, de merkwaardige geheimhouding waarin de organisatie zich hult, haar invloed aan de KU Leuven, laten we studenten aan het woord die enige tijd in de huizen van het Opus Dei gewoond hebben, en geven we toelichting bij rol die Johannes-Paulus II speelde bij de uitbouw van de organisatie. Van pagina 7 tot pagina 12.

LEEUWEN - Op het binnenplein van het Pauscollege staan sinds vorige donderdag twee gigantische bronzen leeuwenskulpturen van de Belgische kunstenaar Olivier Sirebelle. De Like a Lion's zijn meer dan 4 meter lang en 1 m 60 hoog en werden ontworpen om de boorden van de trap te sieren. Sirebelle, een persoonlijke vriend van Maurice Sabbe, oud-direkteur van het Kollege, raakte jaren geleden onder de indruk van het statige binnenplein van architect Louis Montoyer, die ook het Koninklijk Paleis in Laken bouwde. In de hal zijn nog een aantal kleinere leeuwen te bewonderen, alles tot 21 juni. (foto Karel De Weerd)

Onverschilligheid bij Industrianen doorbroken

Verstoppertje spelen

In Groep T is zichtbaar een en ander losgekomen na onthullingen in Veto over de extreem-rechte sympathieën van de voormalige preses van Industria, Patrick Nijs, en de twijfelachtige houding van het nieuwe presidium ('Preses voor allen, ook voor racisten', Veto 27). Wat een drialte wekken begon met het systematisch wegnemen van de Veto's uit de bakken van Groep T - een praktijk waaraan dit jaar enkel Rektor Dillemans en het NSV zich bezondigden -, bereikte enkele dagen geleden zijn hoogtepunt met het bekladden van binnenmuren en vensters in Groep T door onbekenden die eisten dat de 'Nazi-preses' zou oprotten.

Veto 27 zal waarschijnlijk vele Industrianen ontgaan zijn. Nochtans bevatte deze Veto een artikel over 'hun' presesverkiezingen. Maar blijktbaar vonden bepaalde mensen het niet interessant dat deze Veto in de handen van de studenten van Groep T terecht zou komen, aangezien het nummer al na enkele uren 'verdwonen' was. Hiertegen kwam echter al gauw reactie van een anonieme affiche-ontwerper die deze 'diefstal' aankloeg: 'Waar is onze Veto? Vraag het aan de Preses of andere NSV-instanties. Lees Veto pag. 7'. De Industrianen werden ook opgeroepen hun Veto in de Alma te gaan halen om zo het artikel zeker niet te missen. Deze affiche was echter evenmin een lang leue beschoren zodat de diefstal relatief ongemerkt voorbijging.

Voor een aantal Industrianen ging de passiviteit iets te ver, en ze besloten een actiecomitee op te richten, de 'Fraktie van de Aktie'. Diezelfde mensen waren hiermee niet aan hun proefstuk toe. Tijdens de Nationale verkiezingscampagne rond 24 november, hadden zij reeds actie gevoerd tegen het Vlaams Blok met de slogan 'Stop Nazi Blok, Eet Nazi Goreng'.

Vorige week dook de Fraktie van de Aktie plots op in Veto. Aandachtgetreuzers hebben ongetwijfeld ook het volgende 'Zoekertje' teruggevonden: 'Industria's Nazi-preses eras. De Fraktie van de Aktie.' In diezelfde periode plakte de Fraktie een veertigtal affiches in Groep T, waarop naast uittreksels van de lezersbrief van Patrick Nijs uit Veto van 24 november 1988 en uitspraken

van hem op het verkiezingsdebat ook de slogan 'Tricky eras' voorkwam (een zinspeling op de ploeg 'Lucky Tricky' waarmee Patrick Nijs vorig jaar de Industria-verkiezingen - nipt - won). Met deze affiches en zoekertjes werd zichtbaar het startsien gegeven voor een ware kladcampagne die donderdag zijn hoogtepunt bereikte, en waarbij de oud-preses het nu volledig moest ontgelden.

Op een informatiebord boven de ingang van 'Kampus Blauwput' kon donderdagmorgen iedereen 'Nazi Tricky, Fuck Off!' lezen - ook al een woordspeling op een nummer van de Dead Kennedys 'Nazi Punks Fuck Off!'. Deze slogan werd opnieuw ondertekend door 'Fraktie van de Aktie'. Daarnaast hadden onbekenden op enkele binnenmuren en op vensters van Groep T met verf diezelfde slogan gespoten. Alhoewel men donderdagvoormiddag muren en vensters grondig heeft proberen reinigen - naar verluidt werd zo goed geschrobd dat hier en daar zelfs de kalk van de muur is verdwenen - blijken de slogans niet zo gemakkelijk te verwijderen. Aan de overkant van Groep T kon iedereen op grote reclamepanelen de slogan 'Nazi eras' lezen. Andere individuen brachten in het toilet slogans aan zoals 'Tricky is Nazi, Tricky is Veto-verstopper'. Volgens verschillende bronnen die wij gecontacteerd hebben zijn al deze verpartijen niet het werk van de 'Fraktie van de Aktie', wat meteen impliceert dat er binnen Groep T meerdere groepen aan het werk zijn. Daarmee heeft de

Fraktie dan ook haar hoofddoel bereikt, namelijk het doorbreken van de onverschilligheid bij de Industrianen.

In een gesprek met Veto bestempelt Patrick Nijs de campagne als "laag bij de gronds, degoutant en goedkoop... een aktie waarmee hooguit 10 studenten akkoord gaan". De aanleiding voor de hele lasterkampagne schuift Nijs in de schoenen van Veto, door het publiceren van een artikel met een aantal leugens. In tegenstelling tot wat een drialte mensen Veto bevestigden zou hij op het verkiezingsdebat helemaal niet gezegd hebben dat de vraag rond het anti-racisme beter niet beantwoord kon worden: "Ik heb enkel gezegd dat de tijd drong, de laatste tien minuten van het debat gingen toen in, en dat er daarom niet voldoende tijd was om alle vragen te beantwoorden. Die vraag over de racisme-problematiek was bovendien niet echt vooraf ingediend." De uittreksels uit de lezersbrief van Patrick Nijs van 24 oktober 1988, zijn volgens hem ook "helemaal uit hun kontekst gerukt". Die lezersbrief was volgens Nijs immers een reactie op een artikel dat pleitte voor stemrecht voor migranten, en had dan ook enkel de bedoeling het 'bewijs' te leveren dat een aantal van deze 'gastarbeiders' zich niet willen integreren.

De direktie van Groep T zit verveeld met het voorval. Toch houdt zij voorlopig het hoofd koel, ook al benaderde Patrick Nijs de direktie met het voorstel om klacht in te dienen tegen onbekenden (een van onze informanten beweerde overigens dat de oud-preses via Groep T een aanklacht tegen Veto wou indienen, iets wat Nijs formeel ontkent).

Op het einde van vorige week benaderden enkele studenten Veto met klachten over de extreem-rechte sympathieën van de oud-preses en met hun twijfels over het nieuwe presidium. Wij namen vervolgens contact op met een aantal andere studenten van Groep T en gaven

vervolg op p.4

LEZERS BRIEVEN

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.
Brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)actualiteit. Anonieme brieven kunnen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studietoestand en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.
Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met ±1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Had dat wat eerder in het jaar ontdekt "Studie is in wezen erotisch"

Alhoewel dat niet nieuw is, steekt kritiek op de school en het onderwijs vandaag opnieuw de kop op. Het onderwijs dreigt beschuldigd te worden van zowat alles wat misgaat in deze samenleving: de huidige verrechtssing, de toenemende individualisering, de economische crisis, ... Vanuit conservatieve hoek krijgt het onderwijs-bestel vooral de kritiek dat het nivo van het onderwijs ineenstinkt, en zo de hele samenleving in haar val zou meertrekken. Vanuit progressieve hoek viseert men dan weer onder andere de archaische inhoud van de lessen en duidt men op het groot aantal mislukkingen.

Rond de vragen die recentelijk over onderwijs en de plaats van het onderwijs in de maatschappij rezen, organiseerde het 'Centrum voor fundamentele pedagogiek' een reeks lezingen op vier opeenvolgende donderdagen. De eerste zes lezingen, ondertussen voorbij, behandelden thema's zoals de 'verzakkelijking van het onderwijs', de school in een turbulente beleidsomgeving' of 'De school: efficiënte organisatie of maatschappelijk instituut?' Paul Smeyers, hoogleraar aan de faculteit Psychologische en Pedagogische Wetenschappen, besprak het vormingsproject van het onderwijs. De centrale vraag die Smeyers stelt in zijn lezing 'Vorming of misvorming? Het verlies van het individu voorbij' en ten dele ook beantwoordt, is of het onderwijs de waarde-dimensie onaangeroerd kan laten.

De school heeft traditioneel een aantal taken in een maatschappij. Een hiervan is het aanleren van vaardigheden om mensen later een beroep te kunnen laten uitoefenen. Ook instrumentele vaardigheden zoals het leren rekenen en schrijven en het leren werken met een computer of een brief leren schrijven, horen tot het takenpakket van het onderwijs. De discussie die de laatste tijd over onderwijs en haar takenpakket de kop opsteekt, concentreert zich echter niet zozeer op de nuttige vakken, maar op de zogenaamde 'kulturele vakken'. De polemiek komt pas goed op gang wanneer het opvoedingsproject van de school zelf ter sprake komt.

Smeyers meent in dit verband dat "het onderwijs zich niet kan beperken tot kennis van een aantal disciplines, het dient ook voor te bereiden op het

samenleven in de maatschappij, waarbij de aandacht op een aantal problemen die nu aan de orde zijn, niet uit de weg kan worden gegaan." De algemeen maatschappelijke waarden die via de schoolse vorming meegegeven worden, zijn volgens Smeyers zodanig in vraag gesteld dat er bijna sprake kan zijn van een waardenverval. Door het groeiend individualisme, kan ieder individu als het ware zijn eigen waardenpakket samenstellen. Men lijkt te kunnen kiezen als bij een koud buffet, aldus Smeyers. Hierdoor ontstaat een soort *brikolage-kultuur*.

Loodgieters

Als oorzaken van dit waardenverval duidt hij het wegvallen van een aantal zegsstructuren aan, het minder aanspreken van de vroegere - omvattende - religieuze dimensie en het afnemen van het belang van cultuur, gezien als datgene wat mensen belangrijk vinden om te behouden. Niet meer de gemeenschap, het gemeen goed, maar het individu wordt de maatstaf van waarden. Logischerwijze mondt het verval van gemeenschappelijke waarden uit in een cultuur van onmiddellijke en zo groot mogelijke bevrediging. Om Smeyers' woorden te gebruiken: "De cultuur van MacDonald's en *instant pret*, alles dient in een geruststellende overvloed beschikbaar te zijn, steeds en zo het mocht ontbreken, onmiddellijk."

Vermits rond de waarden in de maatschappij op dit ogenblik geen consensus bestaat, is het voor het onderwijs moeilijk om leerlingen waarden mee te geven, menen sommige pedagogen. Aangezien de tijdsgeest niet direkt meezit, lijkt het alsof de school moet oproeien tegen de stroom om haar leerlingen nog waarden mee te geven. Maar zoals in vele gedachtenwisselingen rond dit thema kan ook hier een begripsverwarring onderkend worden. 'Waarden' is een delicate term. Wanneer de school volgens sommigen 'geen waarden' meer overdraagt, geeft ze juist wel een waarde mee, net zoals het onmogelijk is om 'apolitiek' of 'politiek neutraal' te zijn. Het verlies van positieve, waarde-lijk afgelijnde waarden is niet 'waarde-loos'. Daarom is het waarschijnlijk meer zinvol om te constateren dat het onderwijs het moeilijk heeft om nog te kiezen welke waarden het de leerlingen meegeeft. Onderwijs wordt meer en meer bekeken door een economische bril, waarbij gedacht wordt in termen van input en output en kostprijs. Vanuit economisch standpunt kan gepleit worden voor een louter instrumentele vorming. "Laten we goede loodgieters, boekhouders en artsen opleiden, wat waardevol is maakt iedereen wel voor zichzelf uit."

Wegcijferen

Een aantal analyses uit het buitenland tonen dat dit proces reeds ver gevorderd is en belangrijke gevolgen heeft. Uit een analyse van Jonathan blijkt dat het onderwijs in Schotland verantwoordelijk geacht wordt voor de economische malaise en de sociale onrust. Het onderwijs moet er in de toekomst voor zorgen dat de Schotse ondernemingen competitief blijven met buitenlandse bedrijven. Het onderwijs moet en kan waardenrijvrij zijn. Een selectie van de vakken en de vakinhouden is slechts een technische kwestie. Kortom, de Schotse leerlingen moeten worden uitermest met die vaardigheden die nodig zijn om hen in staat te stellen in de samenleving een job uit te

oefenen en ook niet meer dan dat. Leraren moeten worden gecontroleerd op ze zich wel genoeg op deze taak toeleegen.

In Wales en in Engeland werd bovendien in het hoger onderwijs gestart met het *performance related pay*. Dit betekent dat de wedde gekoppeld wordt aan de prestaties die een docent levert. Een van de toetsen van prestaties is het schrijven van artikels. Naarmate er bovendien meer naar een artikel gerefereerd wordt, krijgt de betrokkene een hogere score. Smeyers beschrijft het volgende geval: "Nu gebeurde het dat een van de *lecturers* een bijzonder slecht artikel toch in een bekend tijdschrift gepubliceerd kreeg. En jawel, het ontdekte vele reacties, waarin, u kon het al vermoeden, veel gerefereerd werd naar dat artikel. De betrokken *lecturer* hield er aardig wat aan over en was dankbaar tegenover zijn nijldige kollega's."

Alhoewel de situatie in België niet zo erg is, wijzen hier toch ook enkele signalen in de richting van een toename van economische invloeden op het onderwijs en een wegcijferen van een 'opvoedingsproject'. Uit een telling van de pedagogische mededelingen in het katoliek onderwijs van 1986 tot 1991, bleek dat 400 pagina's besteed werden aan informatika, 39 aan migranten, 38 aan het Bijzonder Sekundair Onderwijs, 18 aan pedagogische studiedagen en nul aan een pedagogisch project.

Verleiding

Om een antwoord te formuleren op de vraag wat nu de taak van het onderwijs is, trekt Smeyers een analogie tussen de opvoeding van de ouders en deze van de school. "Ouders hebben misschien lang niet altijd vastomlijnde ideeën over wat van hun kinderen moet worden, maar in de praktijk van het opvoeden zullen ze waarden overdragen, of ze dit nu willen of niet." Ouders hebben dus de taak om aan te duiden wat goed en slecht is en in die zin op te voeden. Het verschil met vroeger is dat het engagement van de individuele opvoeder nu sterker op de voorgrond treedt, waar vroeger het maatschappelijk-kollektieve ingebed zijn (jeugdbewegingen, verenigingen, wijkorganisaties) doorwoog.

Smeyers: "In zoverre het onderwijs opvoedend moet zijn, en dat kan mijns inziens niet anders, kan het onderwijs zichzelf niet ontslaan te antwoorden op de vragen van de samenleving, op de vraag welke samenleving wij wensen en welke verantwoord kan worden." Ook hier spelen dus overwegingen mee van wat goed en slecht is. Vermits de school de verantwoordelijkheid draagt voor het opvoedingsproject van jongeren, zal ze hierover moeten denken en zich hiermee moeten bezig houden: in wat zij ter

Sportraad

Op de zeventiende en laatste vergadering van dit academijaar behandelde Sportraad volgende onderwerpen:

De verkiezing van de vrijgestelden gebeurde voor de zes kandidaten op een uniforme en een neutrale wijze. In een eerste fase werden twee kandidaten weggestemd op basis van hun CV, de anderen werden uitvoerig getoetst aan het profiel. Na geheime stemming werden Josiane Piron en Peter Van Wauwe verkozen.

Naar aanleiding van de stemming werd opgemerkt dat het spijtig is dat losse medewerkers geen stemrecht hebben terwijl zij de werking van zeer nabij volgen. Enkel de kringafgevaardigden mogen volgens de statuten een stem uitoefenen. Ter informatie: op deze AV waren 21 losse medewerkers en 19 kringafgevaardigden aanwezig. Een merkwaardig grote hoeveelheid in deze drukke tijden.

Om de uitgebreide werking van dit jaar voort te zetten, moesten de functies van voorzitter, ondervoorzitter en financieel beheerder opnieuw ingevuld worden. Twee charmante dames van Medika stelden zich onder het motto 'vrouwen aan de macht' kandidaat als voorzitter en ondervoorzitter. Ze waren een verdienstelijke nep-ploeg met een uitgewerkt maar lachwekkend programma. Een andere nep-kandidaat door de verkiezingen ook wat opfleuren door de echte ondervoorzitter in spe het vuur aan de schenken te leggen. Uiteindelijk werden voldoende serieuze kandidaten verkozen: Hans De Sterck als voorzitter, Ben Van Elst als ondervoorzitter en Peter Willems als financieel beheerder.

Er werd geopteerd voor de aankoop van een nieuwe computer (rond 70.000 fr.). Het doorslaggevend argument was dat de oude te veel *faal errors* maakt en dat herstelling te veel zou kosten.

Na een overzicht van de stand van zaken in de discussie rond de verdeelstuleut van Loko werd het volgende genoteerd. In de eerste plaats blijft Sportraad nog steeds bij haar standpunt dat het niet kan om de werking van één raad diepgaand af te bouwen in een crisissituatie ten voordele van de taakverruiming van de andere raden, zelfs al zou ook Sportraad erop vooruitgaan.

Sportraad kan wel instemmen met de volgende beslissingen die op de vorige OAV van 4 mei met kringstandpunten en volgens de juiste procedure gestemd werden: de *zero budgetting*-methode zal gevolgd worden, de Algemeen Sekretaris wordt afgeschaft, Kringraad krijgt een tweede vrijgestelde, het geld dat over is wordt doorgestort naar Kultuurraad en het bedrag voor het FKK wordt

vastgelegd op 250.000 fr.

Sportraad kan niet instemmen met de andere beslissingen en stemmen die er daarna op de chaotische OAV van 4 mei genomen werden om de volgende redenen. Ten eerste omdat de stemmen omtrent de voorstellen niet gebaseerd kunnen zijn op kringstandpunten vermits ze ter plekke ontstonden. De meeste kringen hebben bovendien in deze periode van het jaar geen vergaderingen meer om die standpunten vast te leggen. Daarom lijkt een goede democratische werking uitgesloten. Ten tweede omdat iedereen op de OAV het eenvoudige weg beu is en de enige motivatie wordt: "Laten we er zo vlug mogelijk mee ophouden." Ten derde omdat we met de besprekingen in het slop zitten en de eenheid binnen Loko dreigt verloren te gaan doordat enkele partijen vanuit een competitieve visie naar het overleg komen. Sportraad vindt het belangrijk dat Loko een koepel blijft waarbinnen de raden kunnen samenwerken, indien de problematiek dat vereist. Tenslotte omdat de verdeelstuleutbesprekingen te belangrijk zijn om in de vlucht af te handelen.

Daarom vraagt Sportraad instel. Bovendien is de afhandeling niet zo dringend als ze soms wordt voorgesteld. Wanneer de gemeedren tussen de verscheidene partijen beëindigd zijn, is er terug een mogelijkheid om op een konstruktieve wijze samen te werken. De vraag naar meer werkingsgeld zou eerst met een serieuze argumentatie moeten worden ondersteund. Prioriteit moet gaan naar de vraag gericht aan de Universitaire Overheid. De overleving van de studentenbeweging te Leuven dreigt in gevaar te komen indien de totale toelagen aan Loko niet verhoogd worden.

Vorige vergadering hadden we de maraton vastgelegd op woensdag 11 november vanuit de gedachte dat velen dan kunnen deelnemen omdat niemand les heeft en de meesten de brug zullen maken. Bij nader inzien blijken de praktische nadelige gevolgen op te wegen tegen een groter aantal deelnemers. We zijn teveel afhankelijk van de steun van het ILO, de Technische dienst van de KU Leuven en anderen. Daarom zal de maraton één dag vroeger doorgaan, met name op dinsdag 10 november. Vermits de kwartmaraton een betrekkelijk groot succes kende vorig jaar, zullen we volgend jaar ook een 10,5 km inlassen.

Subsidies voor vrije verenigingen. De subsidies voor de kringen werden vorige AV al uitgekeerd. LUAK: de alpinsten krijgen 15.000 fr toegekend ter promotie van de studentensport. LUAC: de zweefvliegers krijgen na stemming eveneens het maximumbedrag van 15.000 fr subsidie.

UIT DE RADEN

Donderdag 21 mei vinden nog twee lezingen plaats. Johan Vanderhoeven spreekt over 'Leraar zijn: pedagogische omnacht of onmacht om het pedagogisch te denken?' en Mariette Hellemans over 'Het wetende niet-weten!'.

Veto
's Meiersstraat 5
3000 Leuven
Tel. 22.44.38
Fax 22.04.66
Jaargang 18
nr. 30
dd. 19 mei 1992

Ver. uitg. Pieter De Gryse, 's Meiersstraat 5, Leuven
Hoofdredactie: Dirk Boeckx
Redaktiesekretaris: Pieter De Gryse
Redaktie: Karl De Weerd, Patrick Staudt, Ilse Steen, Pieter Vandekerckhove, Ria Vandermaesen, Steven Van Garse
Doka: Karen De Pooter, Karl De Weerd, Rob Stevens
Tekeningen: Arnulph en Nix
Layout en vormgeving: Dirk Boeckx, Pieter De Gryse, Ann Heybrant, Jeroen Orij, Walter Pauli, Patrick Staudt, Ilse Steen, Pieter Vandekerckhove, Jan Van der Linden, Ria Vandermaesen, Maud Vermeire, Stef Wauters
Medewerkers: Filip De Keukeleere, Ann Heybrant, Michel Kempeners, Walter Pauli, Wim Peeters, Maud Vermeire, Stef Wauters
Eindredactie: Dirk Boeckx, Ilse Steen, Maud Vermeire

Zetwerk en publiciteit
Alfaset Leuven (016/22.04.66)
Drukkerij Rotatyp Brussel
Oplage 9000 exemplaren
ISSN-nummer 0773-5162
Abonnementen
Studenten: 250 fr.; niet-studenten: 300 fr.; steun vanaf 600 fr.; overschrijven op 001-0959719-77
Agenda en Ad Valvas ten laatste vrijdag voor verschijnen om 18.00 uur op het redaktieadres bezorgen
Redaktievergadering iedere vrijdagmiddag om 15.00 u

Druk op sociale sektor

Gok van Vlaamse rektoren?

De Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir) wil het inschrijvingsgeld voor niet-beursstudenten optrekken tot 17.000 frank, maar heeft ook plannen om op middelkorte termijn een nieuw systeem van inning in te voeren: iedereen (bursaal of niet) betaalt hetzelfde bedrag (17.000 ?). Met die extra inkomsten zouden de universiteiten dan hun eigen sociale voorzieningen bekostigen. Als compensatie voor de studenten willen de uniëfs dat de overheid de studiebeurzen optrekt in verhouding tot de meerkost bij de inschrijving. Dit voorstel doet zonder meer afbreuk aan de democratisering van het onderwijs.

Als men tegelijk de inschrijvingsgelden én de beurzen optrekt, komt de hele hervorming neer op een nuloperatie, zo meent de Vlir, en dus heeft ze geen invloed op de democratisering. Bij die redenering kunnen echter een paar grote vraagtekens geplaatst worden. Ten eerste gaat het optrekken van de inschrijvingsgelden op zich al in tegen een jarenoude studenteneis: gratis toegang tot het hoger onderwijs, de beste garantie voor het vermijden van een financiële discriminatie. Hoe hoger het inschrijvingsgeld, hoe moeilijker het voor velen ook wordt om de som bij het begin van het academiejaar opens op te hoesten. Niet iedereen kan even gemakkelijk enkele duizenden franken uit het maanbudget van september lichten. Bij een hoog inschrijvingsgeld ontstaat bovendien een ernstige psychologische drempel: in veel gezinnen leeft immers de vrees dat dit hoge bedrag een voorafspiegeling is van nog meer kosten voor cursussen, voeding en huisvesting.

Verscherping

Het verhogen van de studiebeurs lost deze problemen eigenlijk zo goed als niet op. Aangezien de beurzen pas laat tijdens het academiejaar worden uitbetaald, zal door dit systeem nog steeds een grote groep gezinnen in budgettaire problemen komen. De Vlir stelt voor hieraan tegemoet te komen door de inschrijving eventueel in twee schijven te laten betalen: een in september, een tweede vóór 1 februari. Dat laatste tijdstip valt echter nog steeds vóór de uitbetaling van de beurzen.

Veel belangrijker is echter dat de belofte van een beursverhoging nogal

ongeloofwaardig klinkt in de oren van iedereen die het afgelopen decennium de Vlaamse onderwijsproblematiek heeft gevolgd. De beurzen werden sinds 1979 welgeteld drie keer verhoogd en lopen dus vier achter op de indeks. Bovendien dekt zelfs een maximumbeurs van 91.000 fr al jarenlang niet meer de werkelijke studiekost. Dat er nu opeens een verhoging van 13.500 fr of zo (het verschil tussen het inschrijvingsgeld voor bursaals en niet-bursaals) zou inzitten, klinkt wel erg ongeloofwaardig. Hoeveel de operatie de overheid precies zou kosten, is niet helemaal duidelijk, maar dat het meer dan een half miljard zou zijn is vrijwel zeker. Om nog maar te zwijgen van de noodzakelijke inhaalbewegingen van de beurzen ten opzichte van de indeks en de werkelijke leefkost.

Heftig

Een blik in het verleden geeft trouwens aanleiding tot compleet ander verwachtingspatronen. Tot nog toe heeft elke hervorming van het studietoelagenstelsel als enig resultaat gehad dat er steeds meer mensen uit de boot vielen. De voorwaarden voor het verkrijgen van een beurs werden keer op keer verscherpt. Zogezegd de profitaart tegen te gaan, maar de hervormingen leidden toevallig bijna altijd tot een besparing voor de overheid. Het enige concrete gevolg was in elk geval een nog verder scheefgroeien van de verhoudingen. Als men dan bovendien vaststelt dat ook dit jaar de beurzen weer niet gedeïnkeerd worden – naar verluidt omwille van een vergeten komma in het regeerakkoord –, dan lijkt deze toekom-

stige verhoging van de studietoelagen nog meer op een luchtkastel dan op een coherent plan. Ten slotte is in het hele Vlir-voorstel geen spoor van een compensatie voor de net-niet-beursstudenten – de grote slachtoffers van de vorige hervormingen. Ook voor deze groep zal door het optrekken van de inschrijvingsgelden de toegang tot het hoger en universitair onderwijs steeds moeilijker worden gemaakt.

De Vlir mag dan al beweren dat het optrekken van beurs en inschrijving een nuloperatie is voor de student, ze ziet natuurlijk ook in dat het dat niet is voor de overheid. Omdat het haar nu irrealistisch lijkt dat de regering de begroting voor onderwijs aanzienlijk zou verhogen, en omdat de hogescholen tegelijk steeds sterker vragende partij zijn voor de uitbouw van hun sociale sector, stelt de Vlir zelf voor om de overheidstoelagen voor de sociale voorzieningen af te bouwen, evenredig met het optrekken van de studietoelagen. Dit zou een fundamentele wijziging in de Belgische onderwijspolitiek betekenen. Het betoelagen van de sociale sector (aan de KU Leuven Alma, Huisvesting, diensten Van Dalekolle) was tot op dit ogenblik de enige manier waarop de overheid nog inspanningen deed om studeren aan de universiteit op een min of meer betaalbaar peil te houden. Alle belastingbetaalers werkten mee aan het toegankelijk maken van de universiteit – en niet alleen de mensen die van de universiteit gebruik maakten.

Patrimonium

Nadat de toelagen in 1986 (Sint-Anna) al sterk waren verlaagd, stelt men dus nu voor om de overgebleven som op termijn nog verder af te bouwen. De universiteiten zouden dan deze verantwoordelijkheid op zich nemen, en de sociale sector bekostigen met de inschrijvingsgelden. Daarmee gaan de uniëfs overigens lijnrecht in tegen het recente arrest van het Arbitragehof (7 mei, zie vorige Veto). Het Hof aanvaardt dat het garanderen van het recht op onderwijs en het streven naar kosteloosheid een taak van de overheid is die ze niet mag delegeren. De Vlir stelt de overheid voor om de toegang tot de universiteit dunder te maken en de verantwoordelijkheid op het vlak van sociale voorzieningen volledig naast zich neer te leggen.

Ook deze verschuiving wordt voorgesteld als een nuloperatie: de overheids-subsidies aan de sociale sectoren zouden net zoveel teruggeschroefd worden als nodig voor de verhoging van de toelagen. Ook hier zijn er echter een paar 'opmerkingen' te maken. Het geld dat eerst rechtstreeks van de Staat naar de universiteiten vloeide, maakt nu een omweg via de studenten. In een dergelijk denkschema valt de financiering van de sociale sector enkel nog de ouders van de studerende ten laste. Het LUC (Diepenbeek), de grootste voorstander van al

HALVERING INSCHRIJVING

't is te zeggen

Tussen de verschillende Vlir-voorstellen voor verhoging van de inschrijvingsgelden is een en ander aangepast. In het definitieve advies aan de Exekutieve (9 april) is een belangrijke wijziging opgenomen ten opzichte van de eerste versie van eind januari. Het gaat om de inschrijvingsgelden voor de categorie van de 'financieel beursgerechtigden': de studenten die in normale omstandigheden een studiebeurs zouden krijgen, maar er niet van kunnen genieten omdat ze bissen of omdat ze inschrijven voor een tweede diploma (wat zoals bekend steeds vaker voorkomt). In 1990-91 ging het voor de KUL om zo'n 1350 studenten.

Deze groep betaalde in 1991-92 een verminderd tarief van 7250 fr (in plaats van de normale 16.150). In het eerste voorstel van de Vlir zou deze categorie studenten afgeschafte worden en gevoegd bij de categorie van de net-niet-beursstudenten (studenten van wie de ouders net te veel verdienen om

voor een beurs in aanmerking te komen). Konkreet betekende dat dat ze in 1992-93 9000 fr zouden betalen: een verhoging met 24%. Zo zouden ze het grootste slachtoffer worden van de verhoging.

Niet alleen Veto klaagde deze zaak van zaken aan, ook binnen de Vlir-kommissies rees er protest: KUL-afgevaardigden Jan De Vuyst en Paul Vanhoof wezen erop dat mensen met een laag inkomen de boot van de tweede diploma's dreigden te missen. In het definitieve advies is hun standpunt blijkbaar gevolgd: de beursgerechtigden worden niet bij een hogere categorie (de bijna-bursaals) gevoegd, maar bij de lagere categorie: de bursaals. Ze zullen dus in 1992-93 geen 7250 of 9000 fr meer betalen, maar slechts 3500. Voor hen worden de inschrijvingsgelden dus meer dan gehalveerd. Een lichtpunt in duistere tijden.

(PDG)

deze hervormingen, verklaarde dan ook onomwonden op een Vlir-kommissie dat "kollektieve sociale sectoren niet meer prioritair zijn". We gaan met andere woorden naar individuele sociale sectoren, waarin de gebruiker zoveel mogelijk zelf moet betalen voor zijn voeding, zijn huisvesting,...

In de nieuwe situatie zal de druk op de sociale sectoren om meer eigen inkomsten te verwerven (Alma via de maaltijd-prijzen, de peda's via de huurprijzen) trouwens veel groter worden. Aan de KU Leuven bijvoorbeeld kreeg de sociale sector in 1991 155 miljoen rechtstreekse overheidstoelagen en 50 miljoen toelagen uit de inschrijvingsgelden. In totaal ontving de KU Leuven echter zo'n 300 miljoen aan inschrijvingsgelden. Er ging dus zo'n 250 miljoen naar haar (niet-geaffekteerd) patrimonium. Als alle studenten 17.000 fr hadden betaald (in '90-'91 ging het om 21.495 studenten, de speciale inschrijvingen niet meegerekend), zou de KU Leuven zo'n 370 miljoen aan inschrijvingsgelden ontvangen hebben. Als men daarvan de 50 miljoen aftrekt die sowieso al naar de sociale sector vloeiden en de 155 miljoen die de Staat vroeger subsidieerde, blijft er nog slechts 165 miljoen over om naar het patrimonium te versassen. Verlies voor de KU Leuven: 85 miljoen.

Met een systeem waarin steeds minder ouders van studerende kinderen steeds meer lasten moeten dragen, komen we heel dicht in de buurt van de elite-universiteit. Op zo'n kampus is inderdaad geen nood aan sociale voorzieningen, want diegenen die zich kunnen permitteren het inschrijvingsgeld en de hogere kosten te betalen, zullen ook

geen bezwaar hebben tegen de meerkost die de vrije markt hen zal aanrekenen voor huisvesting, eten, studiebegeleiding en dergelijke.

Het is natuurlijk zeer de vraag of de universiteit zoveel over zou hebben voor haar sociale sector. Met andere woorden: de Vlir rekent er waarschijnlijk op dat de overheidssubsidie aan de sociale sectoren toch niet volledig wordt opgeheven. Of, wat ook niet echt onwaarschijnlijk is, ze rekent erop dat de studenten zelf ook een deel bijpassen. Dit past natuurlijk perfect in de logica dat de student zelf zijn sociale sector moet betalen.

De universiteiten rekenen misschien ook nog op een andere manier om de verliezen te dekken. Na jarenlang aandringen liggen nu eindelijk de – experimentele – plannen klaar voor een sociale sector voor het Hobu. Maar in tegenstelling tot de verhoopte integratie met de bestaande universitaire voorzieningen schijnen de Hobu-instellingen meer en meer een eigen weg te willen bewandelen. Of deze eisen gerechtvaardigd of realistisch zijn, is zeer de vraag. Nu al maken in Leuven veel Holt en Hekt-studenten gebruik van Alma, huisvestingsdienst of andere diensten van het Vandalcollege. Wanneer de Hobu-scholen straks ook structureel zouden gaan samenwerken met de universiteiten, zou die samenwerking ook voor de universiteiten een efficiëntere uitbating van haar sociale diensten en dus een besparing betekenen. Tegelijkertijd zouden de Hobu-instellingen de vruchten plukken van deze schaalvergroting.

Pieter De Gryse
Wim Peeters

Een week vol humor, spanning en erotiek?

Dat kan, met het meest doortastende weekblad van Vlaanderen! Elke week een flinke portie boeiende verhalen, ont-hullende gesprekken, baanbrekende humor en opwindende foto's.

• Verslind ons nieuwsgierige weekoverzicht. Kijk mee door de komische bril van onze

columnisten. Volg onze hardnekkige verslaggevers achter de schermen van film, sport, misdaad, showbusiness en politiek.

• Professioneler dan ooit, completer dan een 60-delig servies, frisser dan een pilsje, leuker dan de rest. U hoeft niet meer tussen de regels te lezen; bij ons staat het er allemaal in!

LEES EN BELEEF
WAT WIJ BELEVEN

DE WEEK BEGINT VOORTAAN
OP DONDERDAG.
NU IN UW KRANTENWINKEL.

KAVOR

HEERSER VAN HET RIJK DER
KERNÄCHTIGE LEVENSFILOSOFIËN

NIX

15 mei was internationale verkeersaktiedag

30 minuten adempauze in Leuven

Door het steeds drukker fietsverkeer in de binnenstad zullen tenslotte ook de bussen komen vast te zitten.

(foto Rob Stevens)

Op vrijdag 15 mei voerden milieu- en mobiliteitsverenigingen uit heel Europa actie tegen de steeds verdergaande wegenbouw en de onhoudbare verkeersdruk. In minstens 50 steden uit een veertiental landen werd een oproep gedaan om een halt toe te roepen aan de nog steeds groeiende verkeerschaos. Voor het eerst was ook Leuven van de partij. Donderdagnamiddag slaagden 'De Bange Fietsers' erin door een blokkade van de Bondgenotenlaan het verkeer in het stadscentrum gedurende een half uur lam te leggen. Actievoerders van Pino, Agalev-studenten, Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) en Milieuraad - de vier verenigingen die dit groen samenwerkingsverband steunden -, eisten een autovrije binnenstad en meer ruimte voor fietser, wandelaar en gebruiker van het openbaar vervoer.

De internationale verkeersaktiedag kreeg dit jaar nog een extra gewicht omdat hij twee weken vóór de Unced-konferentie in Brazilië plaatsvond. Op deze conferentie liggen nogal wat van de problemen die het verkeer met zich mee brengt ter tafel: niet zo verwonderlijk wanneer je weet dat in het Westen het verkeer verantwoordelijk is voor meer dan 30% van de uitstoot van CO₂. Ook CFK's, metaan en stikstofoxiden worden voornamelijk door gemotoriseerde voertuigen uitgestoten.

Het Westen weigert echter pertinent

om serieus werk te maken van een reductie van de uitstoot van broeikasgasen (zie ook 'lege huls'). Integendeel, de Europese Gemeenschap financiert nog steeds de verdere uitbouw van een snelwegen-netwerk in Europa, en pleit voor verregaande liberalisering van het luchtverkeer. Dit alles staat in nogal schril contrast met de groene verklaringen die Europa aflegt met betrekking tot haar milieupolitiek. In het 'Groenboek over Transport en Milieu' van 19 februari spreekt EG-kommissaris Karel Van Miert zonder scrupules over 'een

politiek gericht op duurzame mobiliteit'. Tenzelfdertijd heeft Van Miert eigenaardig genoeg geen problemen met de financiering door de EG van een 'voie rapide' anekns tunnel doorheen de Aspevallei - een van de laatste wilde en beschermde valleien van Pyreneeën.

Jongeren van de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, waaronder enkele Leuvense studenten, die in de Paasvakantie naar deze vallei vertrokken om via een geweldloze blokkade de werken te laten stilleggen, werden zeer hardhandig aangepakt. De Franse politie reageerde buiten alle proporties met traangas, matrikken en rubberkogels, en enkele Belgische actievoerders werden zelfs een tijdlang in de Franse gevangenis opgesloten. Ze hadden het echter kunnen weten: de *European Round Table of Industrialists*, een lobbygroep van grootindustriëlen waaronder André Lysen (Gevaert) en Etienne Davignon (Société Générale), en grote verdedigers van deze autosnelweg, laten niet zomaar met zich sullen.

Maar ook milieu-activisten laten zich niet gemakkelijk van hun stuk brengen. De nationale acties rond de Internationale Verkeersdag van 15 mei zijn dan ook voornamelijk gericht tegen de uitbouw van dit autosnelweg-netwerk. Op

15 Mei konfronteerden leden van de Bond Beter Leefmilieu (de nationale milieukoepel), JNM, Vlaams Overlegcentrum Duurzame Ontwikkeling, Komino (overkoepelend comité van de milieu- en mobiliteitsbeweging in Vlaanderen) en Graffiti, EG-kommissaris Karel Van Miert met de grove inkonsequenties en de hypokrisie in zijn beleid. Ze blokkeerden de ingang van het Kommissiegebouw symbolisch met speelgoedautootjes: 'Wegenbouw en CO₂-uitstoot zijn niet om mee te spelen!'

Ook in Leuven werd in het kader van deze Internationale Verkeersaktiedag iets op touw gezet, maar dan wel rond lokale thema's. De 'Bange Fietsers' zorgden voor een half uur adempauze in het stadscentrum door het verkeer tussen vijf en halfzes plat te leggen. De actie was in alle stilte voorbereid - een verwittigde politiemann is immers een volledig eskadron waard. Met slechts een vijftal strooibiljetten en heel wat mond-aanmond-reklame slaagden zij er toch in om vlak voor de eksams nog 110 actievoerders op te trommelen.

Om eksakt vijf uur werd het kruispunt van de Bondgenotenlaan met de Vital Decosterstraat bezet. Na een kleine tien minuten kwamen de eerste politiemannen ter plaats. Zij konden helemaal niet lachen met een actie voor een leefbaar Leuven. Op een bepaald moment vond één politiemann blijkbaar dat het spelletje lang genoeg gedurd had. In zijn eentje begon hij enkele fietsen die rond de actievoerders lagen, weg te slepen. Dit lieten enkele (minder) 'Bange Fietsers' niet zomaar over zich heen gaan: zij grepen naar hun fietsen, vastbesloten die met man en macht bij hen te houden. Een Leuvense, die blijkbaar doorhad dat er brokken zouden vallen, repte zich naar de politiemann, die op het punt stond de studenten dan maar met de vuist te lijf te gaan. Verontwaardigd spoorde ze de agent aan "toch geen geweld te gebruiken tegen de studenten". Uiteindelijk liep de politiemann machteloos weg.

Een twintigtal minuten later kwam politiekommissaris Leenders ter plaats die - alhoewel hij benadrukte dat een dergelijke actie niet kon - toeliet dat de actie zoals gepland beëindigd werd, op voorwaarde dat de studenten na hun 'half uur adempauze' vrijwillig zouden vertrekken. Om halfzes werd, onder applaus van de omstaanders, het kruispunt ontruimd.

Volgens de 'Bange Fietsers' bewijzen tal van steden in het buitenland dat de auto in een stad niet op zijn plaats is.

Basel, Zürich en Grenoble hebben jaren geleden al gekozen voor een beleid dat de auto uit het stadsbeeld doet verdwijnen, en waarbij het openbaar vervoer sterk wordt gestimuleerd. Wat de gevolgen zijn van een dergelijk 'ander' beleid kunnen zijn, wordt mooi geïllustreerd in het boek van Roel De Jong 'Verdwijnt de auto?'. De Zwitserse steden Basel en Zürich worden hierin beschreven als steden met grasgroen geschilderde trams die alomtegenwoordig zijn. In Basel wordt overal prioriteit verleend aan de tram - zo zijn bijvoorbeeld de verkeerslichten afgesteld op de tram - zodat deze klokvast kan rijden. Op de spitsuren lopen de dertig meter lange trams wel vol, maar niet zo vol dat men zich uiteindelijk als een haring in een ton voelt. Bovendien zijn ook fietsen en kinderwagens hier welkom op de tram. Met een duidelijk lijnenplan, dat het zelfs voor buitenlanders gemakkelijk maakt om de geschikte verbinding te zoeken, een heel hoge frekwentie (elke vijf minuten) en een eenvoudig betaalsysteem wordt het openbaar vervoer zelfs voor de meest verstokte autobruiker aantrekkelijk gemaakt.

In Basel bevindt zich op de stadsring veel groen, weinig rijstroken en natuurlijk een tramspoor. In het stadscentrum zijn de voetgangers en de tram heel en meester. Trolley- of diesellussen zorgen voor een verbinding met verder gelegen wijken. In Zürich, stad van bankiers en ministers, is de dominantie van tram, trolleybus en gewone bus zo mogelijk nog zwaarder dan in Basel. Hoe aantrekkelijk de oplossing van deze Zwitserse steden voor hun mobiliteitsprobleem ook mag zijn, in Vlaanderen kiest men voorlopig nog altijd voor een kortetermijnplanning.

Zo werden in Leuven de laatste twee jaar een aantal grote parkings (Ladeuzeplein, Supercity,...) in het stadscentrum aangelegd, waardoor de stadskern 'nog meer auto's naar zich toe zuigt. Hierdoor zit het verkeer steeds vaker vast, wat uiteindelijk ook de autobussen ophoudt. Vertragingen van meer dan een kwartier voor de bussen zijn dan ook niet meer zo uitzonderlijk. Het lijnenplan is bovendien zo onoverzichtelijk dat zelfs autobushouffers er niet wijs meer uit geraken. Heel wat straten blijven voor fietsers nog steeds eenrichtingsprobleem, alhoewel in een aantal van hen, zoals in de Vanderkleenstraat, wel langs beide kanten met de wagen kan worden geparkeerd.

De actie van de 'Bange Fietsers' vormt slechts het begin van een grote mobiliteitscampagne die volgens akademiejaar zal worden gehouden. De inzet is niet gering: Leuven moet worden teruggegeven aan fietser, voetganger en openbaar vervoer. De automobilisten zijn gewaarschuwd.

Pieter Vandekerckhove

Frakties in Industria

4 vervolg van p.1

ook Patrick Nijs de kans op de beschuldiging te reageren.

Op de laatste kantus van Industria, ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de kring, zou Patrick Nijs geëist hebben dat de kantus beëindigd werd met het zingen van de Vlaamse Leeuw. Een aantal mensen gingen daarmee niet akkoord en smeten ostentatief hun glazen op de grond. Nijs zou die mensen vervolgens buitengezet hebben en hen 'nikkervriendjes' genoemd hebben. Nijs beaamt dit verhaal gedeeltelijk (het woord 'nikkervriendje' beweert hij niet gebruikt te hebben), maar zegt dat volgens hem elke traditionele kantus beëindigd wordt met de Vlaamse Leeuw. Het was hem trouwens niet opgevallen dat bepaalde mensen hiertegen protest aantekenden. Dat hij toch enkele mensen buitengezet heeft, heeft alles te maken met de herrie die ze maakten.

Patrick Nijs zou een drietal jaren geleden opgepakt zijn tijdens een NSV-betoging en zelfs in de cel beland zijn. Nijs beweert dat dit niet klopt. Hij ontkent niet tussen de NSV-betogers gestaan te hebben, maar dit was veeleer toevallig. Op het moment van de betoging zat hij immers in de Confrater en zonder het zelf zo bedoeld te hebben bevond hij zich, toen hij buiten ging kijken, tussen de NSV-betogers: "Ik stond niet zozeer bij het NSV, je kan niet zo goed zeggen dat het NSV bij mij stond". Hij wijst er bovendien op dat het bij dergelijke betogingen niet ongewoon

is dat men zich gewoon bij een groep aansluit om een 'spelletje met de politie te spelen'. Hij ontkent niet het NSV-lokaal in de Standonckstraat bezocht te hebben, maar dit kadert enkel in zijn brede politieke interesse. "Naast het NSV heb ik ook contact gehad met het LYSV, CDS, VU-jongeren en zelfs het MLI; ik had zelfs een abonnement op *Solidar* (het partijblad van de PVDA, pdpik).

Ook het nieuwe presidium gaat volgens bepaalde Industriënen niet vrijuit. Frank Berber (de nieuwe preses) en zijn groep reageerden ook als volgt op de vraag of Industria niet net zoals Loko kon deelnemen aan de optocht voor solidariteit en gelijkheid van het Antiracistisch Forum: "een optocht van het ARF? Ideaal moment om te gaan tegenbetogen". Later kwam hij op deze uitspraak terug en beweerde hij dat hij maar racist was tot op een bepaalde hoogte.

Een misplaatste grap, of lette hij eventjes niet goed op? Op een foto in de voorstellingsfolder van de ploeg van Frank Berber is in elk geval duidelijk te zien dat Luc Mariën, de verantwoordelijke voor de Studentenraad, poseert boven een affiche van de betoging voor democratie en gelijkheid 'Hand in Hand'. Het nieuwe presidium krijgt alvast een gans jaar de tijd om duidelijk te maken waarvoor het staat.

Pieter Vandekerckhove

STRIJD VOOR EEN LEEFBAAR LEUVEN

bang maar meedogenloos

De actie van de 'Bange fietsers' vormt in feite maar de zoveelste etappe in de nu reeds meer dan tien jaar lange strijd van milieu-activisten en anderen voor een leefbaarverkeer en fietsvriendelijker Leuven.

In het begin van de jaren '80 werd een verkeersplan voor Leuven opgesteld, dat voorzorg in een aantal fietsroutes en in een lussenplan. Ook verkeersarme en verkeersvrije straten maakten deel uit van dit voorstel, waarin verder ook prioriteit werd verleend aan de uitbouw van het openbaar vervoer. Dit plan, opgesteld door de ambtenaren van ruimtelijke ordening van de stad, werd ter goedkeuring voorgelegd aan de Leuvense bevolking: meer dan 70% van de Leuvenaars bleek er uiteindelijk voor gewonnen. Een deel van de middenstand was echter minder enthousiast, en met medewerking van Schepen Sprockels (PVV) werd een tegenpetitie opgesteld. Sprockels liet hij onder andere via de Liberale Studenten formuleren tegen deze plannen invullen (bijvoorbeeld door studenten die op de trein naar huis zaten). De Liberale Studenten werden vervolgens betaald peringevuld formulier. Mede door deze praktijken kwam het volledig uitgewerkte plan uiteindelijk toch in de lade terecht.

Ook 'Langzaam Verkeer', een studiedienst gelegen aan de Diestseveste die zich met studieprojecten rond - de naam zegt het zelf - langzaam verkeer bezig houdt, kwam meer dan tien jaar geleden al met plannen voor een leefbaar stad voor de dag. In 1978 hield de dienst (toen nog als 'Werkgroep Fietspaden Leuven') in haar boek 'Langzaam verkeer in Leuven' een pleidooi voor fietsroutes door de stad, woonerven en wijksluitingsstraten. Volgens deze werkgroep moest 'het centrum van de binnenstad geheel autovrij gemaakt worden, uitgezonderd voor brandweer en bevoorradings... Openbaar vervoer en langzaam verkeer vullen elkaar aan'.

In een recenter verleden nam 'Leuven Verkeerd-t' de fakkel over voor acties rond de verkeersproblematiek. Deze organisatie is een samenwerkingsverband tussen onder andere het aantal buurtwerkings (zoals buurthuis 'De Straatmus' en 't Lampeke') en 'Langzaam Verkeer'. Ze bracht een nota uit rond de verkeerssituatie in het Leuvense, waarin een pleidooi werd gehouden voor een totaal ander parkeersysteem in de Leuvense binnenstad. 'Leuven Verkeerd-t' organiseerde vorig jaar in september 'de fietseling', een fietsactie die nog maar eens de

aandacht op de penibele verkeerssituatie in het Leuvense moest trekken. Enkele weken geleden besliste 'Leuven Verkeerd-t' om van de fietseling een jaarlijks weerkerende manifestatie te maken. De tweede fietseling zal de laatste zondag van september plaatsvinden.

Tot voor kort was het vooral de Leuvense middenstand die via lobbywerking standstond bood tegen een autovrij stadscentrum. De middenstanders waren afhangen dat hun klanten zouden afhaken. Onlangs hebben ze echter hun opstelling tegenover deze plannen nogal drastisch gewijzigd. Het 'Komitee Grote Markt' vraagt nu samen met de 'Middenstand Groot Leuven (MGL)' dat de Leuvense stadskern autovrij zou worden gemaakt.

We moeten ons echter geen illusies maken bij deze 'groene' bocht van commercieel Leuven. Nu blijkt dat de omzet van de winkeliers in de wandelstraten van Leuven (Parisstraat, Diestsestraat, Munststraat,...) sterk in de lift zit, heeft vooral de Leuvense horeka de voordelen van autovrije straten ontdekt. De kafee-uitbaters van de Oude Markt steken dan ook niet onder stoelen of banken dat zij gewoon hun terras verder willen uitbreiden.

(PVDK)

Al die moeite voor niks

Niets dan overgangsmaatregelen

Het werkingsjaar van Loko werd vorige week onder andere afgesloten met een Open Algemene Vergadering (OAV) op donderdag. Op het hoogste beslissingsorgaan van de studentenkoepel moesten de kringen stemmen over een nieuwe interne verdeelstapel voor de overheids subsidies. Het voorliggende scenario werd weggestemd, zodat men enkel nog kon praten over overgangsmaatregelen.

De OAV van afgelopen donderdag moest het sluitstuk worden van een discussie waarin vier maanden lang ettelijke vergaderurtjes en bladzijden nota's en cijferwerk zijn gekropen. Het onderwerp van discussie was de interne verdeelstapel van Loko, die bepaalt hoeveel procent van de subsidies die de koepel van de Raad voor Studentenverzoeningen (RvS) krijgt, naar de verschillende geledingen gaan (Isol, Kultuurraad, Kringraad, Sociale Raad, Sportraad en Veto). De oude verdeelstapel was al acht jaar oud en volgens velen niet meer aangepast aan de actuele werking van Loko.

Na een aantal voorbereidende discussies op OAV's werd er in maart een commissie in het leven geroepen die de problemen moest inventariseren en die een aantal concrete scenario's voor een nieuwe verdeelstapel moest opstellen. Gedurende enkele weken werkte deze commissie, waarin alle geledingen vertegenwoordigd waren, intensief aan die concrete voorstellen. Maar al gauw bleek dat de commissie intern onmogelijk tot een consensus kon komen. Men besloot dan maar om twee verschillende pakketten scenario's naar de kringen te sturen. Zij zouden dan op een OAV moeten beslissen welk scenario gebruikt zou worden voor de nieuwe verdeelstapel.

Op Paasmaandag werd een OAV gehouden waarop over de verschillende scenario's werd gediscussieerd. Over een

aantal punten konden al concrete vragen naar de kringen worden gestuurd: de vermindering van de subsidiepot voor de vrije verenigingen, de afschaffing van de Algemeen Sekretaris van Loko en een tweede vrijgestelde voor Kringraad. De scenario's zelf werden allemaal naar de kringen teruggestuurd: ze moesten zelf op hun kringvergadering maar een keuze maken.

Twee weken geleden werd dan over al deze punten gestemd. De subsidies aan de verenigingen werden inderdaad verminderd, de Algemeen Sekretaris afgeschaft en Kringraad kreeg een tweede vrijgestelde. Men koos ook duidelijk voor één bepaald scenario. Daarmee was de kous echter niet af: veel kringen vonden het voorliggende scenario te extreem en wilden sleutelen aan de concrete cijfermatige invulling ervan. Zo verzande de OAV al snel in getouwtek tussen de verschillende geledingen, en werden de aanwezigen met hopen cijfers om de oren geslagen.

Kombuis

Naar het einde van de vergadering kwam Medika op de proppen met een compromisvoorstel. Hiertegen rees op de OAV zelf relatief weinig protest, noch van de raden noch van de kringen. Het voorstel kwam grofweg hierop neer: Kultuurraad leverde een half miljoen in, het werkingsgeld van Kringraad werd opgetrokken tot op het nivo van Sociale Raad (300.000 fr), die zelf moest inleveren, en de subsidies aan Sportraad en Veto bleven ongeveer status quo. Deze nieuwe verdeelstapel zou ingaan met een overgangsperiode van twee à drie jaar. Eerst moest hij echter nog voor discussie terug naar de kringen.

Afgelopen donderdag moest over dit voorstel gestemd worden. Niet iedereen was het echter met deze gang van zaken eens: vanuit vele hoeken werd gepleit voor een uitstel van de stemming tot volgend jaar. Sportraad had hierover een kollektief standpunt ingenomen, waarachter de sportafgevaardigden van een

meerderheid van de kringen zich hadden geschaard. De beslissing moest volgens de raad om verschillende redenen worden uitgesteld: op het einde van een werkingsjaar zou iedereen redeneren van "Laat ons er vlug komaf mee maken", wat een verstandige beslissing in de weg zou staan. Voorts vond Sportraad dat bepaalde geledingen in de hele discussie enkel een verhoging van de eigen middelen voor ogen hadden. 'Wie hiermee geïrriteerd werd, was voor iedereen duidelijk: Kringraad, dat zich de afgelopen maanden opwierp als dé vragende partij bij uitsteking.

Sokken

Tenslotte vond Sportraad dat de kringen veel te weinig de gelegenheid hadden gekregen om over de hele zaak ten gronde te discussiëren. Vele kringen traden de raad hierin bij en vonden dat de procedure 'ondemokratisch' was verlopen. Daarnaast werden nog een aantal oproepen gelanceerd om nu eindelijk het nivo van het eigenbelang van de verschillende geledingen te overstijgen en rustig na te denken over een oplossing waarin alle geledingen zich konden terugvinden. De houding van Sportraad werd als een voorbeeld naar voren geschoven: hoewel de geleding zeker geen reden tot klagen had over de nieuwe stapel, probeerde ze toch niet om die er met alle geweld door te slepen.

Een aantal kringen en verantwoordelijken van vooral Kringraad gingen hiertegen in en stelden dat, vermits de kringen toch een standpunt ingenomen hadden, er dus ook moest worden gestemd. Een toch wel eigenaardige redenering, die gelukkig niet door iedereen werd gedeeld: de Psychologische Kring liet nuchter opmerken dat het misschien ook nuttig was om nog wat denkwerk te verrichten naast de voor sommigen heilige stemming. Zeker nu bleek dat er van de consensus die de week ervoor rond het voorstel van Medika gevormd was, niks overbleef en

Achter residentie 't Park, dus eveneens aan het Leuvense stadspark, ligt ook nog de bouwwerf van het Hoge-Heuvelproject. De universiteit laat daar een nieuwe fakulteit Economie bouwen. De ruwbouw zal er meer tijd in beslag nemen. Enkel de laatste week van mei en de drie laatste weken van juli zal er niet gewerkt worden. Tot eind mei en gedurende de hele eksamenperiode zal er dus gevoelige lawaaihinder zijn. Het is onbegrijpelijk dat de universiteit op dat vlak zo weinig rekening houdt met haar studenten.

Autostrade

Achter de gevel van de Lei 25 kan niemand de aanwezigheid van een vijftigtal studentenkamers vermoeden. De huurprijs van die kamers bedraagt tussen 5500 en 7500 frank, afhankelijk van de grootte. Er is één gemeenschappelijke keuken, die ondertussen ook fungeert als recreatieruimte. De vroegere ontspanningszaal heeft immers plaats moeten ruimen voor twee nieuwe studentenkamers. De huurders die in de omgeving van die plaats logeren hebben al heel wat lawaaï- en stofhinder moeten ondervinden door deze werken.

De studenten van Lei 25 vinden het vooral jammer dat de werken zolang blijven aanslepen. Wijns had bij het opmaken van de contracten in juni aan de huurders beloofd dat de werken tegen het begin van het academiejaar afsloten zouden zijn. In oktober was er echter nog steeds niets gebeurd. Toen de werken uiteindelijk in december startten, luidde de belofte dat alles in maart achter de rug zou zijn. Tijdens de blok- en eksamenperiode wordt echter nog steeds verder gewerkt.

Het spreekt voor zich dat de bewoners van Lei 25 reeds verschillende pogingen hebben ondernomen om de werken te

dat tenminste drie geledingen (Sportraad, Kultuurraad en Veto) pleiten voor een uitstel, kon er volgens sommigen geen uitspraak vallen over het voorstel.

Veto pleitte ook voor uitstel om nog een andere reden. De huidige discussie draait rond het feit dat Loko in de toekomst een aantal nieuwe functies zal moeten vervullen, zoals bijvoorbeeld de vertegenwoordiging op Vlaams nivo. Ondertussen wordt de rest van de werking echter niet afgebouwd, integendeel zelfs: de verschillende geledingen blijven steeds groeien. Als eerste reactie op die situatie zou Loko dus moeten aankloppen voor meer subsidies bij RvS, in plaats van te proberen de zaak intern op te lossen. De Loko-subsidie werd in 1986 met drie miljoen terugschroefd, bleef daarna lange tijd constant en steeg de laatste twee jaar weer lichtjes. Was de subsidie steeds geïnkeerd, dan kreeg Loko in 1992 niet 10,3 miljoen maar wel 15,8 miljoen (indexering op basis van 1985) of 11,5 miljoen (op basis van 1986).

Veto vond derhalve dat er eerst een nota met de behoeften van Loko moest worden opgesteld voor RvS, alvorens intern aan de verdeling te sleutelen. Anderen brachten hiertegen in dat zo iets perfect mogelijk is ná een interne hervorming. Op de vraag hoe RvS zou reageren indien de studenten tegelijk zouden afkomen met een oplossing waarbij ze niet méér geld nodig hebben én met een vraag voor een ruimere toelage, antwoordde men dat de studenten dan misschien beloofd zouden worden voor hun goed intern beheer en zo meer centen zouden krijgen. Een

redenering die misschien zou opgaan als er ooit vanuit RvS een vraag gekomen was om binnen Loko te rationaliseren. De Raad heeft echter nog nooit enig signaal gegeven dat ze besnoeiingen wenst in een van de geledingen.

Ontoereikend

Al deze argumenten werden tenslotte ter zijde geschoven en men ging over tot een stemming. De Psychologische Kring vroeg een stemming met tweedee meerderheid aan. Dat manoeuvre bleek zelfs niet nodig te zijn om het voorstel te houden: met 7 stemmen voor, 8 tegen en 1 onthouding werd het in elk geval verworpen. De motivatie van de tegenstemmers is wellicht niet eenduidig: sommigen vonden dat Kultuurraad te veel moest inleveren, anderen wilden nu gewoon geen beslissing nemen.

Men besloot dan maar de zaak te laten rusten tot volgend academiejaar. In oktober zal een nieuwe OAV gehouden worden, waarop opnieuw over een cijfermatige invulling van het bewuste scenario zal worden gepraat. Ondertussen zal eveneens een nota voor RvS worden opgesteld waarin uitgelegd wordt dat de huidige toelagen verre van toereikend zijn. Niet alleen omwille van dit laatste, maar ook omdat er nu weer de mogelijkheid bestaat om de discussie inhoudelijk te gaan voeren, is de beslissing van donderdag helemaal niet ongelukkig te noemen. Al is er weer voor talloze uren nutteloos vergaderwerk geleverd.

Pieter De Gryse

Sint-Catharina: dit jaar écht rust en kalmte?

(foto Karen De Pooter)

doen stoppen. Na het versturen van een klachtenbrief aan Wijns, stapten ze ook naar de juridische dienst en de huisvestingsdienst. Volgens de studenten wordt de 40-dagenregel overtreden. Deze regel stipuleert dat er enkel dringende werken aan een huis in functie van de veiligheid mogen plaatsgrijpen en dat binnen een maximumtermijn van 40 dagen. Volgens Jos Dewinter van de huisvestingsdienst zouden er wel onderhandelingen bezig zijn tussen hem en Marcel Wijns.

In het contract van Sint-Catharina dat onder Camillo Torres valt, staat dat de rust en de kalmte van de studenten gewaarborgd wordt. De realiteit is echter heel anders. Regelmatig worden er renovatiewerken uitgevoerd in het voormalige klooster. Het eigenaardige is dat die werken niet zozeer in het begin van het academiejaar plaatsvinden, maar wel vanaf de Paasvakantie, net op het ogenblik dat de studenten hard beginnen

werken. Vorig jaar duurden de werken naar verluidt ook nog door tijdens blok- en eksamenperiode. Dit jaar zou er volgens directeur Wilfried Laurent niet meer gewerkt worden vanaf nu. Of dit te maken heeft met de dreigementen die sommige residenten geuit hebben ten aanzien van Laurent is zeer de vraag.

In Heverlee wordt sinds enige maanden druk gearbeid aan een nieuwe studentenresidentie 'Groenveld'. Tot nu toe zijn er nog geen klachten genoteerd vanwege de studenten. Het feit dat het lawaai in hoge mate gedempt wordt door de achterliggende autostrade, speelt hierin zeker mee. Men kan zich echter afvragen of de lawaaihinder niet sterker zal worden wanneer de studenten bij dit schitterende zomerwerk met open rans beginnen blokken. In het stadspark zullen ze in ieder geval geen rust meer vinden.

Patrick Staudt

Renovatiewerken tijdens de eksamens

Studeren op het ritme van een cirkelzaag

Op vele plaatsen in de Leuvense binnenstad wordt tijdens de maanden mei en juni traditioneel hard gewerkt. Niet alleen door studenten, maar ook door verscheidene aannemers of werklieden, die zogezegd dringende herstellingen moeten uitvoeren. Het betreft hier niet enkel prive-initiatieven, zoals de bouw van de studentenresidentie 't Park aan de Vlamingenstraat of de eeuwigdurende renovaties aan het studentenhuys van de Lei 25; ook de universiteit zelf laat zich niet onbetuigd in die bouwwoede: Terbank, het Hoge-Heuvelproject, het Romeroproject en Sint-Catharina aan de Sluisstraat. Dat de eksamens voor de deur staan, belet de verantwoordelijken blijkbaar niet om de studenten in het stof en het lawaai achter te laten.

Aan de Vlamingenstraat trekt de nv Horalimmo een drie verdiepingen hoog kompleks op van studio's en duplexen voor studenten. Het voortdurend af- en aanrijden van vrachtwagens, het aanmaken en gieten van het beton brengt niet alleen voor de residenten van Sedes veel hinder met zich mee. Ook de studenten die op kot zitten in de Parkstraat worden regelmatig opgeschrikt door een daverend lawaai. Er wordt elke weekdag gewerkt van ongeveer 8.00 u tot 16.30 u à 17.00 u. Tijdens die periode heeft de Huisvestingsdienst een zaal onder het Sedesrestaurant ter beschikking gesteld van zowel Sedesbewoners als studenten die een prive-kamer huren in de buurt. Sommige studenten die aan de voorzijde van Sedes logeren kunnen eveneens terecht in een aantal achterliggende

kamers. Eén meisje kan overdag studeren in het Van Dalekollege. Al bij al is dit een magere troost als je bedenkt dat de studenten hun persoonlijk ingerichte, vertrouwde ruimte moeten ruilen voor een volle, sfeerloze zaal.

Recreatieruimte

Toch is er hoop. De ruwbouw zou op het einde van de maand mei zeker voltooid zijn, zodat de grootste lawaaihinder bij het begin van de eksamens achter de rug is. Het beplaatsten van de muren en het leggen van de vloer zouden veel minder last moeten veroorzaken. De enige bekommernis van de aannemers is dat de residentie tegen 15 september klaar moet zijn.

'De natuurlijke dochter' van Goethe De terugkeer van politieke teater?

Wanneer de naam van de Brusselse teatergroep Dito'Dito valt, zullen zelfs de trouwste toneelgangsters niet in staat zijn een sluitende lijst van acteursnamen te geven. Rond wie er nu juist deel uitmaakt van dit gezelschap bestaat enige onduidelijkheid. In tegenstelling tot andere Vlaamse toneelgroepen, waar met een vaste kern van spelers gewerkt wordt, kiest Dito'Dito voor een flexibeler structuur. Per project kunnen andere acteurs worden aangetrokken en kunnen bijgevolg steeds nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan.

Teaterkriticus Theo Van Rompuy gaat in de Stuc-brochure zelfs zo ver te stipuleren dat Dito'Dito een vernieuwd concept van 'gezelschap' zou lanceren. Over deze en andere teatervisies had Veto, naar aanleiding van Dito'Dito's nieuwste productie, *De natuurlijke dochter*, een rustige babbel met acteur Bart Meuleman.

Meuleman: «Persoonlijk vind ik het woord 'concept' een lelijke en niet erg goedgezonden term. Hij geeft namelijk de indruk dat wij eerst iets bedenken, dat wij eerst een bepaald schema voorstellen, om ons vervolgens daarnaar te schikken en dat ligt gezinszinnig in onze bedoeling. Wel werken wij inderdaad op een erg soepele manier. Dito'Dito is destijds begonnen met twee mensen: Willy Thomas en Guy Dermal. Enkele jaren later is Mieke Verdin erbij gekomen en sinds anderhalf jaar maak ook ik deel uit van Dito'Dito. Deze vier mensen vormen de vaste kern van het gezelschap. Sinds afgelopen jaar is dan een hechte samenwerking ontstaan tussen Dito'Dito en de mensen van Stan... Ook in deze groep wordt op een meer flexibele manier gewerkt. Zo trok Stan voor zijn laatste productie de actrices Sarah de Roo en Kris van Trier aan. Op deze manier krijg je een complexe los-vaste structuur, waarbij je voort-

durend nieuwe mensen aantrekt en je steeds weer met andere acteurs dient te werken. Wij verzetten ons dus tegen het halsstarrig weren van mensen van buitenaf. Integendeel, via het voortdurend zoeken naar nieuwe samenwerkingsverbanden, trachten wij, net als Stan, de verstarring tegen te gaan.»

Afspiegeling

Veto: *Vanuit welk inzicht is deze manier van toneelmaken gegroeid?*

Meuleman: «Vanuit de onvrede met de methodes van traditionele teatergezelschappen. In heel veel groepen bemerk je bijvoorbeeld nog een erg sterke hiërarchie. Bovenaan heb je de regisseur en de dramaturg die achter hun tafel allerlei dingen bedenken en bediskussiëren. Achteraf moeten die ideeën dan uitgevoerd worden door de acteurs. Zulke werkwijze heeft vaak tot gevolg dat mensen niet weten wat ze op het podium staan te doen en dat ze zich ook steeds beroepen op het argument: 'Wat ik doe, is wat de regisseur mij oplegt en als ik daarin niet slaag, dan is het omdat ik het niet zo goed begrijp of omdat de regisseur de opdracht niet helder genoeg formuleerde'».

«Dit afschuiven van verantwoordelijkheid op elkaar is iets wat regelmatig opduikt in de toneelwereld. Eigenlijk is deze vorm van toneelmaken een afspiegeling van het functioneren van onze samenleving. Ook daar heb je een duidelijke structuur, met mensen die bovenaan staan en alles voor het zeggen hebben, en de gehoorzame 'onderbouw'».

Veto: *Julie teatervisie en visie op 'gezelschap' gaat dus gepaard met een progressieve maatschappijvisie?*

Meuleman: «Wij proberen inderdaad in te gaan tegen bepaalde structuren, zowel maatschappelijk als op het gebied van het teater. Het is echter niet zo dat we met pasklare en zelfzekere antwoorden door de dag komen. Wij klagen aan, willen enkel de mechanismen blootleggen. Hoe het dan verder moet worden wij

ook niet, maar als je er al in slaagt om te doorgronden hoe bepaalde dingen werken en als je dat dan nog op een niet al te vlakke manier kan laten zien, heb je al veel bereikt. Het is niet gemakkelijk om dingen in kaart te brengen. We blijven echter permanent op zoek.»

Zeep

Veto: *Binnen deze teatervisie past het om zonder regisseur te werken. Hoe leggen jullie dat praktisch aan boord?*

Meuleman: «Voor *De natuurlijke dochter* trokken we iemand aan die niet meespeelt, namelijk Frank Verduyven. De tekstbewerking, dat wil zeggen de vertaling, het schrapwerk en dergelijke, hebben we ineengestoken zonder Frank. Pas daarna hebben we hem bij het proces betrokken. Dit is een interessant uitgangspunt, omdat je dan ziet hoe iemand, waarmee je iets gemeenschappelijks hebt kwa denken en aanvoelen van de dingen en die bovendien nog een frisse kijk heeft op het stuk, staat tegenover het werk dat je geleverd hebt. Frank zag vanalles gebeuren op het toneel en vertelde ons wat hij zag; hij formuleerde wat hij interessant vond en wat niet; wat hij begreep en wat niet.»

«Ook voor *Moeders* werkten we zonder regisseur, maar voor die voorstelling hebben we geen beroep gedaan op een 'buitenstaander'. Deze manier van toneelmaken berust echter op hetzelfde

principe: het blijft gaan om een proces van argumentatie. Iemand heeft iets zien gebeuren tijdens de repetitie en zij daarover iets vertellen. Een ander lid van het gezelschap kan daarmee dan niet akkoord gaan of door discussie tot het inzicht komen dat de opmerking van de ander klopt, en een aanpassing invoeren. Toneelmaken is dan een constant zoeken en stilletjes vooruit bollen.»

Veto: *Leveren alle acteurs een even grote bijdrage aan dit proces?*

Meuleman: «In principe heeft iedereen een gelijkwaardige inbreng; iedereen is even sterk betrokken bij het ontstaan en de opbouw van het stuk. Weliswaar voelen sommigen zich op bepaalde terreinen beter in hun vel, of zijn ze op sommige vlakken effectiever sterker, maar dat heeft geen enkele konsequente met betrekking tot inspraak. Dit geeft niemand meer recht tot spreken.»

Manipuleren

Veto: *Voor jullie nieuwste productie verrokken jullie van een werk van Goethe. Bij deze dichter staat taal, net als in de meeste van jullie stukken, centraal. Verklaart dit de keuze van Goethe?*

Meuleman: «Het is in feite vrij toevallig begonnen. Ik heb op een bepaald moment, voor heel weinig geld, het verzamelde werk van Goethe op de kop kunnen tikken. Uit interesse en omdat ik de dingen die ik van hem kende graag gelezen had, ben ik zijn teaterstukken begonnen doornemen, zonder enige bedoeling. Zo kwam ik bij *De natuurlijke dochter* terecht. Dat vond ik meteen een sterk stuk, inderdaad vooral omwille van de taal. Centraal in dit werk en ook

in onze productie staat vooral hoe je via taal kan manipuleren, hoe je via taal verhoudingen maakt. En dat verwijst dan weer rechtstreeks naar de manier waarop politiek bedreven wordt, namelijk naar hoe met taal op mensen wordt ingebouwd.»

«Voor ons is de tekst nochtans niet het belangrijkste. De mensen, de verhoudingen die je speelt staan voorop en dat kan je in principe met gelijk welke tekst doen. Je kiest natuurlijk wel teksten waarvan je denkt: 'Over dit soort van verhoudingen wil ik het graag hebben', maar die verhoudingen moet je maken en dat kan met elke tekst die je interessant vindt. Dus ook met Goethe, dus ook met teksten die je zelf schrijft of met teksten die je samenstelt uit verschillende bronnen. De tekst is het uitgangspunt, maar de basisgegevens blijven de mensen en de verhoudingen tussen die mensen als personage en als acteur.»

Dirk Boeckx
Ann Heyrbaut

TERRAS films

1 juni: opening met *The General* (Buster Keaton, met live pianobegeleiding, op het terras)

De volgende films worden vertoond op maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en zaterdag. Precieze data zijn nog niet bekend, en er ontbreken nog een aantal films.

in open lucht, gratis, rond 22.30 uur

Arsenic and old lace (Frank Capra)
The seven year itch (Billy Wilder, met Marilyn Monroe)
Tribulation 99 (C. Baldwin)
Motorcycle-night met Scorpio Rising en Wild Angels (R. Corman)
Surf-night met Pajama Party en eksperimenterende kortfilms
Horror-night met Vampyr (Carl T. Dreyer) en ?

binnen, toegang 100/130, om 22.00 uur

The Garden (Derek Jarman)
Ghosts of the Civil Death (J. Mill-coat, met Nick Cave)
I hired a contract killer (Aki Kaurismäki)
L'ascenseur de l'échafaud (Louis Malle)
Le Mèpris (Jean-Luc Godard, met Brigitte Bardot)
Pickpocket (Robert Bresson)
L'Atlante (Jean Vigo)
Boy meets Girl (L. Carax)
Perviv Etage (I. Minaiev)

4 juli: afsluiting met *Steamboat Bill Jr.* (Buster Keaton, met live pianobegeleiding, op het terras)

Elke vrijdagavond wordt er om 22.00 een concertfilm geprojecteerd in de zaal.

Tussen de programmerie door worden regelmatig korte filmpjes van Laurel en Hardy vertoond. Bovendien komen er zeker een aantal Derde Wereldfilms uit Mexico, Peru, Iran en Nieuw Guinea.

Davidsonfonds ziek

◀ vervolg van p.1

Volgens Jean-Marie Vandeursen van de FWH zal het hierbij niet blijven. Zo zijn reeds een aantal politici aangesproken. Mieke Vogels van Agalev en Jan Decorte van Rossem hebben trouwens al een parlementaire vraag gesteld over de steun van de Vlaamse regering aan deze publicatie. De FWH eist dat de uitgever, het Davidsonfonds, aan alle exemplaren van het boek een rechtzetting toevoegt. Bovendien zijn Steeno en ko. meteen genomineerd voor de jaarlijkse Homofobieprijs van de FWH. Een aantal individuele homo's gaan zelfs een proces inspannen tegen de auteurs. Maurice Craemers van het Aids-team is een van hen: «We willen niet ingaan tegen de vrije meningsuiting. Maar wanneer aangetoond kan worden dat een dergelijke uiting leidt tot morele en sociale achterstelling, is er sprake van objectieve schade. En vermits het hier gaat om een wetenschappelijke publicatie met een zeer brede verspreiding, is dat ongetwijfeld het geval.»

Peer

Ook aan de KU Leuven heeft de publicatie veel stof doen opwaaien. Steven De Batselier, psychopaatoloog en hoogleraar kriminologie, spreekt van «onwetenschappelijk gezwam» dat enkel kan leiden tot verdere discriminatie van lesbiennes en homo's. Hij is van plan om, samen met John Vincke, de onaanvaardbaarheid van de visie in 'Wegwijs Gezondheid' te laten vaststellen volgens de wetenschappelijke methode van de

peer review. De bewuste tekst zal bezorgd worden aan een groot aantal wetenschappers en vakbladen in binnen- en buitenland, die verzocht zullen worden hem op zijn wetenschappelijke waarde te beoordelen en dit oordeel bekend te maken.

De Batselier: «Als ze toch zo zeker zijn van hun zaak moeten ze ook bereid zijn hun mening aan de wetenschappelijke kritiek te onderwerpen.» Volgens Vincke zouden dergelijke stellingen door geen enkel wetenschappelijk tijdschrift ooit gepubliceerd zijn. Overigens konden we vernemen dat binnen het redactiekomitee wel degelijk over deze tekst gediscussieerd is. Dat maakt het feit dat hij uiteindelijk toch in het boek opgenomen is alleen maar bedenkelijk.

Kriebelen

Ondertussen doet de hele zaak toch wel erg veel vragen rijzen over de manier waarop een aantal onderzoekers van de KU Leuven hun taak opvatten. De bewuste passage over homo's is immers niet de enige betwistbare. Zo wordt over transsexuelen gezegd dat zij, «door de hoge behandelingskosten», vaak in de prostitutiewereld terechtkomen (p. 332). Aan het einde van de paragraaf over Aids wordt betoond dat bij Aids-preventie vooral de nadruk op het seksuele gevoel wordt en dat er al te weinig aan «volksopvoeding» gedaan wordt «om te wijzen op de diepere betekenis van de seksuele intimiteit: tegelijk teken van en bevorderend voor

een hechte interpersoonlijke relatie» (p. 357). In de passage over seksuele 'afwijkingen' valt op hoe een beroep wordt gedaan op politieke en morele criteria om een medisch oordeel te verantwoorden. Overigens staan er ook een paar echte gillers in de tekst. Volgens het boek zou bij transsexuele vrouwen de kloris door hormonale behandelingen tot een heuse penis kunnen uitgroeien... (p. 332).

Dergelijke misstappen hebben een grotere impact dan de auteurs zich lijken te realiseren. 'Wegwijs Gezondheid' is een standaardwerk dat in alle bibliotheken en bij alle hulpverleners op de plank staat. De Kredietbank schenkt het boek zelfs aan haar pasgetrouwd klanten. Door verouderde vooroordelen als wetenschappelijke gegevens te presenteren werkt de KU Leuven dus actief mee aan de onderdrukking van seksuele minderheden en misbruikt ze de autoriteit die haar als onderzoeksinstituut toegekend wordt. Hierdoor brengt de KU Leuven ook haar eigen naam grote schade toe. De maatschappelijke functie van een universiteit berust immers uitsluitend op de wetenschappelijkheid van haar activiteit. Wanneer die basis wegvalt, wordt de positie van de unief in haar geheel aangetast. Maar ook intern heeft deze 'Wegwijs' nogal wat bittere reacties losgemaakt. Rektor Dillemans, zo wordt gezegd, heeft het herhaaldelijk over de loyaliteit tegenover de instelling die hij van de leden van de 'universitaire gemeenschap' verwacht. Blijkbaar moeten de homoseksuele leden van die universitaire gemeenschap - honderden studenten, technische krachten, profen en assistenten - zelf niet al te veel loyaliteit van hun instelling verwachten.

Stef Wauters

Studiebeurzen en toelagen toegekend in 124 landen

Deze gids van méér dan 1200 bladzijden, geeft in detail een opsomming van de meeste studiebeurzen en toelagen in 124 landen, op universitair niveau. Drietalig: Engels, Frans, Spaans. Hij wordt vervolledigd door een tweemaandelijks 'newsletter' die de aktualiteit volgt. Prijs: 2000,- BEF. Bestel door de bon op te sturen naar:

EDITIONS ACADEMIQUES INTERNATIONALES
POSTBUS 78
NL-4649 AB OSSENDRECHT

Ondergetekende bestelt ex van de gids van studiebeurzen en -toelagen, evenals een abonnement (inbegrepen in de prijs) op de tweemaandelijks 'newsletter' en voegt hierbij een chèque / of schrijft over 2000,- BEF op rekening 14.05.06.969 van Editions Académiques Internat. van de Rabobank te Ossendrecht (NL).

VOORNAAM EN NAAM

STRAAT EN NR.

POSTCODE EN PLAATS

advertentie

Zondag 17 mei ging paus Johannes-Paulus in de Sint-Pietersbasiliek in Rome over tot de zaligverklaring van de Spaanse priester Josemaría Escrivá de Balaguer y Albas. Reeds weken vooraf waren in de internationale pers commentaren en opinie-artikels verschenen bij deze al bij al louter binnenkerkelijke aangelegenheid. Escrivá's zaligverklaring heeft immers een veel grotere impact – ook voor niet-katolieken – dan doorgaans toegeschreven wordt aan dergelijke plechtigheden. Algemeen neemt men aan dat de paus een opmerkelijk en ondubbelzinnig signaal heeft willen geven aan alle gelovigen: door middel van de zaligverklaring van Escrivá toont hij achter welke vorm van geloofsbeleving en spiritualiteit de katolieke Kerk zich moet scharen.

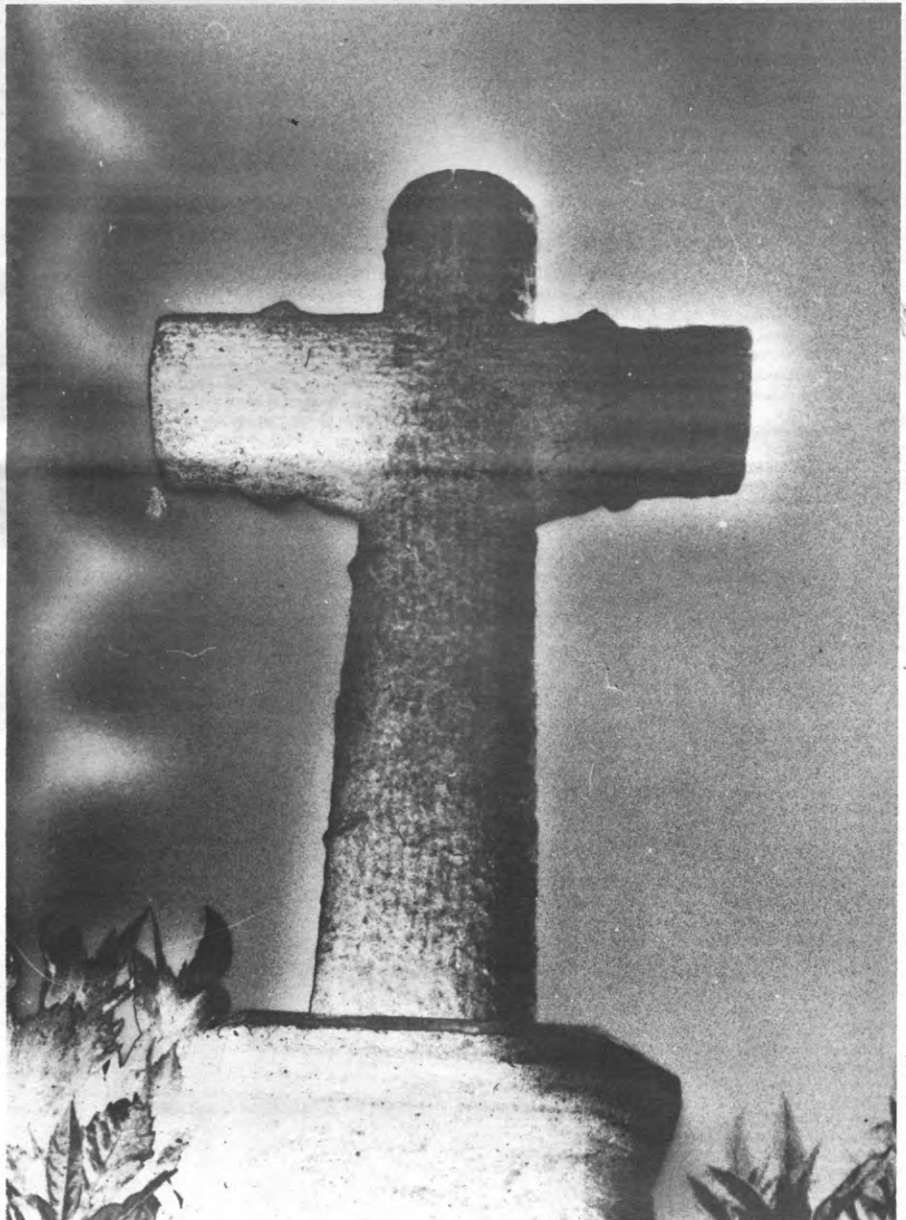
Juist deze dimensie verontrust een groot deel van de kerkgemeenschap en de publieke opinie. Monseigneur Escrivá werd immers gehuldigd als stichter van het 'Priesterlijk Genootschap van het Heilig Kruis en Opus Dei', algemeen bekend als het 'Opus Dei'. De ideologie en de praktijk van deze kerkelijke vereniging hebben de afgelopen jaren tot een stroom van publikaties geleid; soms pro, vaak kontra. Tot de fervente voorstanders van het Opus Dei behoort alleszins paus Johannes-Paulus II. Tijdens een bijeenkomst in augustus '79 van Opus Dei-leden in het pauselijke buitenverblijf Castel Gandolfo, stak hij zijn bezoekers een bemoedigend hart onder de riem: "Uw ideaal is werkelijk groots... Jullie die in deze vreugdevolle en pijnlijke mensheid geënt en verenigd zijn, jullie willen van haar houden, haar verlichten, haar redden. Ik zegen u en moedig u steeds aan in uw inspanning."

Ondanks de pauselijke sympathie kan het Opus Dei helemaal niet op een eensgezinde instemming van de kerkgemeenschap rekenen. Zo typeerde Frederico Allessandrini, de perschef van Paulus VI, hen als volgt: "Opus Dei, dat is een soort katolieke vrijmetselarij, dat zijn mensen die vanuit het verborgene aan de touwtjes der macht willen trekken. Wij hebben geen hoge dunk van hen." De Zwitserse socioloog en sociaal-democratische politikus prof. Jean Ziegler gaat nog een stap verder, en heeft het over "een rechtsextremistische beweging die de wereld wil redden voor het kommunisme."

De pauselijke bulle van afgelopen zondag heeft deze controverse voorlopig beslecht in het voordeel van monseigneur Escrivá en zijn volgelingen. Indien de kritiek van de tegenstanders van het Opus Dei echter op waarheid berust, dan is deze zaligverklaring geen reden tot feest. Alleszins zou enige opheldering veel twijfels kunnen doen wegnemen – in het midden gelaten of dit uiteindelijk tot een positief of een negatief verdikt voor het Opus Dei zal leiden.

Dit opzet ligt aan de basis van de journalistieke enquête die Veto op de volgende pagina's presenteert. Omdat het Opus Dei in een dokument aan Paulus VI uit '79 zelf verklaarde een werking te ontplooiën "aan 479 universiteiten en hogescholen op vijf continenten", leek het ons evident dat de KU Leuven hierbij betrokken was. Samen met het Noordamerikaanse Georgetown staan de 'beide Leuvens' (KUL en UCL) bekend als de grootste en meest vooraanstaande katolieke universiteiten. Ook hier laten academici, studenten en organisaties zich inspireren door de geschriften van monseigneur Escrivá. Veto verzamelde informatie, speurde naar achtergronden, nam contact op met zowel voor- als tegenstanders van het Opus Dei. Wie zijn ze, hoe werken ze, wat denken ze, welke God aanbidden ze? – na lezing van volgende pagina's zijn tenminste enkele mysteries achter het 'Priesterlijk Genootschap van het Heilig Kruis en Opus Dei' opgehelderd.

**Een VETO-reportage van
Walter Pauli en Stef Wauters**

(foto Karel De Weerd)

"Vergeet niet wat je bent: een vuilnisemmer"

(De Weg, 592)

REPORTAGE O P U S + D E I

"Je hebt de plicht heilig te worden. Ja, jij ook!" (De Weg, 291)

(foto Karel De Weerd)

Toen zondag 17 mei paus Johannes-Paulus II Escrivá de Balaguer y Alba 'tot de altaren verhef', was dit ongetwijfeld de meest besproken zaligverklaring van de laatste decennia. Reeds jaren wijzen tal van vooraanstaande kerkjournalisten en Vatikan-watchers op tal van 'merkwaardigheden' die deze procedure voorafgingen. Hun ongerustheid is gegrond: de heiligenkultus neemt ook vandaag een nauwelijks te onderschatten plaats in de geloofsbeleving van vele katholieken. De kanonisatie van Escrivá wordt dan ook vaak verklaard als een vingerwijzing van de paus aan de gelovigen: Escrivá als model voor de hele kristenheid.

De instelling van de heiligen is een van de fundamentele van de katholieke leer. Gelovigen worden niet gerekend als losstaande individuen, maar door inlijving in het lichaam van Kristus, in de Kerk. Volgens het Nieuwe Testament zijn de heiligen alle volgers van Christus, dus alle gedoopten. In die zin is 'de gemeenschap der heiligen' een erg democratische instelling: alle heiligen, zowel levenden als doden, zijn volstrekt gelijk in Gods genade, ongeacht of ze een kerkelijk ambt bekleeden of niet.

Het aantal werkelijke heiligen overtrof dus in grote mate het aantal van hen die deze status ook officieel meekregen. In die zin kadert de merkwaardige uitspraak van kardinaal Suenens in 'Humo' van 16 januari, toen hij verklaarde dat hij 'authentieke heiligen' als zodanig herkende, telkens hij er een was tegengekomen. Suenens somde op: Moeder Teresa, Helder Camara en Frank Duff, die in '81 overleden stichter van het Marialegioen. De gerenommeerde Engelse kerkjournalist Peter Hebblethwaite getuigt dan ook: "In principe is er niets buitengewoons aan heiligheid. Het is de gewone weg van alle kristenen."

Toch kwam er al in de eerste eeuwen na Kristus een onderscheid tussen de 'officiële' en de 'gewone' heiligen. Rond het graf van een martelaar of een bisschop ontwikkelde zich een plaatselijke kultas, vaak ondersteund door verhalen en legenden. Deze personen werden spontaan heilig verklaard: men ging ervan uit dat zij hun plaats in de hemel bereikt hadden, en men bad voor hun voorspraak bij God om gunsten te bekomen. Die volksdevotie leidde dikwijls tot aberraties: heiligen die helemaal niet 'heilig' waren, of legenden die na enige tijd groteske proporties aannamen.

Om greep te krijgen op de totaal losgeslagen heiligenpraktijk, probeerden omstreeks het jaar 1000 de pausen een eenvoudige procedure vast te leggen inzake de heiligenverering. Dat opzet lukte slechts gedeeltelijk. De pausen slaagden er weliswaar in om altijd meer heiligverklaringen te binden aan hun instemming, maar toch werden er nog steeds 'volksheiligen' vereerd en na enige

tijd ook zo erkend. Het is wachten tot Urbanus VIII (zeventiende eeuw) en Benedictus XIV (achttiende eeuw) een systematische en algemene procedure uitwerken, de kanonisatie.

Dat mocht ook wel. Sinds de opkomst van het protestantisme had de Kerk veel invloed verloren. Ondermeer de heiligenverering werd door Luther en Calvin afgedaan als een nauwelijks verholde afgoderij. Enkele pausen wilden dan ook komaf maken met de heersende janboel, en gaven aan de Bollandisten de opdracht om de 'Legenda Aurea' van Jacob de Voragine (1229-1298) te kuisen. In die 'Legenda Aurea' zouden alle heiligenlevens opgetekend zijn, maar eigenlijk stond het boek bol van gruwelijkheden, overdriften en wansmakelijke verhalen. Daarom verscheen in 1634 het eerste deel van de 'Acta Sanctorum', waarin de oude heiligen meer 'wetenschappelijk' benaderd werden. Toch bleef het erg moeilijk om 'Waarheid en Dichting' te scheiden, en kenden vele volksgelovenden, en natuurlijk vooral de bloedigste en meest skabreuzen, nog eeuwen een hardnekkig bestaan (zie kader: 'Gods volk, Goed volk').

Burokratie

De procedure van Benedictus werd pas in 1983 door Johannes-Paulus II gewijzigd. Het proces van heiligverklaring werd niet alleen eenvoudiger, maar ook gemakkelijker. Zo moeten er minder 'wonderen' erkend worden, en wordt de termijn van vijftig jaar tussen de dood van een kandidaat-heilige en zijn heiligverklaring, teruggebracht tot tien jaar. Vandaag bestaat de procedure uit drie stappen: eerst wordt men Dienaar van God, dan Zalig, tenslotte Heilig.

Eerst wordt een kandidaat-heilige, vaak op voorspraak van een kongregatie, door de plaatselijke bisschop aanvaard als *servus Dei*, dienaar van God. Daarna volgt een moeilijk en grondig proces in Rome voor de Kongregatie voor Zalig- en Heiligverklaringen. Geschriften van de kandidaat worden onderzocht, wonderen moeten medisch nagetrokken worden, en (als ze nog

leven) worden getuigen verhoord. Als twee derde van de Kongregatie akkoord gaat, gaat het dossier naar het kollegie van kardinalen en bisschoppen, en uiteindelijk naar de paus. Die verleent de kandidaat dan de titel *beatus*, 'zalige'. Na nog een ekstra wonder kan de paus dan overgaan tot de laatste stap, de erkenning van de zalige als *sanctus*, als heilige.

Alhoewel de nieuwe procedure voor heiligverklaring eerst gewaardeerd werd als een welkome vermindering van de bureaucratie, bleek vrij snel dat de pauselijke maatregel vooral uit ideologische overwegingen was ingegeven. Tijdens dit pontificaat is de impact van de heiligverklaringen spektakulair gestegen. De cijfers zijn alleszins het overdenken waard: gedurende de volledige jaren vijftig heeft men 47 dossiers behandeld. Alleen al in 1982 waren er dat 53. Sindsdien is het allemaal exponentieel toegenomen: er worden tijdens dit ene pontificaat meer dan 250 heiligverklaringen en 300 zaligverklaringen plaats, en meer dan 2000 dossiers zijn bij de

betrokken Kongregatie ingediend.

Met dit *révél* der heiligen beoogt Johannes-Paulus enkele uiteenlopende doelstellingen. Enerzijds wil hij de plaatselijke kerkgemeenschappen entoesiasmeren door de lokale heilige te benoemen. Tegelijk worden die nieuwe heiligen skrupuleus ingepast in het kerk- en geloofsmodel dat Johannes-Paulus voor ogen heeft: sommigen noemen het 'voorzichtig en behoudsgezind', anderen 'konservatief en reaktionair'. Zeer illustratief is de zaligverklaring van Anuarite Nengapatte, die in '85 in de Zairese hoofdstad Kinshasa plaatsvond. In '63 zou Anuarite als 23-jarige zuster geweigerd hebben om in te gaan op de seksuele wensen van Opengue Olumbe, een kommandant van de Simba-opstandelingen. Vervolgens zou die Olumbe de standvastige zuster in stukken gehakt hebben, terwijl Anuarite's medezusters het 'Magnificat' aanhieven.

De homilie in Kinshasa van Johannes-Paulus kwam uiteindelijk neer op een ononderbroken lofzang op de "fundamentele deugd van de maagdelijkheid". Hij situeerde Anuarite op één lijn met de klassieke Romeinse martelaresen, zoals Lucia, Agnes en Cecilia - nota bene in aanwezigheid van Opengue Olumbe, vandaag een brave gelovige. Zo werd niet alleen de Afrikaanse kerk impliciet vastgeklonken aan de Romeinse traditie, maar tegelijk berispte hij ook de pleitbezorgers van de afschaffing van het celibaat, die gesteld hadden dat het celibaat volkomen vreemd is aan de Afrikaanse cultuur. Anuarite Nengapatte funktioneerde als perfect tegenoverbeeld, als model van het Afrikaanse celibaat.

Naast de hierboven beschreven functie als 'model van kristelijk leven', liggen er nog twee andere, specifieke motieven aan de basis van de zaligverklaring van Escrivá. Ten eerste: een versterking van het Opus Dei zelf, als elitekorps van Karol Woytila (zie elders op deze pagina's). En hiermee samenhangend: een door het Opus Dei en haar sympathisanten grondig voorbereide vraag naar de heiligverklaring van haar stichter. Escrivá overleed in 1975. Haast meteen startte het Opus Dei met een campagne rond zijn heiligverklaring, een campagne die op de welwillendheid kon rekenen van Karol Woytila, die in '78 tot paus Johannes-Paulus II was verkozen. In de tweede editie van de Nederlandstalige uitgave van Escrivá's werkje 'De Weg', die dateert uit 1979 - dus amper drie jaar na zijn dood - werd reeds de

subtiele hint meegegeven dat "hij stierf op 26 juni 1975, in een geur van heiligheid." In 1979 bedroeg de termijn voor heiligverklaring nog steeds vijftig jaar.

Vanaf het begin van de jaren tachtig begon men de zaak van Escrivá bijvoorbeeld op hoog niveau voor te bereiden. In '80 benoemt de paus kardinaal Palazzini, een sympathisant van het Opus Dei, tot prefekt voor de Kongregatie voor Heiligverklaringen. In maart '81 wordt dr. Javier Echevarria Rodrigues, sekretaris-generaal van het Opus Dei, consulor van diezelfde kongregatie. Twee maanden later, in mei 1981, werd de procedure voor zaligverklaring van Escrivá geopend, en wel op uitdrukkelijk verzoek van Johannes-Paulus II. In 1982 wordt het Opus Dei niet alleen verheven tot 'persoonlijke prelatuur' van de paus, maar regent het verklaringen ten gunste van de heiliging van Escrivá: van Carboni, de Vatikaanse nuntius voor Italië, van Alvaro del Portillo, de prefekt van het Opus Dei, van Quarracino, de konservatieve Argentijnse aartsbisschop en voorzitter van de Latijns-Amerikaanse bisschoppen.

De teneur is alvast gezet voor een spoedige heiligverklaring van Escrivá. In 1983 brengt Johannes-Paulus II de algemene termijn van heiligverklaringen terug van vijftig op tien jaar. In 1984 wordt door de Kongregatie voor Zalig- en Heiligverklaringen de wonderbaarlijke genezing erkend van een nonnetje van het Opus Dei dat aan kanker leed, een noodzakelijke voorwaarde voor een zaligverklaring. In 1986 wordt de eerste fase van het onderzoek afgerond.

Alle kritiek op de persoon van Escrivá werd door het Opus Dei afgedaan als "geïnspireerd door de Duivel." En er konden nogal wat opmerkingen gemaakt worden: Escrivá was behoortlijk ijdel en wilde zich Markies van Peralla laten noemen, hij was een sympathisant van het fascistische Franco-regime, verheerlijkte de oorlog, deed uitspraken ten gunste van Hitler, en liet zich 'vader' noemen op een manier die eigenlijk alleen aan God toekomt. Het was voor de anders zo strenge Kongregatie allemaal geen punt. Of, om Hebblethwaite te citeren: "Ik wil overigens niet insinueren dat het de tegenwoordige Kongregatie ontbreekt aan integriteit. Zij wordt alleen uitgenodigd om wat meer in de ene richting te kijken dan in andere." Dat heeft ze dus ook gedaan: op 17 mei 1992 werd Escrivá de Balaguer y Albas tot 'zalige' verheven, amper zeventien jaar na zijn dood. □

GODS VOLK, GOED VOLK

Christina the astonishing

Op zijn jongste cd, 'Henry's Dream', heeft Nick Cave een nummer opgedragen aan de heilige Christina van Sint-Truiden, 'Christina the astonishing'. Niet zonder reden: de geschiedenis van de heilige Christina is zonder meer het meest krankjorum verhaal dat ooit werd opgetekend.

Christina werd geboren in Brustem in 1150. Het merkwaardige aan haar levensloop is dat Christina pas aan haar heiligheid begint te werken ná haar dood. Of beter gezegd: na haar eerste dood. Toen zij op haar tweedertigste stierf, vloog tijdens de begrafenis plots het deksel van de lijkstik. Hierop zweefde Christina op ettelijke meters hoogte enkele rondjes door het kerkgebouw, om uiteindelijk helemaal boven in de nok te blijven hangen. Toen de verskrikte gelovigen uiteindelijk na enige tijd Christina naar beneden durfden te halen, was dat niet meteen om haar te aanbidde. Integendeel, de godsvrezende menigte aanzag haar stuntwerk als heksenij. Christina werd in de boeien geslagen, maar kon toch vluchten naar de bossen van Sint-Truiden. Daar voedde ze zich met melk die op wonderlijke wijze negen weken lang uit haar maagdelijke borsten vloeide.

Uiteindelijk werd Christina toch ingerekend. Na een vlucht waarin ze in

navolging van Kristus over het water van de Maas liep, kreeg men Christina te pakken en stopte men het meisje in het benedictieskenklooster van Sint-Katarina bij Sint-Truiden. Daar viel ze op door allerlei *stunjes*: ze stak lichaamsdelen in een oven, huilde dan van de pijn, maar bleef ongedeerd. Of ze stónd in de winter zes dagen tot aan haar hoofd in het bevroren Maaswater. Of, telkens ze voorbij een galgenveld kwam, hing Christina regelmatig zichzelf een drietal dagen tussen de veroordeelden.

Om een lang en gruwelijk verhaal te besluiten: Christina werd uiteindelijk in een krankzinnigengesticht opgenomen. Hierop veranderde ze zichzelf in een vogel en vloog naar buiten, om de volgende negen jaar bij een heilige kluisenaar te wonen in de Luikse wouden. Toen ze uiteindelijk in 1224 een tweede maal stierf, wilde een meisje, Beatrijs genaamd, haar nog enkele vragen stellen. Waarop Christina, vriendelijk als altijd, prompt voor een tweede maal verrees, vervolgens geduldig alle vragen van Beatrijs beantwoordde, om tenslotte voor een derde maal te sterven, definitief. Christina werd 'zalig' verklaard, maar nooit gekanoniseerd.

Het verhaal van Christina kan sterk lijken, maar zij is niet de enige heilige

die 'vreemde avonturen' beleefde. De 'Legenda Aurea' en (in veel mindere mate) de 'Acta Sanctorum' vertellen de meest onwaarschijnlijke biografieën. Enkele zijn allerminst bruikbaar in de hedendaagse devotie. Zo kreeg de heilige Margaretha-Maria Alacoque verschillende visioenen van Kristus. Hierop kerfde ze met een mes de 'Chi-Ro'-monogram in haar borst, om zich daarin in volle overgave aan de zieken te wijden: ze slikt zowel braaksel als diarree van haar patiënten. Het verhaal van de zalige Ludovica Albertoni is een meer pervers-seksuele variant op het vorige verhaal. Ook aan haar zou Kristus vaak verschijnen zijn, waarop hij haar telkens zou bespat hebben met zijn zaad. Het verhaal van een zekere boer Oelbrecht uit die tiende eeuw is dan weer eerder aan de bloederige kant: toen wetensdianers hem ten onrechte onthoofdden, zette hij doodleuk zijn eigen hoofd op zijn romp. Toen hij daarop een kerk betrad, nam hij piëteitsvol zijn hoofd weer van zijn nek en stapte zo naar binnen, het hoofd onder de arm.

Om maar te zeggen: de zalige Josemaria Escrivá de Balaguer y Alba bevindt zich ongetwijfeld in zeer godsvruchtig, maar toch enigszins heterogeen gezelschap. □

“En gij zult op aarde niemand uw Vader noemen, want één is uw Vader” (Mattheus 33,9)

(foto Karel De Weert)

Het Opus Dei is een duistere organisatie. Slechts weinig onderzoekers of journalisten hebben het gewaagd hun tanden te zetten in het fenomeen. België doet het al jaren met welgeteld één uitgebreid journalistiek onderzoek naar de aard en de activiteiten van Opus Dei. Dat werk, ‘Opus Dei in België’ van André van Bosbeke, is dus een standaardwerk bij gebrek aan veel concurrentie. Toch hebben anderen zich op bescheidener manier in het fenomeen verdiept. Eén van hen is Leuenaar Jul Debroux, filosoof en geëngageerd katholiek. Debroux publiceerde een aantal jaren geleden al zijn visie op het Opus Dei in ‘Kering’, het blad van Kristenen voor het Socialisme. Die visie is gebaseerd op een grondige kennis van de hedendaagse katholieke kerk, en van de spiritualiteit en praktijken van het Opus Dei zelf. En hij sprak tot ons.

Veto: Over de gang van zaken bij de zaligverklaring van Escrivà de Balaguer is er heel wat te doen. De zaligverklaring komt er sneller dan ooit tevoren in de geschiedenis van de Kerk en velen stellen ook vragen bij de manier waarop de Kongregatie voor de Zaligen en Heiligen te werk is gegaan.

Debroux: «Zo'n procedure tot heiligverklaring is een ernstige zaak binnen de Kerk, men gaat daarbij niet over ijs van één nacht. Er is een Advokaat van de Duivel, die getuigen à charge kan aanbrengen. Maar wat stellen we hier vast: men weigert een aantal mensen te verhoren die een belangrijke functie hebben gehad binnen Opus Dei. Zo is er bijvoorbeeld Maria del Carmen Tapia, die een tijdlang op wereldvlak directrice was van de vrouwelijke tak van Opus Dei, of professor John Roche van Oxford, die ook bij het Instituut aangesloten is geweest. Die mensen hebben zelf gevraagd om te getuigen, maar dat is niet toegestaan. De neef van Balaguer stond erop te getuigen dat Balaguer zijn eerste adellijke titel betaald heeft, en dat hij een tweede titel aangevraagd heeft. Dat kan men trouwens aan de hand van het Spaanse Staatsblad bewijzen. Al die getuigen worden zonder meer afgevoerd.»

«Daartegenover staan dan andere mensen in de Kerk, die veel minder controversieel zijn, zoals Pater Damiaan, Johannes XXIII, kardinaal Romero: die schijnen nog helemaal niet te kunnen profiteren van die spoedprocedure.»

Veto: Kan je zeggen dat het Opus Dei een echte campagne heeft gevoerd om Balaguer zalig te verklaren? En wat is dan overigens het concrete belang van die zaligverklaring voor het Opus Dei?

Debroux: «Ik denk dat je inderdaad van een campagne mag spreken. Als je de publikaties van het Opus Dei erop

naleest, dan lees je bijvoorbeeld dat heel wat presidenten en ministers die aanvraag tot zaligverklaring zouden steunen. Ik wist niet dat presidenten en ministers een speciale garantie konden bieden inzake heiligheid. En toch is dat het eerste wat het Opus Dei zelf vermeldt. Daarna spreken ze over zowat 1300 bisschoppen die de aanvraag zouden steunen. Zoveel bisschoppen die de zaligheid willen van iemand die ze nooit gekend hebben. Dat is toch wel erg merkwaardig. Het is duidelijk dat het Opus Dei al haar gewicht in de schaal heeft gelegd voor die procedure. Een zaligverklaring plaatst Balaguer immers op gelijke voet met Ignatius van Loyola, en het Opus Dei op dezelfde hoogte als de Sociëteit van de Jezuiten. Maar eigenlijk zijn ze nu al veel machtiger dan andere orden ooit geweest zijn.»

Hierarchisch

Veto: Wat is dan die macht van het Opus Dei? De naam van Opus Dei komt terug in financiële schandalen, het Instituut wordt in verband gebracht met extreem-rechtse regimes: is het morele gezag van het Instituut een middel tot het vestigen of bestendigen van haar wereldlijke macht?

Debroux: «In feite is het Opus Dei een bijzonder goed gestructureerde organisatie, die alle middelen zal aanwenden om macht en prestige te verwerven en op die manier een bepaalde ideologie te verspreiden. Het is eigenlijk heel moeilijk om daar zicht op te krijgen. Als je leden vraagt naar de werkelijke impact van het Opus Dei, zullen ze je steeds hetzelfde antwoord geven: het Opus Dei is een organisatie die met strikt geestelijke dingen bezig is, en met niets anders. Hun leden bewaren de volledige vrijheid in hun beroepsleven, dat verklaart de stichter ook in verschillende interviews. Maar in de geheime Konstituties kan je

lezen: “Leden van het Opus Dei, of ze nu individueel handelen of via associaties die cultureel, artistiek, financieel enzovoort kunnen zijn, doen dat via ‘auxiliaire genootschappen’. In hun activiteiten zijn deze genootschappen evenzeer onderworpen aan gehoorzaamheid ten opzichte van het hiërarchische gezag van het Instituut”. (nvd: Konstituties van 1950, par. 9.)

«Naar buitenuit zal het Opus Dei zich dus altijd distantiëren van leden die bijvoorbeeld gerechtelijk vervolgd worden. De zaak Ruiz-Mateos is daarvan een goed voorbeeld. Ruiz-Mateos was een lid dat vervolgd werd voor fraude ten belope van zowat 200 miljard Belgische frank. Daarmee heeft het Instituut dan officieel niets te maken, want het gaat om het priveleven van die man. Er zijn verschillende voorbeelden bekend van financiële schandalen, waarbij leden van het Opus Dei betrokken waren. Aan geld heeft het Instituut in elk geval geen gebrek, en men kan dan ook niet volhouden dat de organisatie zich louter met spirituele zaken bezighoudt. Zo heeft het Opus Dei 12 miljard gegeven aan het Vaticaan, zodat Rome die aan de Italiaanse staat kon schenken als blijk van goodwill na het verdachte faillissement van de Banco Ambrosiano.»

Gezagsgetrouw

«Maar het Opus Dei is meer dan een financieel imperium. Het heeft vandaag een aanzienlijke macht in het Vaticaan. De keuze van Johannes-Paulus II is trouwens heel sterk gepromoot door kardinaal König, een van de grote beschermheren van het Opus Dei. Het is ook frappant dat, vlak voor de pausverkiezingen, het Opus Dei alle toespraken van Karel Woytila aan alle deelnemers van het konklaf bezorgd heeft. De eerste officiële daad van de paus was dan ook een bezoek aan het graf van Escrivà, vlak na zijn verkiezing. Als Johannes-Paulus een land bezoekt, ontvangt hij telkens de bisschoppen van het Opus Dei, en elk jaar heeft hij in Castel Gandolfo minstens één ontmoeting met jongeren van de organisatie. Het minste wat je van hem kan zeggen is wel dat hij het Opus Dei genegen is. Het kan dan ook niet verwonderen dat het Opus Dei vandaag grote invloed heeft op de benoeming van bisschoppen. Sinds Johannes-Paulus II zien we voortdurend benoemingen gebeuren van zeer gezagsgetrouwe en conservatieve mensen met zeer traditionele theologische opvattingen.»

«De benoemingspolitiek van het Vati-

kaan wordt vandaag overigens in het algemeen gekenmerkt door dat conservatisme. Zo benoemde de paus Navarro Valls, lid van Opus Dei, tot woordvoerder van het Vaticaan. Adjunct-perschef is daar trouwens Vic van Brantegem, oud-redakteur van de Gazet van Antwerpen en goed bekend in extreem-rechtse kringen. Die man heeft zijn strepen nog verdiend bij het ultra-conservatieve katholieke tijdschrift ‘Alternatief’ (nvd: Van Brantegem was ondermeer nog medewerker van ‘Palieterke, beheerder van Oostpriesterhulp-Kerk in Nood, mede-oprichter van de pro-Zuidafrikaanse lobby Protea en, samen met Karel Dillen, redakteur bij het blad Ter Waarheid)

Kruistochtgeest

Veto: Welke is dan die ideologie die Opus Dei en conservatief-katholieke kringen willen verspreiden? Verschillende bronnen verwijzen naar de banden tussen Opus Dei en extreem-rechtse politieke kringen. Hoe concreet zijn die banden, en wat is het gezamenlijk project?

Debroux: «Ik denk dat heel wat uiterrechtse kringen binnen de Kerk dromen van een herkerstening van de wereld, in de zin waarin die door Calvo Serrer, de ideoloog van het Opus Dei, wordt voorgesteld. Serrer stelt de vraag: wat is er eigenlijk misgelopen met het nazisme? En hij komt tot de conclusie dat het nazisme vooral een grote gedachte miste, een grote spirituele idee om het te dragen. Hij voegt eraan toe: “Totalitaire regimes die dit niet hebben, verworpen snel tot een diktatuur zonder geest”. Dat wekt bij mij de indruk dat het Opus niet tegen totalitaire regimes heeft, als die maar gedragen worden door een grote idee. Het Opus Dei propageert zo'n idee, wat je zou kunnen noemen een ‘Kristus-Koning’-katholicisme: dat impliceert een aanbidding van het gezag en is bezield door een kruistochtgeest. De wereld veroveren en hernieuwen in Kristus-Koning, dat is het ideaal van Opus Dei. Het communisme is fundamenteel verkeerd, maar ook het kapitalisme ontbeert die grote idee, een moraal. Zij willen eigenlijk het kapitalisme door het wijzwar halen. Een kapitalisme dat luistert naar de vertegenwoordigers van de kristelijke Europese waarden.»

«Het is ook een denken dat je in verschillende teksten van de paus kan terugvinden: het gaat slecht met Europa – dus met de wereld – omdat Europa zijn wortels kwijt is. Europa moet terug naar de kristenheid: die denkbeelden samenleving, die nooit bestaan heeft, maar een maatschappelijk ideaal was van sommigen in de middeleeuwen. Een samenleving die genormeerd werd door de katholieke kerk. Het is in die context dat het Opus Dei zich politiek engageert, en ministers had in de regimes van Franco, Marcos en Pinochet. Ook mevrouw Kirkpatrick, de ambassadrice van de VS in de Uno, is lid van het Opus; ook zij maakte ooit het onderscheid tussen goede en slechte totalitaire systemen.»

Veto: Hoe is die opvatting dan te rijmen met de hooggestemde spiritualiteit die het Opus Dei toeschrijft aan de teksten van de stichter?

Debroux: «Het Opus Dei beklagt er zich vaak over dat het veroordeeld wordt door mensen die het niet kennen. Ik heb de moeite genomen om ‘El Camino’, hun spirituele handleiding, te lezen. Zelfs Hans Urs von Balthazar, toch een zeer belangrijk en conservatief theologe, zegt over dat boekje dat er helemaal geen spiritualiteit inzit: je kan er hoogstens een of andere spiritualiteit achter veronderstellen. Als je dat leest wordt je getroffen door heel wat banaliteiten, eigenlijk is dat Spaanse kwezelarij, vol verachting en afkeer voor al wat met het lichamelijke te maken heeft. Anderzijds getuigt het ook van het geloof in la Hispanidad, de grootheid van het katholieke Spanje van weleer dat over de zeven wereldzeeën heerste. Die Hispanidad is het ideaal waarnaar het Opus Dei streeft.»

«De top van Opus Dei bestaat overigens exclusief uit Spaanse priesters, zelfs hun studentenhuisen hier in Leuven worden door Spanjaarden geleid: de directeur van Arenberg, Raymond Igraryar is een Spanjaard, net als Montse, de directrice van Steenberg, en Esparza, de biechtvader. Serrer, de ideoloog van het Opus, zegt: “De wereld zal ooit moeten erkennen dat Spanje haar liets te bieden heeft”. Het Opus Dei wil het kapitalisme kerstenen, met de uitbouw van een elite. Die elite wordt op haar beurt geleid door Spaanse priesters.»

«Maar ook andere aspecten van de spiritualiteit zijn nauwelijks in overeenstemming met de traditionele kerkelijke leer. Het Opus Dei gaat er zelf altijd prat op dat ‘El Camino’ verslonden wordt, en beweert dat het om een bovennatuurlijke boodschap gaat. Persoonlijk vind ik het als kristen nogal eigenaardig dat men de bedenkingen van een sterveling als een bovennatuurlijke boodschap bestempelt. Daarmee verlenen ze er hetzelfde statuut aan als aan de Openbaring. En je kan toch ook vragen stellen bij het feit dat Balaguer zich statutair ‘Vader’ laat noemen. Op zijn graf in Rome staat er ook in grote letters ‘El Padre’. Nochtans is het Evangelie daarvoor heel duidelijk: In hoofdstuk 33, vers 9 van het Evangelie van Mattheüs lezen we: “En gij zult op aarde niemand uw vader noemen, want één is uw Vader”. Dat is fundamenteel in het Evangelie: het absolute is niet van deze wereld.»

Volgzaamheid

«De God van de Bijbel is voor kristenen de Gans Andere, zijn wegen zijn niet de wegen van de mensen. De wegen van God zijn zelfs door zeer goede kristenen niet te doorgronden. Ik heb dan ook vragen rond een organisatie die met ‘El Camino’ afkomt, een bovennatuurlijke boodschap van ‘El Padre’ – niet de Vader uit de Bergrede, of de zaligrijzingen, maar Josemaría Escrivà. Een mens die trouwens ook niet aarzelt om zijn creatie ‘Gods Werk’ te noemen. In de kristelijke traditie is de Kerk geen doel op zich, het is een middel dat ten dienste staat van het verlossingsgebeuren. Hier wordt op een niet-kristelijke manier telkens gesuggereerd dat het volgen van Opus Dei een rechtstreekse en absolute garantie is om in de hemel te geraken.»

«Uit andere spreuken van El Camino spreekt dan nog de verheerlijking van de oorlog, een sterke kultus van de chef, van het gezag. Een organisatie die dermate elitaïr, dogmatisch en autoritair is, waar de nadruk voortdurend ligt op de onvoorwaardelijke volgzaamheid aan de Padre, dat lijkt mij een ongezonde organisatie. In het wereldbeeld van het Opus Dei is geen plaats voor kritiek, of om het met Balaguer te zeggen: “Als je kritiek toch niet voor jezelf kan houden, schrijf het op een blad papier en geef het aan je overste. Die kan het dan weggoien of opbergen.” Daarbij kan je je na de Franse Revolutie toch vragen stellen. Het Opus Dei en andere conservatieve krachten in de Kerk willen eigenlijk terug naar de periode vóór de Franse Revolutie.»

Veto: Dat impliceert bijvoorbeeld ook het opheffen van de scheiding tussen Kerk en Staat.

Debroux: «Die scheiding gaat voor veel conservatieven in de Kerk te ver. Kardinaal Ratzinger bijvoorbeeld zegt dat de Kerk, doordat ze de waarheid heeft, een eigen pretentie moet hebben. Op het gebied van waarden staat de Kerk boven de Staat, en de Staat moet dat aanvaarden.»

Veto: Er is dus geen plaats voor andersdenkenden?

Debroux: «Niet als gelijkwaardigen. Ze gaan er in ieder geval niet vanuit dat ieder zijn stukje waarheid kan hebben, en dat de confrontatie van opvattingen tot meer waarheid kan leiden. Ze zijn er niet van overtuigd dat je als mens de waarheid niet in pacht kan hebben. Zij hebben immers de ‘Bovennatuurlijke Waarheid’ in pacht.» □

"Een uur studie is voor een moderne apostel een uur gebed" (De Weg, 335)

De splitsing van de Leuvense universiteit in '68 veroorzaakte niet enkel een verwijdering tussen de taalgroepen, maar ook een scheiding tussen de geesten: de Franstalige afdeling stond achter de bisschoppen, terwijl in de Vlaamse afdeling soms behoorlijk anti-kerkelijke taal gehoord werd. Vandaag zijn die gemoederen al lang weer bedaard, en is de relatie tussen de KU Leuven en de bisschoppen opnieuw opperbest. Sommigen gaan zelfs verder, en dromen van een 'etisch réveil'. Zo komt het wellicht dat er steeds meer geruchten circuleren over een toegenomen invloed van het 'Opus Dei' aan de KU Leuven.

Rektor De Somer heeft nooit in twijfel willen trekken dat de KU Leuven een katholieke instelling zou zijn, maar hij stond wars van iedere bevoogding door het episcopaat. Onder De Somer had het Opus Dei niets in de pap te brokken. Die principiële onafhankelijkheid tegenover een restriktieve kerkelijke politiek verwoordde De Somer voor het laatst in '85, tijdens het pausbezoek aan Leuven. Johannes-Paulus II kreeg een indrukwekkende toespraak te horen, waarin de Leuvense rektor duidelijk stipuleerde: "De KU Leuven beschouwt het als haar plicht gevestigde waarheden voortdurend ter discussie te stellen en zo nodig aan te passen aan de taal en het denken van de tijd. (...) Wetenschappelijke vorsers (...) dient ook de vrijheid tot dwalen te worden toegekend."

De woorden staken schril af tegen de toespraak van toenmalig UCL-rektor Massaux. In Louvain-la-Neuve, en dat is nog steeds een erfenis van de splitsing, heeft het Opus Dei altijd meer invloed gehad. De UCL is steeds gepatroneerde geweest door een conservatief en elitair Brussels-Franstalig milieu dat graag 'La Libre Belgique' leest. Precies bij die groep vindt het Opus Dei veel aanhang. Ook Massaux stond bekend als sympatisant van het Opus Dei. In zijn toespraak distandeerde hij zich van zijn Leuvense collega, en bepleitte: "Wij zijn er ons uiteraard van bewust dat het laatste woord aan het leerzeggende toebehoort", en "Wees verzekerd van onze trouw en kinderlijke eerbied" - woorden die bijna identiek zijn aan formuleringen van Del Portillo, de prelaat van het Opus Dei (zie artikel p. 12).

Ook te Leuven organiseerde het Opus Dei zich tijdens het pausbezoek. Het 'Jeugdcomité voor het Pausbezoek' voerde oppositie tegen iedereen die kritiek durfde uiten op de komst van Johannes-Paulus II. Vooral de Universitaire Parochie werd zwaar aangepakt. Mentor hierbij was Filip Martens, toen KVHV-preses, vandaag kabinetschef van minister Sauwens. 'De Standaard' meldde op 12 april '85 trouwens dat Martens samen met andere Opus Dei-leden kort voor de pausreis naar Rome afgereisd was en ginds ontvangen werd door Johannes-Paulus II. Een ander lid van dat Jeugdcomité was Peter Mombaerts, indertijd redacteur bij het studentenblad 'Faze'. In het oktobernummer van 1985 maakte hij zonder schroom reclame voor de activiteiten van het Opus Dei aan de UCL: "apolitiek, dynamisch, meer pragmatisch in zijn sociale bewoegenheid".

Pieter De Somer stierf enkele weken na het pausbezoek. Zijn dood opende meteen de weg naar bange speculaties. Zo schreef hogervermelde Mombaerts al in maart '85 in 'Faze': "Uit welingelichte bron hebben we vernomen dat de Inrichtende Overheid van de KU Leuven, de Belgische bisschoppen, graag terug een geestelijke als rektor zouden hebben." Voorstanders van de kerkelijke restauratie kregen echter het dekseel op de neus met de verkiezing van de jurist Roger Dillemans.

Dillemans stamt uit de groep rond het blad 'Universitas' van Mgr. Dondeyne, een voorstander van een open kristendom en een dialoog met andersdenkenden. Als rektor heeft Dillemans dan ook

ongeveer dezelfde levensbeschouwelijke politiek gevoerd als De Somer. Er is wel een verschil in stijl: De Somer zocht dikwijls bewust de confrontatie, terwijl Dillemans als behendig politikus liever kiest voor intern overleg.

Zo heeft Dillemans steeds de onafhankelijkheid van de KU Leuven tegenover het Vaticaan bepleit. In '87-'89 werkte men in Rome aan een nieuwe, vrij restriktieve kerkelijke opdrachtsverklaring voor katholieke universiteiten. Bij een van die gelegenheden heeft Dillemans de strenge kardinaal Ratzinger toegebeten: "We do not see any need for a Vatican document on the status and task of Catholic universities." Onegigheid tussen Leuven en Rome omtrent de Roomse verbodsbepaling op iedere vorm van In Vitro Fertilisatie ('proefbuisbaby's'), bracht de 'Osservatore Romano' ertoe deze universiteit te omschrijven als "gravissima rebelione".

Geheim

Afgaand op dergelijke standpunten van de KU Leuven, hebben conservatieve lobby's zoals het Opus Dei tijdens het rektorat van Dillemans nauwelijks aan invloed gewonnen. Op een vormingsavond van Loko in september '89 typeerde Dillemans de Spaanse universiteit van het Opus Dei als "voor zover je zo'n instelling natuurlijk 'universiteit' mag noemen." Met die houding zit de rektor alleszins op één lijn met de Inrichtende Overheid van de KU Leuven, de Vlaamse bisschoppen. Zonder sektarische organisaties als Opus Dei bij na te noemen, heet het in hun 'Geloofsboek': "Katholic is daarom hij of zij (...) die zich niet laat inkapselen, niet laat omhuren. Noch sociaal-kultureel (...), noch numeriek binnen een kleine gemeenschap van gelijkgezinden of een soort minniker."

Dat neemt niet weg dat het Opus Dei in Leuven een aantal activiteiten ontwikkelt. Ze baten twee peda's uit (zie p. 11). Twee jaar geleden vermeldde bijvoorbeeld de anti-abortusgroep 'Komitee voor Leven' op haar affiches 'Ter-

vuurvest 123', het adres van Opus Dei-huis 'Arenberg'. Bovendien beweren verschillende van onze gesprekspartners dat ze ooit benaderd werden door het Opus Dei, al dan niet om een petitie te ondertekenen. Dat impliceert waarschijnlijk dat niet iedereen aan de KU Leuven afkerig staat tegenover het Opus Dei.

Zo zijn of waren enkele professoren lid van de vzw's van Opus Dei: prof. Jos Hoogmartens (Geneeskunde), prof. Louis Albrecht (Toegepaste Wetenschappen), prof. em. Eugène De Jonghe (Sociale Wetenschappen). 'De Morgen' van 18 april vermeldt ook prof. em. Albert Coppé (Economie) als lid van de vzw Progressio. Coppé ontkennt tegen Veto dat hij in Progressio zetelt in het kader van Opus Dei. "Progressio ondersteunt enkel humanitaire projecten in de Derde Wereld". Volgens Coppé zou baron de Villefagne de Vogelsanck (overigens wél lid en financier van Opus Dei), beheerder van An-Hyp, de initiatiefnemer zijn van Progressio.

Progressio heeft echter niets met de KU Leuven te maken, en het ziet er naar uit dat bij deze beperkte opsomming de invloed van Opus Dei ongeveer ophoudt. In de Universitaire Parochie heeft het Opus Dei alleszins geen enkele voet in huis - zelf geen teentje - en ook binnen de faculteit Theologie is hun invloed zo goed als onbestaande. Een eminent hogleraar uit die faculteit is

formeel: "In Theologie behoort geen enkele docent tot het Opus Dei. Enkele jaren terug werd wel pfluisterd dat een assistent lid zou zijn van die groep, maar die is al zijn tijd weg."

Een van onze kontaktpersonen besluit dan ook: "Het Opus Dei stelt in Leuven eigenlijk weinig voor. Ik denk dat juist daarom die organisatie zo geheimzinnig doet. Zo worden ze nooit op hun juiste waarde getaxeerd, en heb je de indruk dat het Opus Dei meer invloed heeft dan hun werkelijke grootte rechtvaardigt. Iedereen die behoudsgezind is, krijgt dan wel het etiket 'Opus Dei', terwijl dat meestal niet zo is."

Die redenering kan inderdaad kloppen. Zo wordt gefluisterd dat de vorige vice-rektor, prof. Deryutere, lid is van Opus Dei. Bij navraag ontkennt Deryutere dat formeel. Sinds jaar en dag zou het bovendien 'een publiek geheim' zijn dat prof. Casteels, groepsvoorzitter van Bio-Medische Wetenschappen, en prof. Van Daele, zijn echtgenote, tot het Opus Dei behoren.

Van Daele: (lacht) «Nee, daar is niets van aan. Dat gerucht zal wel verspreid zijn omdat ik ooit éénmaal ben uitgenodigd om een lezing te geven in hun pedagogie 'Steenberg', over studietoede en eksamen. We hebben alleen een paar keer contact gehad met die mensen. Wel zijn wij overtuigd katholiek, maar daarvoor hoef je je niet aan te sluiten bij het Opus Dei.» □

Hoe het Opus Dei objectief benaderen?

Opus Dei is een erg gesloten gemeenschap. Leden van het Opus beweren zelf dat diskretie essentieel is voor hun apostolaat: stichter Escrivá de Balaguer spoorde ook aan tot geheimhouding. In de Konstituties van 1950 stelt *El Padre* dat een gebrek aan diskretie "een ernstige belemmering zou kunnen vormen voor het apostolisch dienstwerk, problemen zou kunnen scheppen binnen het natuurlijke gezin van een lid of bij de uitoefening van zijn of haar ambt of beroep" (par. 191). Dit houdt ondermeer in dat leden van het Opus geen namen mogen noemen van andere leden; zonder uitdrukkelijke toestemming mogen zij niet bekendmaken dat zijzelf bij het Instituut horen; er mogen geen publikaties in naam van het Opus verschijnen; de Konstituties van het Opus Dei mogen niet bekendgemaakt worden: de leden zelf krijgen die niet in zage. Ook in de recentere Konstituties van 1982 stelt de Balaguer: "Het moet de hoogste glorie van het Opus Dei zijn dat het zonder menselijke glorie leeft." Die oproep tot nederigheid - een aspect van de spiritualiteit waarvan het Opus Dei anders zelden blijkt geeft - wordt door de Konstituties verder ingevuld als een oproep tot geheimhouding.

Ook in 'El Camino', de spirituele leidraad voor leden van het Opus, komt Escrivá uitgebreid terug op die geheimhouding. Spreuk 639: "Gezegven te hebben zal je nooit berouwen, maar gesproken te hebben heel vaak". Die diskretie impliceert bijvoorbeeld ook dat jongeren verondersteld worden hun ouders niet in te lichten over hun betrokkenheid bij het Opus.

De plicht tot geheimhouding wordt door de leden en sympatisanten van het Opus Dei strikt in acht genomen. Het is voor Veto dan ook erg moeilijk gebelken om aan informatie te geraken over de activiteiten van het Opus Dei in Leuven. Het Opus Dei heeft, bij monde van Raymond Irigaray, de directeur van de studentenresidentie Arenberg, steeds geweigerd ons te ontvangen.

Vriendelijk maar halstarrig weigerde Mr. Irigaray ons een interview toe te staan, een rondleiding te geven in een van de residenties of enigerlei andere informatie te bezorgen. "Het Opus Dei heeft niets te verbergen", zo zegt Mr. Irigaray, maar Veto zou in het verleden nooit blij hebben gegeven van enig respect voor het Instituut, of zelfs maar gepoogd hebben het Werk op een objectieve manier te benaderen.

Op nog minder medewerking konden we rekenen bij professor emeritus Eugène De Jonghe. Professor De Jonghe was sekretaris-generaal van de KU Leuven in de jaren zestig, toen het Opus Dei in Leuven neerstreek om haar apostolaat te beoefenen aan de toen nog unitaire universiteit. Sinds die tijd heeft hij het Opus een behulpzame hand toegestoken bij haar inplanting in de Leuvense universitaire gemeenschap. Op 22 december 1976 liet hij zich vertegenwoordigen bij notaris Rooman, voor de stichting van de VOS, de Verenigde Ontmoetings- en Studied centra voor de Jeugd, dat instaat voor het beheer van de studentenresidenties van het Opus in Leuven (zie elders). De oprichtingsakte verscheen in de 'Bijlage tot het Belgisch Staatsblad' van 24 februari 1977. Wij hadden dan ook graag met professor De Jonghe gesproken over het Opus Dei in het algemeen en zijn betrokkenheid met het Instituut. Bij ons eerste telefonisch contact weigerde de man elk commentaar. Een tweede gesprek was toch iets meer revelerend.

Professor De Jonghe verbaasde zich erover dat we hem contacteerden. Hij zou met het Opus Dei hoegenaamd nooit iets te maken gehad hebben. Alle vroegere publikaties waarin zijn naam in verband werd gebracht met de organisatie, bestempelde De Jonghe als pogingen van *gachistes* om zijn naam in diskretie te brengen. Elke link tussen hem en het Opus Dei, maakte de professor zich sterk, was zonder meer verzonnen.

Professor De Jonghe kon natuurlijk niet ontkenen dat hij in 1976 één van de stichtende leden was van de VOS.

De Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 24 februari 1977 vermeldt De Jonghe niet alleen als stichtend lid van de vzw, maar ook als voorzitter van de Raad van Beheer. Zelf legh hij uit dat hem vroeger, als sekretaris-generaal van de KUL, gevraagd is het Opus Dei bij haar aankomst in Leuven hulp te verlenen. "Al wat wij van die mensen wisten was dat het goede kristenen waren. En dus hebben wij hen geholpen. Meer kan ik daar niet over vertellen. Ook vandaag weet ik niets af van de activiteiten van het Opus Dei in Leuven, tenzij wat zijzelf beweren, namelijk dat het goede kristenen zijn".

Dat klinkt plausibel. Het Staatsblad vermeldt immers dat De Jonghe niet bij de oprichting van de VOS aanwezig was. Hij liet zich door een gevormde vertegenwoordiger. Ook professor Louis Albrecht, eveneens betrokken bij de oprichting van de VOS, verklaarde ons dat hij alleen op de vraag van zijn vriend en kollega Didier Van Havre is ingegaan, en zich heeft laten vertegenwoordigen bij de notaris. Didier Van Havre was in die tijd een befoelvoel jong wetenschapper, die later de eerste Belgische priester van het Opus Dei is geworden. Albrecht nam echter geen mandaat waar in de Raad van Beheer van de vzw. Bovendien is het toch merkwaardig dat De Jonghe op 2 oktober 1978, de vijfjigste verjaardag van het Opus Dei, de moeste neemt om in een opiniebijdrage in de *Gazet van Antwerpen* uitgebreid te getuigen over de spiritualiteit van een organisatie waarmee hij hoegenaamd nooit iets te maken heeft gehad.

De geheimhouding waarop we gestoten zijn, is een wezenlijk kenmerk van het Opus Dei zelf. Ze beantwoordt, zoals we gezien hebben, aan de Konstituties van het Instituut, en krijgt daarin ook een functionele motivatie. Escrivá de Balaguer schrijft: "Om beter zijn doel te bereiken, moet het Instituut als zodanig verborgen blijven. (...) Over de werking en de redenen van onze roeping zullen we slechts uitzonderlijk met buitenstaanders spreken. Hoe zouden zij ons voor bepaalde gevallen raad kunnen geven. Het zijn immers mensen die het Instituut niet kennen of die er vijandig tegenover staan." Veto wordt geacht vijandig te staan tegenover het Instituut, en wordt dus in elk geval van contact uitgesloten. Die uitsluiting is echter niet permanent. Directeur Raymond Irigaray verzekerde ons dat als we dit keer het Werk met respect en objectiviteit tegemoet zouden treden, Veto in het vervolg op de bereidwillige medewerking van het Opus kan rekenen.

Wij van onze kant gaan er in elk geval van uit dat deze verduidelijkingen bijdragen tot de objectieve beeldvorming rond het Opus Dei.

Maar ook van de andere kant is het niet makkelijk om mensen over het Opus Dei aan de praat te krijgen. Wij namen contact op met verschillende professoren, die zich in het verleden met het fenomeen Opus Dei hebben beziggehouden, in publikaties of lezingen. Velen onder hen stonden ons bereidwillig te woord en bezorgden ons waardevolle informatie, maar niemand van hen werd bereid gevonden om openlijk over het Opus Dei te praten. Men wil liever "geen olie gooien op al smeulende vuren". Een van de professoren waarmee we wilden praten gaf ronduit toe dat hij bang was om te praten. Bang voor wraak, geen terechtwijzing, voegde hij eraan toe, maar wraak. Er zijn inderdaad voorbeelden bekend van mensen die door het Vaticaan gesanktionerd werden, omwille van kritische uitslatingen over het Opus Dei. Tekend in dat kader is dat we zelfs brochures en informatie over het Opus Dei ontvingen van anonieme afzenders.

Tenslotte zijn er de oud-studenten van de residenties van het Opus Dei die we contacteerden. Ook daar was het niet makkelijk om mensen te vinden die over hun ervaringen met de spiritualiteit van het Instituut wilden praten. Om die reden heeft Veto er in deze reportage voor geopteerd - tegen onze gewoonte in - valse namen te gebruiken bij de getuigenissen van sommigen onder hen.

Ook Veto kan diskreet zijn. □

“Weest mannen en vrouwen van de wereld, maar weest geen wereldse mannen en vrouwen” (De Weg, 939)

Het Opus Dei is voornamelijk actief in universitaire middelen. Niet omdat het Opus wetenschappelijk onderzoek hoog in het vaandel zou dragen. Escrivá is ondubbelzinnig: “Hoor me, man die vol zijt van de wetenschap. Jouw wetenschap zal voor mij nooit de activiteit van de duivel kunnen verbergen”. Wel spoort de Balaguer tot studie aan om het op te nemen tegen de vijanden van Kerk en geloof: “Tegenwoordig, met de verbreiding en verdieping van de wetenschappen, zullen de apologeten het werk moeten verdelen om op alle terreinen de Kerk wetenschappelijk te kunnen verdedigen. Jij... kunt je niet onttrekken aan deze verplichting.” (De Weg, spreuk 338)

Tervuursevest 123 (foto Karen De Pooter)

Die exclusieve gerichtheid op studentenniveaus past natuurlijk ook in het elitair karakter van het Opus Dei. Zo kan men bijvoorbeeld slechts numerarius worden (de hoogste graad in het lidmaatschap van het Opus Dei), als men een academische graad bezit. Het Opus heeft zich voorgenomen de kaders te vormen van de Westerse maatschappij van morgen. Prestige en gezag interesseren het Opus daarbij duidelijk meer dan wetenschap; of wat te denken van de volgende passage uit ‘Cronicas’: “We moeten zo een positie verwerven aan de universiteiten dat we onze mensen titels kunnen aanreiken zonder dat ze de vereiste diploma’s bezitten.” Om haar doel te bereiken heeft het Opus Dei nood aan hooggeplaatsten in elke sector van de maatschappij, de economie, de politiek, de wetenschappen. Ze komt die halen waar ze zitten. Aan de universiteit.

In de praktijk, zo blijkt uit onze contacten met een aantal studentes die op Steenberg woonden, betekende hun verblijf in de residentie een onderdompeling in ‘de geest van Opus Dei’. De bekeersdrang van het Opus is groot. In de huizen leef je natuurlijk strikt gescheiden. Je komt er niet in als je niet van het juiste geslacht bent. Alleen de biechtvader, de Spaanse priester Esparza, beweegt zich vrij in en uit het

meisjes van Steenberg zal voor mij nooit de activiteit van de duivel kunnen verbergen”. Wel spoort de Balaguer tot studie aan om het op te nemen tegen de vijanden van Kerk en geloof: “Tegenwoordig, met de verbreiding en verdieping van de wetenschappen, zullen de apologeten het werk moeten verdelen om op alle terreinen de Kerk wetenschappelijk te kunnen verdedigen. Jij... kunt je niet onttrekken aan deze verplichting.” (De Weg, spreuk 338)

meisjes van Steenberg zal voor mij nooit de activiteit van de duivel kunnen verbergen”. Wel spoort de Balaguer tot studie aan om het op te nemen tegen de vijanden van Kerk en geloof: “Tegenwoordig, met de verbreiding en verdieping van de wetenschappen, zullen de apologeten het werk moeten verdelen om op alle terreinen de Kerk wetenschappelijk te kunnen verdedigen. Jij... kunt je niet onttrekken aan deze verplichting.” (De Weg, spreuk 338)

meisjes van Steenberg zal voor mij nooit de activiteit van de duivel kunnen verbergen”. Wel spoort de Balaguer tot studie aan om het op te nemen tegen de vijanden van Kerk en geloof: “Tegenwoordig, met de verbreiding en verdieping van de wetenschappen, zullen de apologeten het werk moeten verdelen om op alle terreinen de Kerk wetenschappelijk te kunnen verdedigen. Jij... kunt je niet onttrekken aan deze verplichting.” (De Weg, spreuk 338)

Banket

Het Opus Dei beijvert zich enorm in het zoeken naar nieuwe apostelen. Zelf spreken ze daarbij over *vissen*. De manieren waarop men zijn apostolaat kan beoefenen zijn onuitputtelijk, het enige wat telt, is dat ze *blijven*. In ‘De Weg’ is er naast het apostolaat van het vertrouwelijk gesprek ondermeer nog sprake van het apostolaat van de maaltijd, van de arbeid en van de vriendschap. Vooral daarmee kunnen veel mensen het wel eens moeilijk hebben: voor leden van het Opus staat alles, ook hun vriendschap, in het teken van het *vissen* - als middel tot hun eigen heil.

Els: “Het ergste is dat de priesters niet zelf naar je toekomen om met je over geloof te praten. Sommige studentes zitten er al langer. Ze winnen je vertrouwen, knopen vriendschap met je aan. Pas na een tijdje beginnen ze je dan te vragen hoe het zit met je geloof. Of je geen zin hebt om samen met hen daar eens over na te denken, erover te praten, er eens met de biechtvader over te praten. Ik heb meisjes gekend die serieus geschokkerd waren, toen ze uitvonden dat hun ‘vriendin’ alleen in hun bekering geïnteresseerd was.”

Maar niet iedereen heeft last van het ongebridelde zelfwaan. Greet liet het niet zo zien aan haar hart komen: “Wanneer je van in het begin duidelijk maakte dat je niet op bekering gesteld was, dan lieten ze je ook al snel met rust. Ik heb wel een keer een misverving meegemaakt, en die was nog volgens de oude ritus. Je mocht bijvoorbeeld de hostie niet in je hand ontvangen, maar op je tong.”

Hilde ging zelfs in de tegenaanval: “Het werd niet erg op prijs gesteld dat ik een poster van American Gigolo tegen de muur had. Ze zeggen je dat nooit zelf, maar studentes die bij het Opus zijn, komen je daar dan vertrouwelijk over spreken. De volgende dag heb ik dan een grote foto van mijn lief tegen de muur

HET BOEK GENESIS verhuisbericht

Het Opus Dei streek in het midden van de zestig jaren in België neer, en richtte haar aandacht van in het begin op het rekruteren van universiteitsstudenten. Het ligt dus voor de hand dat we het Werk eerst in Leuven zien opduiken. De eerste manifestatie in Leuven is de oprichting van de vzw ‘Campus, Culturele vereniging - Campus, Association culturelle’ te Heverlee. Oprichters van de vzw waren de Italianen Aurelio Finetti (toen assistent, daarna ambtenaar bij de Europese gemeenschap), en Antonio Romano (tegenwoordig verantwoordelijke voor het informaticumcentrum van het Opus Dei in de Floridalaan te Ukkel), de advocaat Joseph Legrand en de professoren Guy Malengreau en Zeger Van Hee (in die tijd dekaan van de Rechtsfaculteit). Geen van beide professoren had een functie binnen de vzw, die zichzelf een viervoudig doel stelde: het bijdragen tot de culturele vorming van de student; het begunstigen van contacten en uitwisselingen tussen universiteitsstudenten van alle landen; het stichten en besturen van residenties en onthaalcentra voor studenten; het beschermen, stichten, aanmoedigen en steunen van activiteiten die bestemd zijn om de algemene vorming van de studenten te bevorderen.

De zetel van de vzw was gevestigd in de Tervuursevest 123 te Heverlee, woonplaats van Finetti en Romano. Op hetzelfde adres werd, na de oprichting van de vzw, de residentie Arenberg opgericht voor mannelijke studenten. Voor meisjes werd residentie

Steenberg opgericht, gevestigd op het nummer 14 van de Leopold I straat. De beide residenties bestaan nog steeds, maar vzw Campus verhuisde in 1970, na de splitsing van de Leuvense universiteit, naar de Floridalaan in Ukkel, in 1986 naar de A. Gobertlaan. De vzw Campus houdt zich sindsdien vooral bezig met de Opus Dei huizen in Louvain-la-Neuve.

De rol van Campus werd in 1977 voor Leuven overgenomen door de vzw Verenigde Ontmoetings- en Studiedentra voor de Jeugd. Bij de oprichters vinden we de namen van de KUL-professoren Eugène de Jonghe, tegelijk ook voorzitter van de Raad van Beheer, en Louis Albrechts. Onder de doelstellingen lezen we onder meer: “voor de jeugd ontmoetings- en studiedentra in de ruimste zin van het woord op te richten, te steunen en te beheren, om aldus vanuit de christelijke etika de jeugd, jeugdleiders en jeugdverantwoordelijken te vormen in een geest van openheid en ernst, door middel van alle noodzakelijk geachte culturele, sociale en sportieve activiteiten (...)”

In de geest van openheid en ernst zou het Opus Dei sindsdien dus zorgen voor studentenhuizing in Arenberg en Steenberg. Het VOS verhuurt bovendien de panden aan de Naamsestraat 88 en de Schapenstraat 112 (het Anciaux-huis) aan de KUL, die er sociale huizing voorziet - voornamelijk voor buitenlandse studenten. In die twee laatstgenoemde huizen wonen geen leden van Opus Dei zelf. □

gehangen. Toen hebben ze mij als hopeloos geval met rust gelaten. Maar toen ik op een dag het kruisbeeld boven mijn deur verwijderd had, hing het er de volgende dag wel terug.”

Het is duidelijk dat het Opus Dei een grote impact heeft op het privéleven van haar leden. Maar de organisatie pleegt ook inbreuk op de privacy van de residenten. Met name kuisheid staat als deugd hoog aangeschreven, of, om het even anders te stellen: “Schaamte en zedigheid zijn broertjes van de zuiverheid” (De Weg, Spreuk 127).

Greet: “Ik had altijd geweigerd om te biechten bij Esparza, de biechtvader van het Opus Dei. Op een dag werd er dan toch sterk op aangedrongen het te doen. Ik heb toen een donderpreek gekregen van drie kwartier. Esparza beweerde dat hij twee jongens, die mij gezien hadden op een of andere bijeenkomst, over mij had horen praten. Hij heeft mij toen de mantel uitgeveegd over mijn ijdelheid. De volgende week heeft hij dat nog eens overgedaan. Toen ik daarna die twee jongens daarover aansprak, beweerden zij - en ik geloof hen eerder dan Esparza - dat zij nooit over mij gesproken hadden in het bijzijn van Esparza.”

Spanning

Hilde: “Ik heb het ooit meegemaakt dat onder de douche het licht uitging. Als een van hen douchte, moest dat immers in het donker gebeuren. Het eigen lichaam mag je niet zien, want dat is onrein. Ook korte rok of jeansbroek is verboden voor vrouwelijke leden van het Opus Dei. Alleen lange gewaden kunnen God behagen.”

De konklusie van Greet is redelijk vernietigend voor de kristelijke etika waarmee ze kennismaakte op Steenberg, en voor de geest van openheid die VOS in haar doelstellingen zegt na te streven.

Greet: “Volgens mij zijn ze inderdaad extreem-rechts en uitdrukkelijk racistisch. Ooit wandelde ik samen met Montse, de directrice van Steenberg over straat. We kwamen een kleurrijng tegen, die ons in het Engels om een of

andere inlichting vroeg. Ik mocht die man van Montse helemaal niet te woord staan.”

“Ze zijn bovendien verschrikkelijk elitair. Alleen al door de prijs die je betaalt voor een kamer in Steenberg, kan je je publiek natuurlijk al sterk selecteren. Wij betaalden daar toen 90.000 frank voor de periode van begin oktober tot eind mei. Voor weekends, kerst- en paasvakantie, examenperiode moest je vijfhonderd frank per dag bijbetalen, met een maximum van 12.000 frank per maand. Daarvoor kreeg je wel vol pension, en de kamers waren er mooi en ruim. Het is ook een oud herenhuis.”

“Ik vind niet dat die mensen normaal zijn, nee. Eigenlijk is het Opus Dei een sekte. Ze zijn volledig wereldvreemd. Ze doen de hele dag niets, maar dan ook niets anders dan bidden. Die mensen verwezenlijken niets, en leven lukseus op kosten van ouders die ervoor willen betalen. Eigenlijk troggelen ze echt geld van de mensen af: een paar keer per jaar sturen ze nog overschrijfsformulieren naar de ouders, om hun goede werken te financieren. Maar die mensen doen helemaal geen goede werken. Ze leiden het leven van oude aristokraten. Ze komen niet buiten zonder duur opge-maakt te zijn. Aan tafel laat de directrice zich echt bedienen. Ze schuift haar bord opzij, dat dan door haar dienstpersoneel wordt afgeruimd. Daarna wordt de rest van de tafel afgeruimd. Ook als je zo’n bezinningsweekend meemaakt op het kasteel van Opus Dei in Dongelberg, zag je in welke weelde die mensen eigenlijk leven. Daar hangen overal kristallen luchten, het is er buitengewoon chic. Mij moeten ze niets kunnen vertellen over de soberheid van het Opus Dei.”

Het Opus Dei huldigt dan ook een binnen de Kerk ongebruikelijk visie op ‘goede werken’. In Spreuk 979 maakt Escrivá korte metten met de kristelijke *caritas*: “Het is menselijk weinig waarde te hechten aan hetgeen weinig kost. Dit is de reden waarom ik je het ‘apostolaat van het niet-geven’ aanbeval. Laat nooit na bij de uitoefening van je beroep, als je beroep het instrument van je apostolaat is, een billijke en redelijke vergoeding te vragen.” □

"Dank U, mijn God, voor de liefde tot de Paus" (De Weg, 573)

In 1982 verleende paus Johannes-Paulus II aan het Opus Dei het statuut van Persoonlijke Prelatuur, iets wat een scholkgolf veroorzaakte in de hele Kerk. Door deze maatregel werd de werking van het Opus Dei onttrokken aan het gezag van de plaatselijke bisschoppen en onder rechtstreeks pauselijk gezag geplaatst. Met deze daad bevestigde de paus zijn genegenheid voor het Opus Dei. De hartelijke relatie tussen Karol Wojtyla en het Opus Dei is immers niet alleen gebaseerd op een gemeenschappelijke bevindingsvisie op Kerk en maatschappij, maar ook op een oude vriendschapsband: reeds als aartsbisschop van Krakau kreeg Wojtyla de volle steun van het Opus Dei. Een steun die grotendeels verliep via Amerikaanse inlichtingendiensten.

(foto Karel De Weerd)

Escrivá de Balaguer heeft zijn roots in het franquistische Spanje, een fascistische staat die ontstond na een bittere strijd tegen de verenigde rode milities, met het bombardement van Guernica als trieste apoteose. Dat Escrivá als 'goed katholiek' achter Franco stond, is niet eens zo verwonderlijk. Ook paus Pius XII heeft Franco in een telegram gefeliciteerd met zijn "kristelijke overwinning". Het nationaal-katholicisme was toen de officiële Spaanse staatsdoctrine, en ook Escrivá en zijn Opus Dei waren doordrenkt met een primair rechts ideeën-goed en een rabiaat anti-socialisme.

Geboortebeperving

Tijdens de Koude Oorlog trok een beweging als Escrivá's Opus Dei, dat al snel internationale vertakkingen had, de aandacht van de Amerikaanse inlichtingendiensten CIA. Het CIA had via het Opus Dei lange tijd zeer goede contacten met het Vaticaan. Pius XII (1939-1958) had in de jaren '50 de Noord-Amerikaanse kardinaal Spellmann als geestelijk adviseur. Die Spellmann was ook (en vooral) 'Groot Beschermheer en Geestelijk Raadsman' van de Maltezer Ridderorde. Volgens de Amerikaanse journalist Martin A. Lee (in 'Their will be done', 1983) ontmoetten Amerikaanse en Vatikaanse prominenten elkaar regelmatig in het kader van die Maltezer Ridderorde - een door vele persoonlijke banden uiterst nauw met het Opus Dei verbonden organisatie.

Hierdoor was de CIA uitzonderlijk goed geïnformeerd over de binnen-Vatikaanse aangelegenheden. Zo voorspelden analytici van de CIA na de dood van Johannes XXIII in 1963 dat kardinaal Montini de nieuwe paus zou worden, nog vóór de officiële bekendmaking. Toch begon de VS vanaf het begin van de jaren '60 haar greep op de Kerk volkomen te verliezen. Johannes XXIII had Spellmann al netjes buitenspel gezet. Paus VI volgde, zeker in de eerste jaren van zijn pontificaat, de politiek van Johannes XXIII: een ontspanningspolitiek tegenover Oost-Europa, een encyclicke als 'Populorum Progressio' (algemeen beschouwd als een kritiek op het kapitalisme), een milde houding tegenover de bevrijdingsteologie, steun aan de oekumenische beweging.

Vooral 'Populorum Progressio' en de 'Ostpolitik' deden de CIA besluiten dat het Vaticaan het marxisme in de kaart speelde, vooral na de opkomst van de bevrijdingsteologie in Zuid-Amerika. In 1970 vermeldde het 'rapport-Rockefeller' dat de katholieke kerk een bedreiging was geworden voor de VS-belangen in Zuid-Amerika. Daarom schakelde de CIA steeds meer binnenkerkelijke groeperingen in die zich verzetten tegen die progressieve stromingen. Toch zag Washington in dat alle pogingen om via allerlei katholieke organisaties te werken, gemom in de marge zouden blijven. Men konstateerde uiteindelijk dat enkel een 'juiste' opvolging van Paulus VI het

tij zou kunnen doen keren. Het CIA stelde een rapport op met het profiel van de kardinalen die de Amerikaanse belangen het best zouden vrijwaren. Helemaal bovenaan dit exclusieve lijstje prijkte de naam van de aartsbisschop van Krakau, de Pool Karol Wojtyla.

Suenens

Met Wojtyla hadden de VS inderdaad een gelukkige keuze gemaakt. Hoewel hij zich in zijn jeugd tegen de nazi-verschrikkingen in Polen had verzet, heeft Wojtyla nadien steeds op zeer gespannen voet geleefd met het kommunistische regime. Die houding stond diametraal tegenover het beleid van kardinaal Wyszynski, de primaat van Polen. Wyszynski had met de steun van het Vaticaan een politiek ontwikkeld van goede verstandhouding met de nationale - en dus kommunistische - overheid.

In 1976 bezocht Opus Dei-kardinaal Terence Cooke, opvolger van Spellmann als aartsbisschop van New York en als geestelijk adviseur van de Maltezer Ridderorde, en tevens algemeen proost van de US Army, Polen om ginds die Wojtyla op te zoeken. Later op het jaar werd Wojtyla naar de VS uitgenodigd voor een tegenbezoek. Hij gaf er lezingen aan de Harvard University en op andere, door het Opus Dei georganiseerde, bijeenkomsten.

Naar aanleiding hiervan maakte de 'Harvard Crimson' op 30 juli 1976 melding van Wojtyla als ernstig pauskandidaat - volle twee jaar voor de dood van Paulus VI. Het Opus Dei verzorgde bovendien de public relations van haar kandidaat. Zij gaf zijn redevoeringen uit in een brochure en verspreide die onder een groot aantal invloedrijke personen in het Vaticaan. Niet zomaar zou het Amerikaanse magazine 'US News & World Report' jaren later Johannes Paulus II beschrijven als een "man met vaste overtuigingen, die zijn ervaringen in de levendige maar traditionalistische Poolse kerk beschouwt als een universeel model."

Toen Paulus VI in 1978 stierf, was de Wojtyla-kampagne dus al grondig voorbereid door het Opus Dei en de Maltezer Orde. Toch verliep niet alles naar wens. Volgens de journalist David Yalop ('Gods will of de mafia?', 1984) was het de Belgische kardinaal Suenens die in samenspraak met enkele geestesgenoten ervoor opteerde om de patriarch van Venetië naar voor te schuiven, Albino Luciani. Luciani werd Johannes-Paulus I, maar stierf reeds na een pontificaat van amper 33 dagen. In de herkansing lukte de vooropgestelde strategie wel: Karol Wojtyla werd verkozen als paus Johannes-Paulus II.

Reaganomics

Haast onmiddellijk knoopt Johannes Paulus II goede relaties aan met de VS. Dat lijkt misschien niet uitzonderlijk, maar het is dat wel. Sinds 1867 hadden Washington en het Vaticaan geen enkele diplomatieke band meer, omdat de VS er de politiek op na hielden van een strikte scheiding tussen Kerk en Staat. Onder Johannes-Paulus II verandert alles. Reeds in oktober 1979 bezoekt hij als eerste paus het Witte Huis, waar hij Carter ontmoet. Zbigniew Brzezinski, die uit Polen afkomstige conservatieve veiligheidsadviseur van Carter, ontmoet hem als "een oude vriend", wat wel erg letterlijk wijst op eerdere contacten.

Het is echter pas onder Ronald Reagan dat Johannes-Paulus II een ware liefdesrelatie met de VS opbouwt. Omgekeerd is Reagan even entoesiast over zijn Vatikaanse kollega: Johannes-Paulus verstrakt de politiek tegenover de Oosteuropese regimes, veroordeelt de Nicaraguaanse Sandinisten en de hele

bevrijdingsteologie, propageert de waarden van de *moral majority* en 'verbeterd' bepaalde stellingen van het verslakteerde 'Populorum Progressio'. Een van Reagan's meest gekende complimentjes luidde: "God stuurt ons sommige mensen op het juiste tijdstip, wanneer we hen het hardst nodig hebben. In het geval van Johannes-Paulus II heeft hij dat gedaan."

De vriendelijkheid was wederzijds. Op 2 mei 1984, niet lang voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen, ontmoeten president Reagan en paus Johannes-Paulus II elkaar in Fairbanks, Alaska. Reagan was op terugreis van China, Wojtyla vloog richting Zuid-Korea. De twee wereldleiders spraken mooie en wollige woorden over een gemeenschappelijk programma ter bestrijding van de honger en de bevoorrading van de vrede. Hoewel zij bevestigden dat de details nog uitgewerkt zouden worden, is die toespraak tot vandaag - acht jaar later - het enige wat van dat 'Reagan-Wojtyla'-plan gehoord werd.

Bovendien verbood de paus de Amerikaanse bisschoppenconferentie om vóór de verkiezingen uit te pakken met hun inmiddels beruchte herderlijk schrijven over het economische, sociale en buitenlandse-hulpbeleid van de Amerikaanse regering, een rapport dat geen spaander heel zou laten van de *Reaganomics*. Die 'steun' heeft er wellicht toe bijgedragen dat de katholieken in de VS (traditioneel eerder 'demokratisch' stemmend) meer sympathie voor Reagan kregen: hij verwierf 56 procent van de katholieke kiezersstemmen, terwijl dat in 1980 slechts 47 procent was.

Aanvaring

De wijziging in de eksterne kerkelijke politiek ging vanzelfsprekend gepaard met belangrijke binnenkerkelijke veranderingen. Voor zover Wojtyla topbenoemingen deed, kwamen de gelukkigen haast altijd uit de Orde van Malta of het Opus Dei, of uit financieel sterke kerkprovincies. Tegelijk voerde de paus een ware guerrilla tegen de orde die jarenlang als de persoonlijke elite van de paus werd beschouwd: de Societas Jesu of de jezuiten. Pedro Arrupe, de generaal van

de jezuiten, was haast onmiddellijk na de verkiezing van Johannes-Paulus II met hem in aanvaring gekomen: hij weigerde immers om de 'revolutionaire jezuiten', de grote groep die de bevrijdingsteologie ontwikkelde, tot de orde te roepen. Zo schreef Arrupe aan de Zuid-Amerikaanse oversten: "Laten we tegenover de marxisten broederlijk bereid zijn tot een dialoog." Dat zinde de VS niet, dat zinde de paus niet, en de jezuiten werden tussen '81 en '83 volkomen uitgerangeerd.

Eigenlijk had de paus de jezuiten helemaal niet meer nodig, hij had nieuwe elitetroepen gekozen. In '82 benoemde Johannes-Paulus II immers het Opus Dei tot Persoonlijke Prelatuur en Alvaro del Portillo tot haar prelaat. Del Portillo benadrukte in de jaren daarop herhaaldelijk de absolute afhankelijkheid van het Opus Dei tegenover de paus: "...alles wat de paus zegt en doet met kinderlijke liefde te aksepteren, kritiekloos en zonder franjes op partijpolitieke commentaren" ('Osservatore Romano', 20/7/1984). Wat een contrast met de uitspraken van Escrivá over Paulus VI: "We moeten van hem houden, zoals men van een lief vaderje houdt, dat héél oud is en héél ziek (...). We moeten bidden voor de toekomstige paus."

Alleen al die hondstrouwe discipline konstraaste scherp met de traditioneel ruime en zelfbewuste houding van de jezuiten, om nog niet te spreken van het belangrijke links/rechts-debat. Opus Dei was zonder de minste uitzondering 'rechts', een belangrijk deel van de jezuiten was dat niet, en daar ging het om. De 'Süddeutsche Zeitung' verwoordde het in januari '83 zeer treffend: "Het is geen toeval dat de 'opwaarderij' van Opus Dei door Johannes-Paulus, de verheffing van de rang tot persoonlijke prelatuur, in tijd samen vielen met het aanzeggen van de wacht aan de orde der jezuiten, met het plaatsen van een pauselijk 'delegaat' aan de hoofd van de Sociëteit van Jezus. Delen van de jezuitenorde waren de paus te politiek, te 'links', te rekalitrant geworden." Johannes-Paulus heeft betere, en alleszins gehoorzamere discipelen gevonden. □

BIBLIOGRAFIE

- De Weg, *Josemaría Escrivá de Balaguer*, De Boeg, 1972
Josemaría Escrivá, Stichter van het Opus Dei, Informatiebulletin nr. 8, 4de trimester 1989
Josemaría Escrivá, Stichter van het Opus Dei, Informatiebulletin nr. 12, 3de trimester 1991
Opus Dei in België, André van Bosbeke, Epo, 1985
Geloofsboek, De bisschoppen van België, Lannoo, 1987
Mensen Onderweg, mei 1992, diverse bijdragen
Kerk te kijk, Kritische werkgroep pausbezoek, Epo, 1985
Europa 1992, Goed nieuws voor wie? Werkgroep Bevrijdingsteologie Vlaanderen, 1991
Karol Wojtyla, Paus en politicus, Adalbert Krims, Indeknipscheer, 1985
De geheime macht van Opus Dei, Michael Walsh, Tirion, 1990
Het Vaticaan, geld en macht, Frédéric Hacourt, Epo, 1985
Het Geloof van een kardinaal. Gesprekken met Godfried Danneels, Guido Van Hoof, De Nederlandse Boekhandel/Uitgeverij Pelckmans, 1988
Ridders van nu, André van Bosbeke, Epo, 1987
Volledige teksten, Paus Johannes-Paulus II in België mei 1985, Altoria Averbode, 1985
Het Vaticaan. De kleinste Staat op aarde, Peter Hebblethwaite, Ambo, 1986
Heilige Huisjes, Paul Koeck, Standaard Uitgeverij, 1981
L'affront national, le nouveau visage de l'extrême droite en Belgique, Gwenael Brées, Epo, 1991
Kering, maandblad van kristenen voor het socialisme, diverse bijdragen, september, oktober, december 1986
Een Rechste Krant van de Linkeroever, Leo de Haes, Kritik, 1982
God is geen tweede verdieping, Godfried Danneels, Roger Dillemans, Herman-Emiel Mertens e.a., Davidsfonds, 1984
Het Vlaams Blok 1938-1988, het verdriet van Vlaanderen, Hugo Gijssels en Jos Vander Velpen, Epo/Halt, 1989

Boeken: koop er geen zonder raad te vragen aan onderlegde en verstandige christenen. Je zou iets kunnen kopen dat nuttelos of nadelig is. Hoe dikwijls menen de mensen een boek onder de arm te dragen, terwijl het in werkelijkheid een lading vuilnis is! (De Weg, Spreuk 339)

Het levensgevaarlijke broeikasverdrag Mager voorstel, lege huls

Vorige week zondag opende het nieuws met een van de zeldzame hoera-berichten over de milieuproblematiek. Na ellenlange onderhandelingen waren de afgevaardigden uit 143 landen het eens geworden rond het 'Verdrag ter bestrijding van het broeikas-effect' dat begin juni in Rio De Janeiro zou moeten worden ondertekend. Bovendien zou President Bush nu toch naar de Unced-konferentie afreizen.

Het broeikasverdrag heeft alvast één verdienste: eindelijk wordt het broeikas-effect als wereldwijd probleem erkend – alhoewel daaraan nauwelijks nog iemand twijfelt. Toch heeft met name de VS zich heel lang dankbaar verschuldigd achter enkele dissidente wetenschappers die de hele zaak minimaliseerden, om geen stappen te moeten ondernemen. Het opzet van dit broeikasverdrag is dan ook niet gering: de uitstoot van de broeikasgassen zou op termijn beperkt moeten worden.

Rond dit opzet rijzen echter reeds de eerste twijfels. In het verdrag komt geen enkele (!) norm voor, noch schema's over de manier waarop en de hoeveelheid waarmee de broeikasgassen moeten worden teruggevoerd. Het verdrag bevat evenmin bindende regels over het tijdschema waarbinnen de ondertekende landen hun broeikasemissies moeten terugschroeven. Een onderkenning verbindt de landen bijgevolg tot niets. Blijkbaar was dit de enige tekst waarachter de VS – dat zij de grote dwarsliggers waren in de onderhandelingen rond dit verdrag is een publiek geheim – zich kon scharen.

Kontekst

Het is overduidelijk dat president Bush zijn slag volledig heeft thuisgehaald. De VS, verantwoordelijk voor een kwart van alle koolstofemissies op aarde, wilden te allen prijze vermijden dat mogelijke verplichtingen uit deze klimaatconventie hun economische groei negatief zouden beïnvloeden of hun onderdanen zouden verplichten hun consumptiepatroon te veranderen. Bush had vooraf duidelijk laten verstaan geen bindende beperkingen van de CO₂-uitstoot te zullen aksepteren. Die fameuze *Bad Deal* voor de VS is er dan ook niet gekomen, waardoor hun industriële belangen veilig werden gesteld.

Deze gang van zaken bevestigd nog maar eens wat reeds langer geweten is: de VS slagen er steeds meer in om hun wil op te leggen aan de internationale gemeenschap. Van alle mooie verklaringen die de laatste tijd gemaakt zijn rond 'het ombuigen van de economische groei naar een duurzame ontwikkeling' zal dan ook niet veel in huis komen. De fel in de media bejubelde komst van Bush naar Rio, kan in deze kontekst eerder als een nederlaag voor de Milieutoes worden gezien. Het Witte Huis was bang dat "Bush in Rio in een eenzame positie zou worden gemanoeuvreerd en zich als enige zou moeten verzetten tegen een mondiale aanpak van de milieuproblemen" (Volkskrant, 13 mei 1992). Aangezien hij uiteindelijk toch naar Rio vertrekt, kan dit er enkel maar op wijzen dat hij bondgenoten gevonden heeft in zijn verzet tegen de ekologisering van de wereldeconomie.

Heffing

De milieubewegingen zijn dan ook ronduit onthoofd door het verdrag. Greenpeace International aarzelt niet te zeggen dat "geen enkele wereldleider die het akkoord volgende maand in Rio zal ondertekenen kan beweren dat dit verdrag de wereld van het broeikas-effect helpt redden". Richard Mott van het Wereld Natuur Fonds (WNF) steekt zijn ontgoocheling niet onder stoelen of banken: "Dit broeikasverdrag is een lege

huls, die een verdere erosie van de atmosfeer zal toelaten. De regeringen hebben de kans laten liggen om een recept tegen de ernstige bedreiging van het milieu te formuleren."

Het verdrag is en moest er uiteindelijk komen omdat iedereen – en niet in het minst de media – dit broeikasverdrag als absoluut noodzakelijk zag om Rio tot een succes te kunnen bombarderen. Het moet er de 150 wereldleiders ook voor behoeven al te veel gezichtsverlies in Rio te leiden. Dit maakt het verdrag meteen levensgevaarlijk. Door dergelijke 'ver-

dragen' krijgt de publieke opinie de indruk dat er eindelijk echt werk wordt gemaakt van de grote milieuproblemen. In werkelijkheid zet de klimaat-katastrofe zich onverminderd of zelfs in een verhoogd tempo voort.

De EG heeft – het mag gezegd – meer inspanningen gedaan dan de VS om met concrete plannen en voorstellen voor de dag te komen. De Europese Commissie presenteerde verleden week zelfs een voorstel voor een CO₂-taks, in een poging de uitstoot van koolstofdioxide te beperken. Deze heffing zou ingevoerd worden op fossiele brandstoffen (olie, aardgas en kolen) en op energie van waterkrachtcentrales en kernenergie. Enkel zonne-, wind- en bio-energie zouden buiten schot blijven. Toch moeten ook bij dit voorstel enkele serieuze kanttekeningen geplaatst worden.

Eerst en vooral is dit akkoord verre van 'onvoorwaardelijk': de EG eist expliciet dat ook de andere Oeso-landen meedoen. Zo verschuift ze zich

achter de rest van de wereld om uiteindelijk niets te moeten doen. Daarnaast bepleit de EG in haar voorstel voor het terugbrengen van de koolstofdioxide in het jaar 2000 tot op het niveau van 1990, grofweg een stabilisering van de CO₂-emissie. Deze houding in schrift contrast met de cijfers die door klimatologen naar voor worden geschoven. Volgens het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) is het noodzakelijk om de uitstoot van broeikasgassen onmiddellijk met 60 à 80% te laten dalen, als men de huidige concentratie aan broeikasgassen in de atmosfeer niet verder wil laten toenemen. Het voorstel van de EG verbleekt dan ook wanneer het naast de klimatologische realiteit wordt geleid.

Kategoriek

Eigenaardig genoeg worden bij het voorstel van de commissie de grote energieverbruikers (lees: de grote broeikasgasverbruikers) vrijgesteld van deze

eko-taks. Bij de anderen moet de heffing fiscaal gecompenseerd worden door bijvoorbeeld een vermindering van de belasting op arbeid. De opbrengst komt dus niet ten goede aan het milieu.

De reden voor dit mager voorstel kan ook in Europa bij het gelobby van de industrie worden gezocht. Allerlei 'experten' argumenteerden immers dat een CO₂-taks een bedreiging voor de industriële vormde. Zo zezen in België de chemische industrie en het VBO een dergelijke eko-taks categoriek van de hand. De chemische nijverheid ging zelf op zoek naar alternatieven en vond die in 'vrijwillige programma's' om het energieverbruik te verminderen. Wetende dat een bedrijf als Petrochim er in slaagt om het drevouwing van de wettelijk toegelaten norm aan benzeen te lozen en bij het Hof van Beroep toch vrijgesproken te worden, doen deze 'vrijwillige programma's' wel het ergste vermoeden.

Pieter Vandekerckhove

Solidariteitstocht dwars door Amerika

De Grote Manitoe spreekt

Naar aanleiding van de 500ste verjaardag van de ontdekking van Amerika, vindt in het cultureel centrum 'Romaanse Poort' nog tot 30 mei de tentoonstelling 'Indianen nu' plaats. Initiatiefneemster – in samenwerking met Derde Wereldraad Leuven en vzw Voor Moeder Aarde Regio Leuven – is Els Mertens, die een jaar in een reservaat in Dakota verbleef en een aantal Indianenbewegingen hier vertegenwoordigt. De tentoonstelling heeft de bedoeling de andere zijde van Columbus' ontdekking te belichten doorheen de situatie van de Indianen vandaag, en vormt tevens een oproep om een einde te maken aan de reeds vijf eeuwen durende genocide van dit volk. Een deel van de opbrengsten zal overigens worden geschonken aan de vzw Voor Moeder Aarde, als bijdrage aan de in februari opgestarte solidariteitsmars 'Walk Across America For Mother Earth'.

Het werelddeel dat slechts 9 jaar na de ontdekking door de andere Italiaanse zeevaarder Amerigo Vespucci zijn huidige naam kreeg toegekend, vormt het thuisland voor honderden diverse Indiaanse volkeren, met elk hun specifieke taal en cultuur. Vandaar dat de tentoonstelling werd opgezet als een tweeluik, waarbij in een eerste deel aan de hand van krantenartikels en kleurenfoto's hoofdzakelijk een beeld wordt geschetst van de toestand in Noord-Amerika, terwijl in het tweede deel het zuidelijke deel van het continent – meer bepaald kunstzinnig Peru – aan bod komt.

Bij het binnenlopen van de zaal wordt de bezoeker meteen geconfronteerd met een artikel van M.A. Jamies, gespecialiseerd in American Indian Studies, waarin deze een aantal historische waarden weerlegt. Volgens het artikel was Columbus in feite een voormalig slavenhandelaar die onder het mom van een geschikte handelsroete op zoek was naar Hindoestan (Indië) om er de Islamitische machten af te schrikken. Hij stierf niet als een held, zoals men wellicht zou kunnen denken, maar arm en in diskrediet gebracht, na gedurende zijn laatste levensjaren door het Spaanse koningspaar, zijn vroegere werkgevers, als een misdadiger te zijn beschouwd.

Reservaten

Columbus' komst in de Nieuwe Wereld zou voor het continent en zijn inwoners een hoop ellende teweegbrengen. In de naam van God en vooral het goud en de rijkdom, werden de oorspronkelijke samenlevingen vernietigd en werden de meesten van de "bloeddorstig-barbaarse" Indianen meedogenloos afgeslacht. Vandaag de dag is dit moorden nog steeds een feit, hoewel door de subtiele manier waarop dikwijls wordt tewerkgegaan, vele gevallen het daglicht niet zien. Voorts blijken de Indiaanse autochtonen die het land sinds verschillende tienduizenden jaren hebben bewoond, de armste, meest achtergestelde en rechteloze bevolkingsgroep te zijn. Terwijl, ironisch genoeg, de eerste Amerikaanse kolonisten – de *Founding Fathers* – hun democratische *U.S. Constitution* en de vroegere *Articles of Confederation* ontwierpen naar het voorbeeld van het 'Irokese Verbond', dat onder bepaalde oostelijke stammen was opgericht.

lijke nucleaire aktiviteiten vormen samen met de grote hoeveelheden gifstof materiaal uit de ontginningen, door afvalmaatschappijen ver van de blanke steen lukt vaak gedumpt, en de wijze van ontginning (*open mining*), een van de voornaamste oorzaken voor de verwoesting van het leefmilieu (zure regen, verwoestijning, radio-actieve besmetting van het grond- en rivierwater). Een gevolg is dat dieren en planten sterven en verdwijnen, waardoor een schrijnend gebrek aan voedsel ontstaat.

Rouwig

Dat de aan uitputting en besmetting onderhevige bevolking zo aan heel wat ziektes wordt blootgesteld, zou normaliter niemand mogen verbazen. Volgens de statistieken lijdt 60% van de Indianen in Noord-Amerika aan suikerziekte, terwijl ook TBC massaal voorkomt. Door radio-actieve isotopen komen daar nog eens kanker, leukemie en genetische afwijkingen bij. De gemiddelde levensverwachting onder de Indianen is dan ook slechts 45 jaar. Om de eigen status van tweederangsburger en de uitzichtloosheid van het bestaan (armoede, werkloosheid, racisme, anal-fetisisme) wat te vergeten, rest dikwijls nog slechts een uitweg: de alcohol.

De 4800 km lange solidariteitstocht 'Walk Across America for Mother Earth' doorheen Amerika kadert in een groeiend milieubesef, en heeft als hoofddoel een publieke bewustwording te creëren ten aanzien van de leefsituatie van de Indiaanse bevolking. Hoewel een Vlaams initiatief, is het idee van de voettocht in feite afkomstig van de Western Shoshone Indianen. Het project, dat een achttal maanden zal duren,

ging reeds op 31 januari van start. Symbolisch vertrekpunt was ondermeer het gebouw van de Verenigde Naties in New York, waardoor de deelnemers de noodzaak wenssen te onderstrepen van een Handvest ter verdediging van de rechten van inheemse volkeren. De bedoeling is om op de historische datum 12 oktober 1992, precies 500 jaar nadat Columbus voet op Amerikaanse bodem zette, op de Nevada Test Site te arriveren. De illegale protestactie die er wordt gepland, houdt in dat de deelnemers op uitnodiging van de Western Shoshone Indianen – aan wie het gebied volgens een 19de-eeuws verdrag nog steeds toebehoort – deze verboden plek zullen betreden. Waarmee ze ineens duidelijk willen aangeven dat 1992 als herdenkingsjaar eigenlijk een jaar van rouw is. Overigens zal een deel van de opbrengst van het project aan deze Indianenstam worden geschonken.

Het tweede luik van de tentoonstelling is eerder op het visuele gericht, gaande van schilderijen over louter fotomateriaal tot enkele handwerkjes. Hier wordt Zuid-Amerika aan het woord gelaten. Het ietwat voor de hand liggende thema van de kleurrijk-naïeve schilderijen, het resultaat van een artistieke wedstrijd uitgeschreven in de Peruaanse stad Cuzco, is de viering van 500 jaar ontdekking van Amerika, gezien door de ogen van de plaatselijke bevolking. De zwart-wit foto's die daarop volgen, kunnen worden geduid met de benaming 'volksfotografie' of 'sociale fotografie': het materiaal geeft een onverbloemd beeld van de dagdagelijkse realiteit in de arme volkswijken van Cuzco, met haar trieste maar ook vrolijke momenten. De tentoonstelling eindigt met de 'arpilleras', *patchwork*-handwerkjes waarop kleine popjes werden genaaid. De werkjes werden allemaal gemaakt door inlandse vrouwen – ditmaal uit Lima – die hiermee de kost trachten te verdienen. Ze draaien rond thema's die hen ook persoonlijk bezighouden, zoals prijsstijgingen, woningtekort, buitenlandse schuld en geweld in het huishouden.

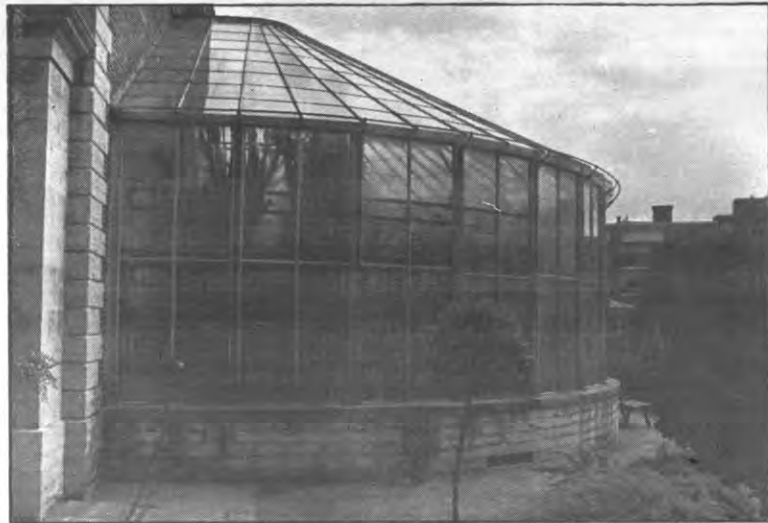
Maud Vermeire

Het ei en de vleesbrokjes van Columbus.

Wetenschappelijk onderzoek rond het broeikaseffekt

Slechte schaapherders laten overbegrazen

De aandacht van het CEE voor het broeikaseffekt is niet zo vergezocht.

(foto Karel De Weerd)

Op de Unced-konferentie van begin juni in Rio De Janeiro zal het broeikaseffekt ongetwijfeld een van de belangrijkste gesprekstema's en discussieonderwerpen zijn bij de tienduizenden kongresgangers. Maar ook aan het universitaire wereldje gaat de broeikasoorlog niet ongemerkt voorbij. Aan de KU Leuven komen de documenten rond dit thema uit een toch eerder ongewone hoek. Begin februari bracht het Centrum voor Economie en Etiek namelijk een drietal werkdokumenten uit, waarvan twee direkt op het broeikaseffekt slaan en het derde er veel mee te maken heeft. Verleden week pakte Professor Stef Proost in 'Leuvense Economische Standpunten' uit met zijn studie rond de kosten van een CO₂-taks, en de effecten ervan op de inkomensverdeling.

Het Centrum voor Economie en Etiek (CEE) is een relatief klein onderzoekscentrum dat zich ergens tussen de departementen zuivere economie en toegepaste economie situeert. Hierdoor wordt het nogal vaak over het hoofd gezien, wat geliet op zijn interessant onderzoeksterrein - de niet zo evidente band tussen economie en etiek - een spitse zaak is. In totaal zijn zo'n zestal onderzoekers werkzaam in dit centrum waarvan Erik Schokkaert directeur is.

In een gesprek met Veto wijst Johan Eyckmans, medewerker van het CEE, erop dat de aandacht van het centrum voor de broeikasproblematiek in feite niet zo vergezocht is. Het centrum houdt zich immers voornamelijk bezig met 'verdelingsproblemen', zoals bijvoorbeeld de inkomensverdeling in een bepaald land. Het centrum bracht een tweetal weken geleden ook een opeffmakend rapport uit over het effect van de aanpassing van de tarieven voor BTW en aksjinen, waaruit bleek dat vooral de lagere inkomens door deze maatregelen benadeeld werden. Nu de internationale bekommernis over grote milieuproblemen (zoals het broeikas-effect of het gat in de ozonlaag) steeds groter wordt, is het al bij al niet zo verwonderlijk dat het Centrum voor Economie en Etiek ook de verdelingsproblemen gaat onderzoeken die zich voordoen naar aanleiding van de mondiale milieuproblemen.

Een goed jaar geleden startten Erik Schokkaert en Stef Proost (energie-economist van het departement economie) met een project van het FKFO (Fonds voor Kollektief Fundamenteel Onderzoek, een onderafdeling van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek) rond de broeikasproblematiek. In februari verschenen rond dit project een drietal werkdokumenten.

In een eerste paper *Business ethics and the greenhouse problem*, staat Erik Schokkaert stil bij de bedrijfsetische kant van dit wereldomvattend probleem. Zowel lokale milieuproblemen als de globale mondiale klimaatopwarming zijn voorbeelden van marktfaalingen. Aangezien water, lucht en bodem economisch

gezien gratis zijn, kunnen die vervuild worden zonder dat daarvoor moet worden betaald. Zo kan de oceaan naar hartelust als afvalreservoir gebruikt worden. Alle negatieve gevolgen van een dergelijk gedrag worden door een econoom als 'eksternaliteiten' bekeken: de kost van die vervuiling is immers niet opgenomen in de marktprijs.

Om dit proces tegen te gaan zal de overheid moeten ingrijpen en dergelijke praktijken verbieden, of ze financieel sterk belasten zodat ze economisch oninteressant worden. In het geval van het broeikasprobleem zal een econoom gemakkelijker naar een CO₂-taks verwijzen. Zo'n overheidsingrijpen botst echter onvermijdelijk op weerstand bij zowel bedrijfsleiders als ekologisten.

Bedrijfsleiders zien een CO₂-taks als een ekstra kost die hun concurrentiepositie in gevaar kan brengen. De ekologisten daarentegen keuren ekotaksen af omdat die de kans bieden een 'recht op vervuiling' af te kopen. Enkel een mentaliteitswijziging kan volgens hen op langere termijn het milieu veilig stellen, ook al omdat niet op alle milieuproblemen een prijs kan worden geplakt (wat is bijvoorbeeld de prijs van de laatste Panda?).

Herders

Het invoeren van een CO₂-taks zou echter ook nog op andere moeilijkheden stuiten. Schokkaert waarschuwt voor het gevaar dat opduikt indien deze maatregel niet internationaal gekoördineerd wordt. Een land dat zich onttrekt aan de CO₂-taks kan immers economisch gezien in het voordeel komen, en hierdoor nog meer energie gaan verbruiken.

Het dilemma dat Schokkaert in zijn paper beschrijft, is al bij al niet zo nieuw. Ook bij het gemeenschappelijk beheer van een biotoop komt men onvermijdelijk met dergelijke dilemma's in aanraking. Garret Hardin beschreef het al in zijn inmiddels beruchte *Tragedy of the Commons* (de tragedie van de gemeenschappelijke grasweiden). Hierin zet Hardin uiteen hoe de marktlogica onver-

mijdelijk leidt tot de vernietiging van het openbaar domein. Als voorbeeld hanteerde Hardin de middeleeuwse schaapherders die tegen beter weten in de gemeenschappelijke weiden laten overbegrazen. De herder die beslist wat minder schapen te houden om die overbegrazing tegen te gaan, wordt tegengewerkt door een kollega-schaapherder die van de goede intentie profiteert om zelf wat meer schapen te houden.

Schokkaert constateert diezelfde refluks bij de grote industrielanden rond het invoeren van de CO₂-taks, zoals die in de Rio-konferentie naar voor wordt geschoven. Noch Europa, noch Japan of de VS willen de eerste stap zetten omdat de andere hieruit een komparatief voordeel zou kunnen halen. Alleen internationale onderhandelingen blijken nu nog voor een uitweg uit deze patstelling te kunnen zorgen. In dit verband wijst Erik Schokkaert op de voortrekkersrol die de Europese Gemeenschap zou kunnen spelen.

Een tweetal weken voor de Rio-konferentie zijn deze woorden aktueller dan ooit. Europa heeft nu wel gedeeltelijk het voortouw genomen, maar durft het uiteindelijk niet aan om zijn plannen (die dan nog verschrikkelijk mager uitvallen, maar dat is een andere zaak) onvoorwaardelijk uit te voeren; opnieuw wordt als voorwaarde gesteld dat ook 'de anderen' iets moeten doen.

Emissies

In de paper van Johan Eyckmans *On the nature and economics of the greenhouse effect* wordt de emissiereductie als een internationaal publieke aangelegenheid beschreven waarvan de voorziening op vrijwillige basis moet worden geregeld, aangezien er geen internationaal orgaan bestaat om deze af te dwingen. Na een overzicht van de huidige stand van zaken in het klimaatonderzoek, toont Eyckmans aan dat er een duidelijk konflikt ontstaat tussen de individuele en de kollektieve rationaliteit. Wanneer een bepaald land de kosten en baten op een rijje zet, wordt enkel met de milieu-

schade in het eigen land rekening gehouden en niet met die in de buurlanden.

Voor het broeikasprobleem zal echter moeten worden gezocht naar een optimale oplossing voor de hele wereld. Hieruit blijkt dat die landen die op de goedkoopste manier hun uitstoot verder kunnen terugdringen de meeste inspanningen zouden moeten dragen. Dit is het gevolg van traditionele economische theorieën die op zoek gaan naar de laagst mogelijke kosten om een zo groot mogelijk voordeel uit de reductie van de CO₂-emissies te halen.

Bepaalde landen zoals China en en India kunnen tegen een lagere prijs hun broeikasgasemissie terugdringen: zij gebruiken nogal energieverspillende processen in vergelijking met de westerse landen. Genoemde landen zijn echter nog volop in ontwikkeling en het is dan ook verre van logisch dat de internationale gemeenschap net aan hen dergelijke inspanningen zou vragen. Als oplossing zou het rijke Westen die landen kunnen 'omkopen'. Door de arme landen te betalen voor een reductie van hun CO₂-emissies wordt de last voor deze landen lager, terwijl de rijke landen toch mee kunnen profiteren van de voordelen.

Nutssom

In de derde paper, *Ecology and intergenerational equity*, onderzoekt Luc Van Liedekerke de band tussen ecologische problemen (zoals het broeikas-effect) en rechtvaardigheid ten overstaan van toekomstige generaties. Bij rechtvaardigheidstheorieën is het altijd een groot probleem geweest om ook de toekomstige generaties te betrekken. Klassieke rechtvaardigheidstheorieën gaan meestal uit van een geval waarbij twee personen een onderlinge schuld moeten vereffenen, of een bezit onder elkaar moeten verdelen. Vanuit louter economisch oogpunt kunnen de bescherming van het milieu en het in rekening brengen van de risico's van het broeikas-effect beschouwd worden als een verzekeringspremie. Toekomstige generaties ondervinden hierbij één groot probleem: zij bestaan nog niet, waardoor ze hun rechten niet kunnen laten gelden.

Noch de kontraktideeën van Rousseau, die het machtsprobleem verdoezelen door een onpersoonlijke, niet-egoïstische houding aan te nemen, noch het utilitarisme, waar de identiteit van de persoon onbelangrijk is en de totale nutssom het doel is, bieden houvast in concrete maatschappelijke beslissingsproblemen. Dit houvast is echter nodig, aangezien concrete beslissingen die een impact hebben op de toekomstige generaties vrijwel dagelijks genomen worden. In een louter economische besluitvorming (kosten-batanalyse) worden toekomstige generaties hierbij vaak het slachtoffer van een te hoge diskontovoet. Deze verdiskontering komt eenvoudig gezien hierop neer: een frank is nu meer waard dan een frank in de toekomst. Een toekomstige generatie is bijgevolg minder waard, ook al zijn de reële omstandigheden dezelfde gebleven. Alle kosten en baten van de toekomst worden daardoor sterk gereduceerd zonder dat men dit kan verantwoorden. Investeren

in milieubeschermingsmaatregelen rendert dus niet. Als lezer vraag je je na een dergelijke constatering dan ook af, of er in feite niet fundamenteel iets scheef zit met bepaalde basisprincipes en uitgangspunten van het economisch wetenschappelijk onderzoek.

In het laatste deel van zijn document staat de auteur stil bij het begrip duurzame ontwikkeling. Dit begrip zou volgens hem een leidraad kunnen vormen in een meer inhoudelijke bepaling van de inspanningen die wij toekomstige generaties verschuldigd zijn. Volgens dit begrip zijn er grenzen aan een 'eindeloze' groei van onze economie. Als je deze theorie toepast op het broeikas-effect, blijkt de beperking van de lozing van broeikasgassen de enige oplossing te zijn. Hoeveel geld we daar tegenaan moeten gooien, en wie het meest zal moeten betalen, zijn vragen die verder economisch onderzoek vereisen.

Simulatiemodel

Vorige week viel er opnieuw iets nieuws op te tekenen in de marge van het economie-project rond de broeikasproblematiek. In een studie van professor Proost, gepubliceerd in 'Leuvense Economische Standpunten', werd de kostprijs van de CO₂-taks en zijn invloed op de inkomensverdeling berekend. Volgens Stef Proost zou de CO₂-taks die de EG-kommissie voorstelt de Belgische schatkist ongeveer 100 miljard opbrengen en de Belgische economie ongeveer 20 miljard frank per jaar kosten (ongeveer 0,5% van het BNP). Alhoewel Proost meent dat de CO₂-taks het enige realistische instrument is om tot een reductie van de koolstofemissie te komen, leidt deze wel tot een averechts inkomensherverdeling.

Wanneer de CO₂-heffing lineair berekend wordt naargelang de hoeveelheid koolstof die vrijkomt bij een bepaalde energiebron, blijken de kleinere inkomens relatief zwaarder getroffen te worden dan de grote inkomens. Uit het mikro-simulatiemodel dat prof. Proost in samenwerking met zijn KU Leuven-kollega's Decoster en Schokkaert ontwikkelde, blijkt verder dat deze eko-taks gemiddeld 4796 fr. aan de Belgische huiseigenaren zal kosten. Ten slotte onderscheidt de auteur vier prioriteiten in het aanwenden van de opbrengsten van de CO₂-taks. Een deel zou moeten worden gebruikt om de omgekeerde inkomensherverdeling van deze eko-taks teniet te doen. Daarnaast zouden de inkomsten moeten gaan naar de bevordering van noodzakelijke aanpassingen aan de reële lonen, naar een bijdrage tot een internationaal broeikasfonds en naar een vermindering van het deficit op de rijksbegroting.

Zouden het stimuleren van het zuiniger omgaan met energie, het bevorderen van het wetenschappelijk onderzoek naar alternatieve en milieuvriendelijkere energiebronnen en het stopzetten van de massale boskap ook geen interessante prioriteiten zijn?

Pieter Vandekerckhove

De drie besproken papers kunnen besteld worden via het sekretariaat van het Centrum voor Economie en Etiek (tel. 28.30.74). Ze kosten 100 fr per stuk.

SPORTRAAD IN 1992-93

vroem vroem

7 OKTOBER 1992: Sporthappening

In en rond het universitair Sportcentrum kan je een dag lang kennis maken met niet alledaagse sporten, met speciale aandacht voor de natuursporten.

20-21 OKTOBER 1992: 24-Urenloop

De twintigste editie van de klassieker der klassiekers waarin kringen, peda's en hogescholen 24 uur lang de ziel uit hun lijf lopen.

10 NOVEMBER 1992: Studentenmaraton

Naast de maraton vanuit Antwerpen en de halve maraton vanuit Mechelen komt er ook in 1992 een kwart maraton voor de de tot getrainde lopers.

26 NOVEMBER 1992: Gasthuisberg trophy

Vierde editie van de hindernissenloop met trophykarakter.

9 DECEMBER 1992: Sport zonder Grenzen

Deze opvolger van de Kwistakraces kende dit jaar voor het eerst het succes dat hem toekomt. Een sportief evenement waarin ook het ludieke heel wat aandacht krijgt.

22-27 FEBRUARI: Lisst

Internationaal studentensporttoernooi met ploegen uit heel Europa die het tegen elkaar opnemen in de competities voetbal, volleybal, basketbal en handbal. Voor Leuven strijden de winnaars van de Interfakultaire Bekercompetities.

Kiekeboe populairder dan ooit

Na Jommeke komt Fanny

In een vorig leven liep Robert Merhotteit, alias Merho, de deur plat bij bekende Vlaamse tekenaars die het ongeluk hadden bij hem in de buurt te wonen. Hij wou zijn Grote Voorbeelden aan het werk zien: Jef Nys bijvoorbeeld, die tot in de eeuwigheid op de tweede steek in de Vlaamse striphierarchie vastgeroest leek. Nu vormt hij zelf een bedreiging voor Nys' plaats in die hiërarchie. Gestuurd door de machtige promotie-machine van de Standaard Uitgeverij lijkt stripheld 'Kiekeboe' op zijn 15de verjaardag begonnen aan een tweede jeugd.

Veto: *U bent al vroeg door strips gefascineerd geraakt?*

Merhotteit: «Van toen ik een jaar of twaalf was, had ik het idee opgevat dat ik strips wou tekenen. Eigenlijk was het een waanzinnig idee, maar ik heb me er altijd aan vast gehouden. Al van in mijn studententijd heb ik strips gemaakt: 'Jos en Jef', bijvoorbeeld, een van de eerste dingen van mijn hand, dat verscheen in een blad van de Broeders van Liefde waar ik toen naar school ging. Daarvoor was ik al begonnen met een publicitaire dagstrip, via de vader van een vriend die bij een bedrijf van kortingszegels werkte. Ik heb nog vier jaar tekenschool gelopen op Sint-Lucas, niet om het tekenen zelf te leren, maar om strips te kunnen tekenen, om te leren hoe je de figuren anatomisch moet benaderen. Daarna zocht ik een job, om de tijd tot de legerdienst te

overbruggen en zo ben ik toevallig bij Studio Vandersteen beland. Toen heb ik gemerkt dat ik er nog heel wat kon leren. Er bestaat gewoon geen opleiding voor striptekenaars. Striptekenen is vertellen in beelden en dat is iets dat je in je moet hebben.»

«Ik ben trouwens altijd meer aangesproken door humoristische en surrealistische strips. Realistische strips heb ik nooit veel gelezen. Ik vind nog altijd dat het medium het best past bij grappige verhalen. Ik ga ervan uit dat de strip een vrij oppervlakkig medium is, waarin je moeilijk diepe gevoelens kunt overbrengen. Ik vind dat bijvoorbeeld ook niet terug in de volwassen, realistische strips die ze nu maken. Het werkt niet echt.»

Veto: *Is maatschappijkritiek dan iets dat niet thuishoort in strips?*

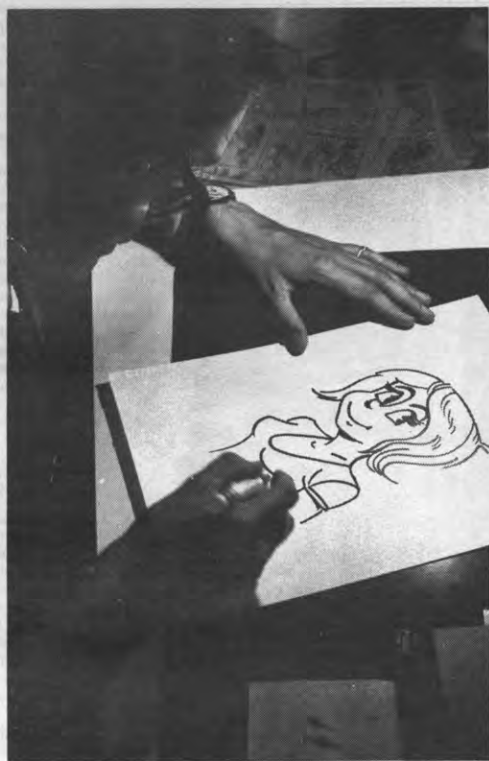
Merhotteit: «Als het mij goed lijkt, stop ik die er wel in. Maar het enige wat ik eigenlijk echt nastroef, is mensen te amuseren. Je wijst af en toe naar bepaalde dingen die leven, maar echt maatschappijkritisch... De figuur van Vanderneffe in Kiekeboe bijvoorbeeld heeft veel dingen tegen, maar helemaal slecht mag ik hem niet maken, hij moet ergens sympatisch blijven ondanks zijn racistische neigingen of zo. Nu ken ik ook in de werkelijkheid mensen die op het Vlaams Blok stemmen, maar voor de rest valt daar best mee te praten. Soms past het wel; ik heb nu een album gemaakt rond het probleem van de proefdiener. Eigenlijk gebruik ik zulke zaken enkel omdat ik er een lekker verhaal mee kan vertellen, want daar gaat het om.»

Veto: *Hoe ben je dan op de figuur van Kiekeboe gekomen?*

Merhotteit: «Het is allemaal begonnen door het poppenspel van mijn broer. Ik ontwierp een heel karakteristiek hoofd voor een van zijn poppen, omdat het vanop afstand duidelijk moest zijn: grote oren, neus en snor. De Kiekeboe-figuur bestond dus al vóór de strip. Het probleem bij het overbrengen naar de strip was vooral dat hij te oud leek met zijn kale hoofd. Toen heb ik er wat nevenfiguren bij gebracht waardoor het een familie geworden is. Dat is trouwens een van de sleutels van het succes: Kiekeboe heeft een zeer banale familie, wat de herkenbaarheid maximaal maakt. Alleen de dingen die ze meemaken zijn niet zo normaal.»

«De karaktertrekken van Kiekeboe zelf zijn nooit erg vastgelegd, want anders blijft hij volgens een bepaald patroon reageren en dat is niet zo interessant. Af en toe mag je de lezer wel eens verbazen. Voor mij zijn het wel allemaal bestaande figuren. Nevenfiguren komen terug in een bepaalde situatie als ze in een verhaal passen; van die figuren verwacht het publiek wel dat ze op een bepaalde manier reageren. Als Sapperdeboere opkomt verwacht men dat het over eten zal gaan. De cast is ondertussen wel uitgebreid genoeg.»

«Het publiek heeft wel duidelijk een voorkeur voor Fanny. Ze is veel populairder dan Kiekeboe. Dat blijkt ook uit het marktonderzoek dat de Standaard vorig jaar heeft gedaan. Met Kiekeboe in de hoofdrol is het zeer moeilijk om een nieuw publiek aan te boren. Vooreerst vindt men de naam van de strip dikwijls kinderachtig en de figuur van Kiekeboe oubollig. Fanny daarentegen komt wel pittig en modern over. In die optiek zijn we voor de Franse en Engelse albums op Fanny gaan spelen. De Franse reeks heet 'Fanny et co.'. De selectie die zal gemaakt worden uit de bestaande reeks om vertaald te worden, zou zich daarop richten.»

«Ik kan er alles wat ik wil in kwijtraken.»

(foto Karel De Weerd)

straat. Ik loop altijd met papier op zak om aantekeningen te maken. Die gaan een map in tot ik er op zeker moment in teruggrijp om een verhaal te maken. Soms zijn kleine krantenberichten al genoeg om een denkspoor te starten. Dikwijls is het zo dat hoe meer informatie en elementen ik heb, hoe moeilijker het is om een verhaal in elkaar te steken. Dan moet je gaan puzzelen en selecteren wat grappig en goed is.»

Veto: *Het feit dat u met medewerkers moet werken, heeft natuurlijk alles te maken met het hoge tempo dat opgelegd wordt door een krantstrip. Zou u niet liever trager en alleen werken?*

Merhotteit: «Toen ik begon te tekenen, wou ik per se een krantstrip maken, omdat het een zeer flexibele formule is en je er veel in kwijt kunt. Er was toen maar één krant waar ik naartoe kon: Het Laatste Nieuws. Die hadden nog nooit de politiek gevoerd van eigen stripreeksen waar ze albums van maakten. Voor de krant tekenen betekende natuurlijk dat je dagelijks moet leveren, zowel voor de krant zelf als voor de uitgeverij, die graag regelmatig een album publiceert. Om dit tempo aan te houden, ben je verplicht om op studio over te schakelen. De ideale manier om dit te doen is om verschillende mensen in te schakelen voor de verschillende stadia: tekeningen, dialogen en scenario's. Als je daar een goede supervisie overhoudt, dan kan het.»

«Als je met verschillende mensen werkt, ontstaat er natuurlijk ook een economisch probleem: één album per jaar is gewoon niet rendabel. Een productie van 200 strippaten per jaar is wel meer dan genoeg. Voor mij kunnen die perfect allemaal in één reeks passen: het systeem van een tekenaar die begint aan 5 of 6 reeksen tegelijk werkt niet meer. Op dit ogenblik een reeks hebben die goed loopt is heel kostbaar en daar zou je al je energie in moeten steken. Ik heb zelf trouwens nooit de behoefte gehad om iets buiten Kiekeboe te doen, ook omdat de reeks zeer invulbaar is en ik er alles in kan kwijtraken wat ik wil. Als ik een echte studio zou oprichten, zou het alleen zijn om de productie van Kiekeboe zoals we ze nu hebben te verzekeren.»

Veto: *Kan iemand die niet zo'n stevige basis heeft als u dan nog wel aan de bak komen? Hoe kan men nog debuteren in de strip?*

Merhotteit: «Toen ik begon, waren er al niet zoveel mogelijkheden om zelf te

beginnen, en dat is nu nog veel minder het geval in Vlaanderen. Eigenlijk wordt het pas lukratief vanaf het moment dat je albums uitgeeft. Kranten zelf betalen niet zo veel. Na tien verhalen is het Laatste Nieuws met albums begonnen en na vier albums is het echt begonnen lopen. De oplages liggen intussen rond de honderdduizend.»

«Dat is een heel behoorlijke oplage voor Vlaanderen, zeker op een markt die volop in verval is. Van 1985 tot nu is de verkoop van albums gedaald met 40%, en dat geldt voor alle verkopers. De middenmoot leidt daar het meest onder. De reeksen die gemaakt worden voor een stripiefiel publiek blijven lopen. Dat heeft veel te maken met het ander bestedingspatroon van de mensen. Geld wordt gegeven aan teizen en andere ontspanningsmogelijkheden. Zo is er bijvoorbeeld de videomarkt bijgekomen. Prijzen van stripalbums zullen bovendien nog stijgen omdat de kosten van papier zo groot aan het worden zijn.»

«Aan de andere kant heb je dan het probleem van de publicatie. Stripweekbladen stellen niets meer voor. Het is een catalogus van de uitgever voor de strips die ze maken. De macht van de krant is niet meer wat ze was, onder andere door de opkomst van nieuwe media als de televisie. Op internationale beurzen merk je dat bijvoorbeeld ook aan de grote invloed van en vraag naar video's en animatiefilms.»

Veto: *Veel hangt natuurlijk ook af van het doelpubliek: hoe meer potentieel kopers, hoe groter het succes...*

Merhotteit: «Al denk je misschien dat je een overwegend jong publiek bereikt, toch lezen volwassener ook altijd de strips die de jeugd leest, en als ze ze goed vinden, bezitten ze een album om ze te kopen. Daarom streeft ik naar een strip in verschillende lagen: een algemeen verhaal dat door iedereen te volgen is dat ingevuld wordt met grappen die ook voor een volwassener publiek geknepen zijn. Daarbij moet je wel opletten dat jonge lezers niet het idee hebben dat ze iets missen, dat over hun hoofd gaat. Dat is bijvoorbeeld het probleem van Nero, die te actualiteitsgericht is. De karikaturen die je gebruikt moeten door iedereen gekend zijn, anders heeft de lezer wel door dat het een kandidatuur is, maar weet hij niet waar wie ze verwijst en dat stoort. Aan de andere kant mag je jonge kinderen van 9 à 10 jaar niet onderschatten.»

Michel Kempeneers
Ilse Steen

DOLLEN MET HET MEDIUM kiekeboe

Toen Merho 15 jaar geleden wilde beginnen met 'Kiekeboe', dacht hij aan een krantstrip naar aloude Vlaamse traditie. Volgens Merho boden enkel dit medium en deze formule de flexibiliteit en de mogelijkheden die hij wenste om zijn creatieve impulsen kwijt te raken. Want Merho wilde verhalen vertellen, véél verhalen.

Doorgaans gaan de meeste krantstrips flink gebukt onder de tijdsdruk. Twee stroken per dag, of omgerekend 3 tot 4 albums per jaar, het is niet niks. Dit komt vooral in de scenario's (of wat daarvoor moet doorgaan - sla 'De Standaard' maar eens open) tot uiting: eenheidsworst alom, armoe troef. Doordat hij 5 jaar meegedraaid had in de Studio's Vandersteen, dacht Merho voldoende ervaring en organisatorische capaciteiten in huis te hebben om het fenomeen van de tijdsdruk aan te kunnen. Merho wist dus zeer goed waaraan hij begon. Maar ook zijn geesteskind 'Kiekeboe' gaat niet helemaal vrijuit. Iets te veel toevalligheden om geloofwaardig te blijven en soms wel erg ver gezocht grappen en woordspelingen. Nu wil 'Kiekeboe' wel veel nadrukkelijker dan andere krantstrips een humoristische reeks zijn - en met zijn twee stroken per dag slaagt Merho daarin zeer behoorlijk - maar als je de opeenvolgende afleveringen in een album doorleest, ontbreekt naar onze smaak toch wat pigment.

Eén 'Kiekeboe'-album koesteren wij al jaren en rekenen wij tot de verplichte kost voor aspirant-stripteekers: 'Album 26', het 26ste album, jawel, uit de reeks. Hierin dolt Merhotteit onophoudelijk met het eigen medium: de protagonisten zakken door de kaders, verbergen zich erachter, botsen tegen de tekstballonnen, lopen bij Merho zelf binnen om hun beklag te doen over het erbarmelijke

scenario, u bedenkt het maar. Een pareltje, nietwaar Merho?

«Het is ook een van mijn favoriete albums. Het idee is eigenlijk geïnspireerd op 'Hellzapoppin', een knotsgekke film die ik jaren daarvoor gezien had en waarin met alle filmconventies de draak wordt gestoken. Het leek me leuk eens hetzelfde te doen met de stripkliches: alles op zijn kop zetten en aldus zo'n klassieke reeks wat relativeren. Dat doet al eens deugd. Trouwens, het is allemaal niet nieuw, hoor. Hergé, Vandersteen en Sleen hebben ook zo'n dingen gedaan. Maar wat is nieuw? Als je dat letterlijk opvat, kan je niets meer doen: alles is al gezegd. Daar maak ik dan de opmerking bij: maar nog niet door mij.»

«Het 50ste album, 'Afgelast wegens ziekte', is eveneens zo'n verhaal dat wat buiten de reeks valt. Het is ontstaan uit ergernis. Toen in 1980 Peter Sellers overleden is, heeft men een jaar later nog een Pink-Pantherfilm gemaakt, enkel met materiaal dat weggeknip was uit vorige films. Puur lijkenpikkerij. En het deed me denken: waarom zou ik eens niet hetzelfde proberen, met scènes die zogezegd worden weggelaten uit vorige albums? Ik moet wel opletten met zo'n ideeën, want mijn traditionele publiek neemt me dat niet in dank af. Het denk ik dat dat ik kamp met een totaal gebrek aan inspiratie. Nochtans kruip in zo'n album veel meer energie dan in een gewoon album, omdat er eigenlijk geen verhaal in zit. Je kan je nergens achter verstoppen en je valt terug op de grappen waaraan dus veel intensiever moet worden gesleuteld. Een kritiek, terecht trouwens, op 'Album 26' was dat het in de krant moeilijk te volgen was. Het las niet vlot. Het ware misschien inderdaad beter geweest het meteen in album uit te brengen.»

(MK)

Veto: *U hebt ondertussen al een vijftigtal Kiekeboe-albums gemaakt. Lukt het nog altijd even vlot om een verhaal te verzinnen? Bent u niet bang om terug te vallen op stereotypen?*

Merhotteit: «Vroeger ging het gewoon eenvoudiger dan nu omdat ik kritischer eenvoudiger ben wat de constructie van verhalen betreft. Ik probeer zoveel mogelijk het klicheeachtige te vermijden, maar het lukt niet altijd om intriges ineen te weven door het hoge tempo. Elke dag verschijnen er twee stroken in de krant per jaar zijn dat vier albums. Intussen kan ik wel meer tijd in het verhaal stoppen doordat ik met enkele mensen werk. Ik doe dit eigenlijk liever dan tekenen; dekors tekenen wordt op de duur een routinewerk.»

«Kwa opbouw en zeker kwa tekeningen zijn de laatste albums beter dan de eerste. Maar ook de setting: de manier waarop gags worden aangebracht, hoe de dialogen en het verhaal gezegd worden, vind ik nu beter in mekaar stekken dan vroeger. Ik vind de laatste twintig albums zelfs beter en minder stereotiep. Omdat ik nu meer tijd heb, kan ik voor de verhalen ook hoe langer hoe meer documentatie gebruiken. Ik documenteer me zelfs voor heel gewone dingen, bijvoorbeeld voor het tekenen van een

(foto Christine Capeau)

Toegang tot unief beperkt

Numerus Clausus in discussie

Zij zijn niet zozeer bekommerd om de 'frustraties van de eerstejaars' - trouwens ook het voornaamste argument van Daniël Coens om zijn inmiddels afgevoerde 'oriënteringsproef' voor te stellen - maar wel om de afscherming van hun eigen beroep. Dat is tegelijk het onwettelijke aan tien jaar NC-diskussie. Numerus Clausus wijzigt op een ingrijpende manier de fundamenten van het democratisch onderwijsbestel, namelijk de vrije toegang en de vrije studiekeuze. Toch is de invoering van NC *nergens of nooit* met pedagogische of onderwijskundige motieven beargumenteerd. (uit Veto 14 van 13/1)

Inschrijvingsgeld

De opeenvolgende verhogingen van het inschrijvingsgeld werden door de academische overheid steeds verdedigd met het argument dat ze ook de studenten zelf ten goede kwamen. Maar met het gebruik van het inschrijvingsgeld voor sociale voorzieningen heeft de KU Leuven zich in feite akkoord verklaard met de afbraak van deze sektor.

(...)
Het is inderdaad vreemd dat het inschrijvingsgeld niet alleen door de academische overheid zelf, maar ook door veel studenten geminimaliseerd wordt in het licht van de totale studiekost, die tussen 150.000 en 200.000 frank bedraagt. Men zou veel eerder een omgekeerde redenering verwachten. Omdat de studiekost voor vele mensen zo hoog ligt, zouden de universiteiten er beter aan doen het inschrijvingsgeld zo laag mogelijk te houden. (uit Veto 23 van 16/3)

In memoriam

Frans Van Cauwelaert

"Zoals ik al zei, was de voornaamste reden om de Kulak op te richten de democratisering. Daarnaast was het ook de bedoeling om overbevolkte richtingen in Leuven te ontdebellen. Als er één opleiding is die daar de laatste jaren voor in aanmerking kwam, is het toch wel economie. Dat men daarbij het argument aanhaalt dat in heel West-Vlaanderen geen enkele economische opleiding aangeboden wordt, lijkt me nogal evident. Dat de vraag daarnaar vanuit de bedrijfswereld heeft meegespeeld, is voor mij duidelijk." (uit Veto 1 van 27/8)

Daniël Coens

Vaak wordt erop gewezen dat de politiek voor Daniël Coens eigenlijk een soort 'roeping' was, eerder dan een gewone carrière. Men verwijst dan naar de revalorisatie van de drie B's (basis-, buitengewoon en beroepsonderwijs), of naar de verlenging van de leerplicht tot 18 jaar, hoewel de socialistische (terecht) beweerden dat dit vooral bedoeld was om de statistiek van de jeugdwerkloosheid op te kuisen. De 'kristelijke inspiratie' van de talrijke onpopulaire en allzins weinig democratiserende beslissingen in de jaren tachtig was allzins niet evident. Toch hield Coens vol: "Nochtans geloof ik dat het allemaal vanuit een grote zin voor rechtvaardigheid is geweest." (uit Veto 22 van 9/3)

(foto Helke Groenendorst)

25 jaar Sportraad

"Het gebeurt mij dat ik een pint ga drinken in 'De Spuyse'. Er ligt daar een tijdschrift, waarin ik dan eens blader (KU Leuven Sportnieuws, nvdv). Ik ben niet nieuwsgierig naar de 24-urenloop, omdat ik vertrouwd ben met de sfeer ervan. Twee jaar geleden heb ik nog eens meegelopen met het Rega-instituut. Ik vind de 24-urenloop voor 10% sportief, en voor de rest is het... ja, een massale organisatie." (Marc Lemaitre, stichter van Sportraad, in Veto 17 van 4/2)

(foto Karel De Weert)

Verdeelsleutel

Er is in de voorbije maanden (door iedereen) vooral gecijferd. Er werd geschoven met functies om het cijferwerk te doen kloppen. Men ontdekte economische principes die - o, wonder - de eigen geleiding geen windieren legden. Noch op de commissie, die voorstellen moest uitwerken voor een andere verdeelsleutel, noch op de voorbije OAV's, is er een aanzet gegeven om zich te bezinnen over Loko in een ruimer perspectief. (uit Veto 27 van 27/4)

Herstructurering Kultuurraad?

Wat Kultuurraad als aparte vzw dan nog kan betekenen is niet echt duidelijk. Hij wordt vooral gezien als een complementaire cultuurwerking naast het Stuc, waarbij een basiswerking met en door studenten het belangrijkste is. Die werking zou zich vooral toespitsen op het AV-projekt, ticketverkoop en op basiskursussen, die de gevorderde kursussen van het Stuc zouden kunnen inleiden. Daarnaast wil Kultuurraad zich ook meer naar de universitaire overheid richten, onder de vlag 'ekstern beleid en sensibilisering'. (uit Veto 11 van 9/12)

Studenten in beweging

Vlus

Of de oprichting van de Vlus nu een definitieve breuk betekent met VVS, valt nog te bezien. Van die kant werd ons meegedeeld dat men er in de - ondertussen eindelijk - hervormde statuten rekening mee heeft gehouden dat de Vlus integraal zou toetreden als universitaire geleiding, om dan binnen VVS semi-autonoom verder te werken. (uit Veto 27 van 27/4)

Alma

Alma is voor veel studenten de enige uitweg om in Leuven op een degelijke en goedkope manier te eten. De laatste jaren rijzen hierbij echter vragen. Om in Alma wat gevarieerd te kunnen eten,

moet dikwijls meer dan honderd frank betaald worden. Nu al is meer dan de helft van de in Alma verkochte maaltijden duurder dan honderd frank. Voor veel studenten is dat een ernstige financiële drempel. Toch stelt de Alma-directie opnieuw een prijsverhoging van meer dan drie procent voor. Sociale Raad vindt dit onaanvaardbaar en roept alle studenten op om deel te nemen aan haar acties tegen prijsverhogingen. (uit Veto 11 van 9/12)

Alma-fractie

De andere leden van de raad sloten de rangen, veegden de studentenvoorstellen van tafel en beslisten voor de dertiende keer in evenveel jaar om de prijzen te verhogen, dit keer met 2,8%. De studenten feliciteerden de andere bestuurders met deze prestatie en verlieten de vergadering. (uit Veto 12 van 16/12)

LVS

Momenteel leeft in FKK-kringen de grootste argwaan rond de recente, mogelijk frauduleuze aanvraag van het Liberaal Vlaams Studentenverbond (LVS). (...) Naast de wekelijkse video-vertoning was er nog een waslijst andere opmerkelijk lange lijsten voor 23 sprekersvergaderingen in oktober en 29 in november tot subsidieaanvragen voor vergaderingen die doorgingen in Antwerpen, Brussel en Tielt-Winge. (...) De vereniging gaf toe dat verschillende aanvragen door hen zelf in elkaar geknutseld waren, maar stelde dit gedaan te hebben omdat men niet beter wist. (uit Veto 13 van 6/1)

Veto

Wat is het effect van de publieke ruchtbaarheid op de faam van de KU Leuven? Een aantal mensen reageerden wellicht instemmend op de inbeslagname, een andere groep zal zich distantiëren van de 'rechtsboven', maar zal de beslissing van de rektor overdreven vinden. Nog anderen zullen de schouderders ophalen bij het lezen van het stukje, maar zullen zich verontwaardigd voelen door de beknopting van de persvrijheid. Een enkeling gewaagde zelfs van een "goedgeschreven stukje". (uit Veto 16 van 27/1)

Wetenschap in verval

Betoging

De omgekeerde redenering – geen kwaliteitsonderwijs zonder hoogwaardig onderzoek – was blijkbaar bij veel studenten wel doorgedrongen, want ze waren donderdag vrij talrijk komen opdagen. Bij de mobilisatie vooraf was de samenwerking tussen Focus Research en de Leuvense Overkoepelende Kringorganisatie (Loko) trouwens vlot verlopen: de fakulteitskringen hadden intern gesensibiliseerd en geholpen bij het verspreiden van de pamfletten. (...) Het speciale transport vanuit Leuven en het opschorten van de lessen misten hun drempelverlagend effect niet: twee bomvolle

treinen – één meer dan aanvankelijk was gepland – met in totaal 2000 man aan boord vertrokken tussen 13.00 en 14.00 uur uit het Leuvense station. (uit *Veto 18 van 10/2*)

De aarde

De dag van de Aarde is de zoveelste poging om duidelijk te maken dat de tijd dringt om de 'aarde te redden'. In het verleden is al gebleken dat daarvoor meer zal nodig zijn dan enkele nieuwe waterzuiveringsinstallaties en fosfaatvrije waspoeders: de milieuproblematiek is onlosmakelijk verbonden met de armoede in het Zuiden. (uit *Veto 26 van 21/4*)

Wetenschapspark

Een wetenschapspark zou een voorbeeld zijn van die 'wetenschappelijke dienstverlening': de universiteit stelt resultaten van haar onderzoek ten dienste van anderen. Een dergelijke redenering is natuurlijk klinkklare onzin. Tenzij men gelooft dat die privebedrijven waar de universiteit haar 'diensten aan verleent' zouden handelen 'in het belang van de samenleving' en niet in hun eigen belang. De Vlaamse administratie voor ruimtelijke ordening (het Arom) zou deze redenering van de KUL dan ook betwisten. (uit *Veto 27 van 27/4*)

(foto Karel De Weerd)

De kulturele dimensie

Klapstuk

"Ik stel me trouwens de vraag of je, wat betreft dans, in deze tijd sowieso nog wel een interessante esthetische ervaring kan oproepen met klassiek ballet. Wij kiezen voor de eerlijkheid en de authentieke kracht waarmee de creatie en het menselijk lichaam benaderd wordt, en kijken naar de betekenis die de kunstenaar in zijn werk heeft gelegd." (Bruno Verberg, directeur van Klapstuk, editie '91, in *Veto 1 van 27/8*)

De programmatie van de '19:15'-ers is een goed zet geweest. Het was een mooi vervolg op het project 'Lijn 9' tijdens de editie '89, waarbij het publiek uiteindelijk acht kunstenaars kon bezichtigen op verschillende plaatsen in Leuven. De programmatie van de '19:15'-voorstellingen gaf echter meer blijk van diepgang en zin voor continuïteit dan 'Lijn 9'. Het abonnement werd ook zo opgevat dat men verplicht was naast grote namen kennis te maken met jonger, veeleer onbekend talent. (uit *Veto 6 van 4/11*)

Teater

Het is misschien een interessant en origineel experiment om de intellectuele en/of BMC-getrouwe teaterganger eens te confronteren (te shockeren?) met het vulgaire, populaire en seksistische teater dat normaal alleen voor een minder verrijnd en lager geschoold publiek is bedoeld. In die zin is 'Wilde Lea' een leuk 'object trouvé'. Het valt echter te vrezen dat zelfs een talentvolle en eerbiedwaardige schare acteurs niet kunnen verhelpen dat flauwe humor tenslotte flauwe humor blijft en dat kitsch altijd oppervlakkig en hol is. (uit *Veto 8 van 18/11*)

Film

Uit telefonische reacties van distributeurs als Concorde, Excelsior en Columbia-Tristar blijkt immers dat zij nog steeds over Supercity en Studio denken in termen van de tegenstelling commercieel-kwalitatief. Zolang die overtuiging leeft, is het voor Supercity vaak moeilijk een bepaalde film los te krijgen bij de verdeler. Nochtans tekent de evolutie zich steeds duidelijker af: men evolueert in Leuven niet naar een opsplitsing kaskrakerbioscoop versus cinefielenclub, maar veeleer naar een situatie waarbij er twee exploitanten op de markt zijn die een vrij gelijklopende programmatie hebben. (uit *Veto 15 van 20/1*)

Visconti portretteert de verdwijnende elite met de grootste mogelijke sympathie. Hij ontwikkelde zich doorheen zijn oeuvre van revolutionair tot nostalgisch marxist. Door te moeten ervaren dat de arbeiders geen uitweg bieden uit het onvolmaakte heden, houdt hij dat heden de spiegel voor van de traditionele waarden, van het beste uit de aristocratische en burgerlijke cultuur uit het verleden. (uit *Veto 17 van 4/2*)

(foto Karel De Weerd)

Kleur

Vier maanden na de verkiezingsdoorbraak heeft democratisch België een duidelijk antwoord gegeven aan alle racistische en neo-fascistische demagogie. Deelnemers uit alle bevolkingsklassen gaven in een van de grootste betogingen die ons land ooit gezien heeft, uiting aan hun geloof in de multi-kulturele samenleving. De handschoen is opgenomen. (uit *Veto 24 van 23/3*)

Verkiezingsdrukwerk

In de Vlaamse kranten is er de laatste weken flink wat afgeschreven over de standpunten en de campagnes van de verschillende politieke partijen. Elk dagblad besteedde daarbij ook aandacht aan het Vlaams Blok, dat meestal op dezelfde manier behandeld wordt als de vijf grootste partijen. Nochtans liet Vlaams-Blokvoorzitter Karel Dillen zich begin oktober nog ontvallen: "Zet alle joernalisten voor een kanon en ik zal zeggen: Vuur! Ze kunnen mij hoogstens van een misdaad tegen de mensheid beschuldigen." (uit *Veto 8 van 13/11*)

ARF en verkiezingsnaweeën

De vaststelling dat extreem-rechtse denkschema's meer en meer door traditionele partijen worden overgenomen, ligt aan de basis van de betoging die de talrijke verenigingen binnen en buiten de universiteit aanstaande woensdag orga-

Verdraagzaamheid rukt op

(foto Karel De Weerd)

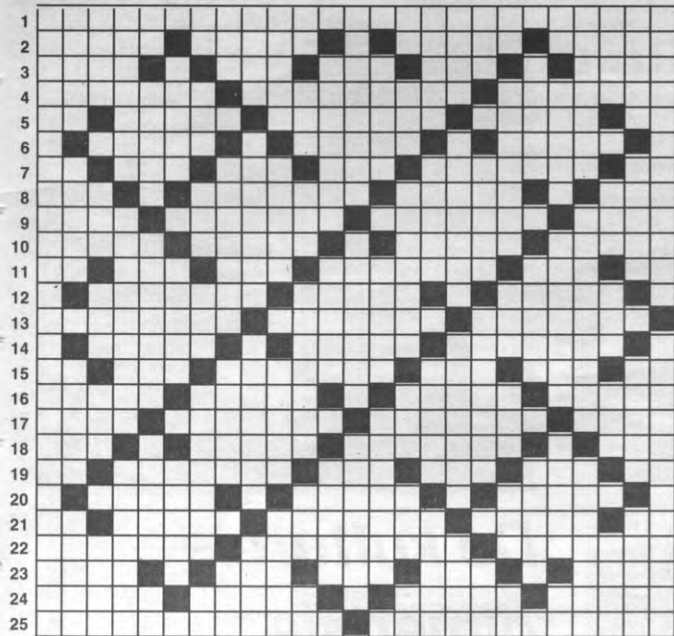
nizeren. Het pas opgerichte Anti-Racistisch Forum (ARF), dat een pluralistische koepelorganisatie wil zijn voor studenten en Leuvenaars koördineert de betoging. Het ARF gaat ervan uit dat het Blok eigenlijk geen regeringsdeelname nodig heeft: als zweeppartij slaagt ze er immers in om haar analyses en oplossingen voor de 'malaise van de democratie' aan de andere partijen op te dringen. (uit *Veto 10 van 2/12*)

Koncentratiescholen

De leerproblemen waarmee de migrantenkinderen af te rekenen krijgen zijn vergelijkbaar met de problemen van kinderen van Belgische kansarmen. De kulturele verschillen zouden veel minder effect hebben op de studieresultaten dan

de sociaal-economische factoren. Volgens deze studie kunnen onderwijsproblemen waarmee migrantenkinderen kampen dan ook enkel opgelost worden door werk te maken van een tewerkstellings-, huisvestings- en minimuminkomenbeleid. Dit zou dan niet enkel de migranten ten goede komen maar ook de Vlaamse kansarme jongeren. (uit *Veto 20 van 24/2*)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

Horizontaal - 1 Vrijheidsstaven 2 Irrigatietoestel - Reus die een oogje in het zeil houdt - Oorspronkelijke bewoners van Lapland - Mikpunt van spot 3 Gemeen vanzigt vrouwen - Uitroep van smart, schrik of verrassing - Koud, streng - Brandstof - Engelstalig schrijver 4 Aromatisch aftreksel - Gedenkwaardig - Toevoeg 5 Muzieknoot - Rede - Voeren - Brede weg - Japans drama 6 Verberg - Rimpel - Vervoermiddel 7 Noordfrans riviertje - Fatsoenlijk - Raad - Lange tijdsduur - Konstruktie die grote hoeveelheden informatie ter beschikking stelt - Rivier 8 Plus - Fluweel - Hoogvlakte - Lichaamsdeel 9 Muziekinstrument - Staartloos amfibie - Amusement - Latente vijandschap 10 Zedenleer - Vervoermiddel - Opschik - Afsplitsing van een kerkgemeenschap 11 Muzieknoot - Klein, lief kind - Okuleert - Privaat - Wig - Bijwoord 12 Onoverzichtelijke massa - Tussenwerpsel - Stof gebruikt in kopieermachines 13 Alarmsignaal - Showprogramma - Beheerder 14 Lengtemaat - Kartonhouder voor 5x6 eieren - Doorschijnende steen 15 Muzieknoot - Deel van een algebraïsche vergelijking - Hoffelijk - Serum - Voorzetsel - Bevel 16 Boerderij met de erbij horende landerijen - Techniek om voorwerpen te lokaliseren - Dwaze vertoning - Kultusgebruiken 17 Hieldendichten - Lelijk opbreken - Vloeistoffen - Zwemvogel 18 Sportterm - Vastleggen - Toebrennen van slagen met een dik eind touw - Vod 19 Public relations - Voormalig keizerlijk paleis in Moskou - Zelfbouwpakket - Aanwijzend v.n.w. - Japanse parelduiker - Opkomend water 20 Schoonmoeder van Ruth - Stekjes - Hymne 21 Ambtshalve - Wiskundige die een aksiomastelsel voor de natuurlijke getallen opstelde - Stuwende krachten - Voordelig - Duizendste van een meter 22 Te hard gebakken - Aksent - Weglating van woorden of klanken 23 Vervallen huis - Offerte - Telwoord - Groep dieren met economisch nut - Jongensnaam 24 Verlangen - Broer van Mozes - Krijggewoel - Muze van de lyrische poëzie 25 Student Nederlands taal- en letterkunde - Plaats gelijkvloers

Vertikaal - 1 Praatjes om tot een overeenkomst te geraken 2 Onvriendelijke - Lichaamsdeel - Belgische stad - Lichaamsopening 3 Oorlogsgod - Bordes - Familied - Europeaan - Wijnsort 4 Een kaart wegmoffelen - Doen vernemen - Beroep voor vrouwen 5 10.000-vierkante meter - Uitvoerder - Met een harde rand - Betuiging van beleefdheid - Kenteken van een buurland 6 Muziekgezelschap - Wollen weefsel - Brandverf 7 Voorzetsel - Boom - Maak kleingeestige aanmerkingen - Iemands afstammelingen in de rechte lijn - Psychische belemmering - Meisjesnaam 8 Nederlandse omroep - Zacht klagend geluid - Praat onzin - Oplossing waarin men een lichaam dompelt 9 Plaats in West-Vlaanderen - Rijzend en dalend - Zonder ophouden - Halflaap 10 Kledingstuk - Sluit op - Huisgoden - Bordeaux-wijn 11 Vaste stof - Slag - Recipient - Besproeien - Amerikaans schrijver - Tijdstip 12 Huishoudelijke toestellen - Grote broeikas - Vomere 13 Kaal - Graag gezien - Retorische figuur met een schijnbare verkleining of ontkenning 14 Edelgas - Werk dooreen - De stempel van zijn tijd dragen 15 Bestaat - Turkse eretitel - Onhandig geknoei - Broeder - Lichaamsdeel - Pers. v.n.w. 16 Duidelijk worden - Onvruchtbaar - Horekaffer - Familieleden 17 Mager - Aanvulling op het O.T. - Belangrijkste zin van een betoeg - Meisjesnaam 18 Vrucht - Kleurt vaalgeel - Balspel - Plechtige belofte 19 Voegwoord - Jaarboekje - Kabel om een boot vast te leggen - Telwoord - Dier met de prachtige ogen - Fries watertje 20 Zijn haar verliezen - Harde oppervlakte - Bloem 21 Bijwoord - Luize-eieren - Politieker - Deklaag voor potten en pannen - Maanstand 22 Mansnaam - Plantenleven - Onderdeel van de wiskunde 23 Duitse rivier - Veerkracht - Cilinder - Kort moment - Ploeg 24 Vastpakken - Plaats in België - Wellust - Symbool van de liefde in de oudheid 25 Gehypnotiseerd - Toestel waardoor iets in beweging wordt gebracht

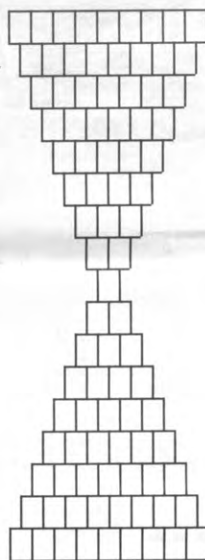
w	e	d	l	o	.o.	.p.	d	u	i	k.
...				...			...		...	.e.
			...	...			...		...	.n.
			...			...	...			
...	...	...	...			...	...			
...	...			...		...				...

Kettingraadsel

De eindletters van het ene woord zijn de beginletters van het volgende woord. De gemeenschappelijke letters zijn in het rooster aangegeven met een stipje, zo kent u dus de lengte van de te zoeken woorden.

U begint links bovenaan en werkt volgens de richting van de klok zodat u een opgerolde slang krijgt. Als u alles juist ingevuld hebt, leest u in de vette vakjes een uitdrukking.

Race - Boven water komen - Dierenverblijf - Made - Godin van de dageraad - Oosterse titel - Rijwiel - Ongerepte jonge vrouw - Vertrek om foto's te ontwikkelen - Lucht als levensbeginsel - Handelsmerk - Bijbelse naam - Grootmacht - Dwangmiddel - Elk - Zich oprichten, omhoog komen - Bovenmatig.

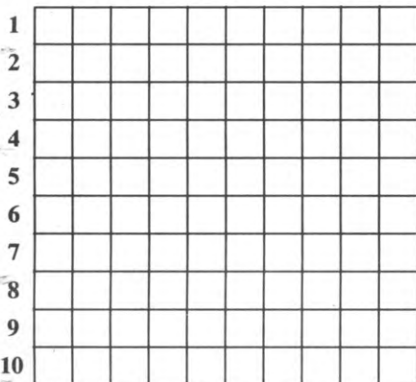

Zandloper

- Beleid
- Werkneemster in de zware industrie
- Aanlegplaats
- Ambtsuitoefening
- Straatje
- Droogoven
- Sportterm
- Voorzetsel
- Grondgetal van het natuurlijke logaritmenstelsel
- Frans eiland
- Voorzetsel
- Delfstof
- Zeezwaluw
- Ineengedraaide bundel
- Vonk
- Vlecht
- Straleongestadig.

Doorloper

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Horizontaal - 1 Vervoermiddel 2 Denkbeeldig - Zangstuk 3 Nobel - Opstootje - Ovaal vat 4 Jong dier - Familied - Vervoermiddel 5 Zoogdier - Voorzetsel - Slotwoord 6 Berggruimtes - Begeerte 7 Versoort - Insekt - Sterk ijzerhoudende grond 8 Afgod - Vlucht, vaardig - Van de wind afgekeerde zijde 9 Samendrukbaar bolletje - Muziekinstrument - Telwoord 10 Muziekteken in de psalmen - Zwemvogel - Schutsluis.

Vertikaal - 1 Lichaamsdeel - Meetkundige figuur 2 Oudnoors prozawerk - Teelvocht - Muzieknoot 3 Kleiachtige grondsoort - Mansnaam - Zwarte stof 4 Mager, flets - Belgisch dorp - Familied 5 Plaatselijk volksfeest - Verbanningsoord van Napoleon 6 Sierplant met rode of witte roosachtige bloemen - 69 cm 7 Onwrikbaar - Bloeiwijze - Strooi-poeder voor de huid 8 Kwetsing van de psyche - Gedichten waarin mensen opgehemeld worden 9 Levenskiem - Nuttigden - Lengtemaat - Watergod 10 Radioactief gas - Spottende gelaatsuitdrukking.

VETOverschotEN

Plaats tussen de 2 gegeven woorden een derde woord, om 2 nieuwe woorden te bekomen, bijvoorbeeld:

VETO + verscot = vetoverschot en verscot + en = verschoten.

- Zand...ier
- Arm...loop
- Las...os
- Inge...aad
- Gel...deren
- Pa...iel
- Alt...den
- Spil...bed
- Ent...aam
- Nat...werk

Samenstelling puzzelpagina:
Filip De Keukeleere

Rap en Los Angeles: het politieke denken van een nieuwe generatie

De recente onlusten in Los Angeles veroorzaakten een schokgolf in de VS en de rest van de wereld. Iedereen was via televisie getuige van de niets ontziende woede die uitbrak na het verdikt van de blanke jury in de zaak Rodney King. De beelden van het politiegeweld tegen de zwarte man, die om de haverklap uitgezonden en geanalyseerd werden, veroorzaakten overal verontwaardiging en ongelof. Men kon begrip opbrengen voor de zwarten, die de racistische uitspraak van de jury niet pikten. Toch hield niet iedereen het bij die analyse. BRTN-korrespondent Benno Groeneveld nam ongegeneerd het woord *klassenrijd* in de mond. Hij moet de eerste westerse journalist sinds jaren zijn, die zich daaraan waagde. Nochtans wordt hij volmondig bijgetreden door Abdul Alkalimat, professor sociologie aan de North Eastern University of Boston. Alkalimat is sinds de jaren zestig actief in de zwarte bevrijdingsbeweging, en was ondermeer auteur van het boek 'Malcolm X voor beginners'. Veto sprak met hem over de rellen in LA en de opstand van Watts in de jaren zestig, over rapkultuur en Spike Lee.

Alkalimat: «Het gaat bij de rellen in Los Angeles wel degelijk om een klassenrijd, die revolutionair potentieel heeft. Om dat te begrijpen moet je de evenementen van de voorbije dagen in LA - en in andere grote steden in heel de Verenigde Staten - in hun juiste context inschatten. Eerst en vooral moet je weten dat zich in de VS en in de rest van de wereld een economische revolutie voltrekt: de nieuwe technologieën, computers, roboten en dergelijke hebben een kwalitatieve transformatie van de productiemiddelen met zich meegebracht. Nu is het een gegeven in de geschiedenis van de mens en de maatschappij, dat een economische revolutie een sociale revolutie impliceert. De ekonomie blijft toch nog altijd een van de organisatieprincipes van een maatschappij.»

Middenklasse

«We zijn vandaag getuige van het einde van het zogenaamde industriële ontwikkelingsstadium. Dat heeft verregaande gevolgen: men schat dat vijftig procent van de werklozen in de VS op dit moment niet zomaar hun job verloren hebben: die jobs bestaan gewoon niet meer. Dat betekent voor die mensen een kwalitatieve verschuiving naar permanente werkloosheid. Het gaat hier niet om een van de cyclische krisissen van het kapitalisme: *boom, bust, boom, bust, you know*. Het is een fundamentele verschuiving: een groot deel van de arbeidersklasse vecht nu echt om te overleven. Die mensen vallen uit de boot van de *cash-flow* van de mensen die nog werk en loon hebben. Hun gevecht om te overleven is dan ook geen confrontatie met de werkgevers. Het heeft niets te maken met traditionele sociale conflicten waarbij georganiseerde vakbonden opkomen voor een beter loon of voor betere veiligheidsvoorwaarden op het werk. Het betreft hier een directe confrontatie met de regering: werkloze mensen komen op straat en moeten vechten voor huisvesting en voedsel.»

«Dat is de economische achtergrond, maar in Los Angeles speelt nog een tweede faktor mee: de meerderheid van de huidige inwoners van LA zijn niet in de VS geboren. Ze zijn precies in Amerika terechtgekomen als gevolg van de revolutionaire situatie in hun land van herkomst: El Salvador, Nicaragua, Costa Rica, Panama of Peru. Dat creëert een uiterst eksplosieve situatie. Die mensen komen met hun 'ervaring' terecht in een maatschappij die gekenmerkt wordt door een nog grotere sociale polariteit: het ene procent allerrijksten van de VS bezit meer rijkdom dan negentig procent van de rest van de bevolking.»

Veto: Er wordt nu in de media voortdurend verwezen naar de onlusten in Watts in de jaren zestig. Kan men, gezien de achtergrond die u schetst, wel parallellen trekken tussen de gebeurtenissen toen en nu?

Alkalimat: «De opstand in Watts vond plaats in '65. We zijn nu 27 jaar later. In '65 had je een ekonomie in volle uitbreiding, en bovendien ontstond er een brede zwarte beweging. Wat gebeurde er eigenlijk: Malcolm X werd vermoord in februari '65, in augustus brak de opstand in Watts uit. Vanaf '66 zien we in Mississippi het ontstaan van *Black Power* als een ideologisch, politiek begrip, dat zich verspreidde over heel de VS. Een reeks gebeurtenissen die de politieke agenda onder druk zetten, volgden elkaar op. Welnu, omdat de maatschappij een surplus kende, de ekonomie in volle expansie was, kon de Amerikaanse regering toen geld investeren in de uitbouw van een zwarte middenklasse, die zou opteren voor

hervormingen via de parlementaire weg. Macht betekende stemmen.»

«Tegelijkertijd onderdrukte het militaire apparaat de revolutionaire groepen. Tegen het eind van de jaren zestig waren alle kopstukken van de revolutionaire aktie uit de weg geruimd. De moorden op Fred Hampton en Marc Clarke in Chicago zijn een goed voorbeeld van de onderdrukking van de *Panthers*. De militaire likwidatie van het revolutionaire leiderschap ging gepaard met het creëren van een *middle-class* leiderschap.»

«Maar vandaag, na 27 jaar van elektorale strijd, is de situatie heel anders. De ekonomie breidt niet meer uit, ze krimpt in. Bovendien bestaat er geen brede beweging zoals in de sixties. We leven nu in een erg repressief politiek klimaat, vooral sinds Reagan en Bush, maar ook al onder Nixon en Carter. De tijd van de Kennedy's of de Johnsons is voorbij, er geldt nu een andere aanpak. En ten laatste: er worden geen overheidsgelden meer vrijgemaakt om de

lijk ook massaal gebeurd is. Bovendien kwam het opnieuw tot echte vuurgevechten met de politie. Je kan stellen dat er een grote kans bestaat dat de rellen, niettegenstaande hun spontane karakter, zich verder politiek zullen ontwikkelen.»

«Ik denk dat die ontwikkeling binnen de zwarte gemeenschap zelf zal leiden tot een debat op twee niveaus. Ten eerste de politieke strijd omtrent de definitie van wat er nu eigenlijk gebeurd is in LA. Bovendien zal het tot een tweestrijd komen omtrent de opvang van de individuen die zich nu gemanifesteerd hebben. Er zijn mensen die op individuele basis, of in kleine groepen, vuurgevechten aangegaan zijn met de politie. Pas op, het gaat hier niet zomaar om de *gangs*. Je moet van het benedelfenomeen in LA een goede analyse maken. Zelf beweren ze dat er in Los Angeles 90.000 bendeleden zijn. Je moet dat getal waarschijnlijk door vier delen. In meerderheid gaat het daarbij om opportunisten en drugdealers. Maar er is ook een kern van jonge leden die niet 'gedegenereerd' zijn. De rekrutering van die mensen zal erg belangrijk zijn. Zij hebben hun fysieke moed al bewezen en hebben zich bij de onlusten zeker laten leiden door een vorm van politiek bewustzijn. Maar toch kan dat nog vele kanten uit. Diezelfde mensen zouden zelfs door de politie kunnen worden gerekruteerd.»

Veto: U zegt dat er in de jaren zestig een zwarte beweging groeide die niet zozeer op de traditionele organisaties, partijen of vakbonden gebaseerd was, maar eerder op een soort van generatiegevoelen. Kan je stellen dat de hedendaagse zwarte subkultuur, de Rap bijvoorbeeld, datzelfde mobiliserende potentieel heeft?

zingen helpt organiseren, met Jesse Jackson. Dat zijn de jaren tachtig. Rap, in combinatie met Los Angeles, creëert nu de mogelijkheid om daarmee te breken, en het politieke denken van een nieuwe generatie te betalen.»

Veto: En wordt dat nieuwe denken dan noodzakelijk meer militant? Is de heropleving van Malcolm X wel meer dan een medaefenomeen of een stijfijgure in de jongerenkultuur?

Alkalimat: «Er woedt inderdaad een felle ideologische strijd rond de manier waarop Malcolm X voorgesteld wordt. De film van Spike Lee bijvoorbeeld zal deels de bourgeoise interpretatie van Malcolm X weergeven. (nvd: eind dit jaar wordt 'Malcolm X' van Spike Lee in relatie gebracht) Nu al is er een vinnig debat aan de gang om een meer strijdbare, revolutionaire interpretatie aan te rekenen.»

«Spike Lee zelf draagt vaak een T-shirt met daarop een grote X, in de kleuren van de Amerikaanse vlag. Dat kan je natuurlijk op verschillende manieren lezen. Maar uit zijn films kun je zijn analyse distilleren. *Do the Right Thing* is een perfecte illustratie van heel het debat waarover ik het had. De film begint met muziek van *Public Enemy*, die het probleem van de macht aan de orde stelt. *We gotta fight the power, we gotta fight the power that be*. Maar de film handelt over Sal, de eigenaar van een pizza-tent. Het gaat niet over Rockefeller, Chase Manhattan Bank, Wall Street; dat is niet de macht waarover Spike Lee het heeft. Hij heeft het over een Italiaan die eigenaar is van een pizza-tent die hijzelf heeft gebouwd en waarin zijn zoons werken. Klassiek kleinburgerlijk, het domein van de middenklasse. En Lee is natuurlijk geslepen: hij situeert het

middenklasse aan zich te binden. Eigenlijk kan je stellen dat de sociale rust vroeger werd afgekocht doordat mensen terecht konden in programma's voor sociaal welzijn, projecten voor de gemeenschap en dergelijke. Vandaag komen die mensen rechtstreeks in het repressieve apparaat terecht: politie, leger, gevangenis. De laatste twaalf jaar zijn de overheidsfondsen voor huisvesting met liefst tachtig procent ingekrompen, terwijl die voor het bouwen van gevangenis met meer dan tweehonderd procent zijn toegenomen.»

Rekrutering

Alkalimat: «Anderzijds zijn er tussen LA en Watts natuurlijk ook parallellen te trekken. Je kan stellen dat zowel Watts als LA spontane opstanden waren, die niet gedragen werden door een of andere organisatie. Maar toch zie je daarbinnen groepen die ageren op basis van hun politieke overtuiging. Zo kwam het tijdens de opstand in Watts tot een aantal zeer ernstige incidenten, toen er ingebroken werd in een wapendepot, en er zware vuurgevechten losbarsten met de politie. Dat zagen we ook dit keer gebeuren. Je moet weten dat LA eigenlijk verschillende steden omvat: er zouden nu twee stadhuizen uitgebrand zijn, een politiekantoor, de hoofdzetel van het *Department of motorvehicles*. Dat zijn overheidsgebouwen, duidelijke doelwitten. Het gaat dan niet zomaar om het in brand steken van huizen van gewone mensen of het plunderen van kleine winkels, wat natuur-

Alkalimat: «Tot nu toe hebben we het gehad over de objectieve situatie van zwarten in de VS. Nu heb je het over subjectieve gegevens. Als je naar het hele gamma aan rapartiesten luistert, dan hoor je eigenlijk het verhaal in al zijn facetten: sommige groepen vertegenwoordigen de bourgeoise-ideologie, anderen zijn meer revolutionair, de meesten zijn een beetje van alles. Belangrijk is het feit dat, in het repressieve, antikommunistische klimaat dat in de VS heerst, Malcolm X, de strijd van de Derde Wereld, en het revolutionaire potentieel daarvan, in die hele rapkultuur doorklinkt. Want die rapkultuur beperkt zich niet tot de zwarte gemeenschap. Ze draagt bij tot de huidige jeugdcultuur over heel de wereld, ze is daarin zelfs toonaangevend. *People are rapping everywhere*. En als je rapt, betekent dat dat je participeert aan een cultuur die uit de Bronx en uit Brooklyn komt, uit South-Central LA. Daarmee staat de zwarte gemeenschap een stuk verder dan met de politieke cultuur van het midden van de jaren zestig.»

«De vraag is of met de politieke evoluties waartoe de rellen aanleiding zullen geven, er ook duidelijke stemmen zullen doorklinken vanuit die rapkultuur. Stemmen die kunnen bijdragen tot het ontstaan van een breed sociaal bewustzijn. Dat zal bepalen of rap ook een *generational marker* kan worden. De laatste tien jaar of langer nog is de zwarte jeugd gesocialiseerd via de elektorale politiek. Dat is de generatie die van zichzelf denkt dat ze effectief de campagne voor de presidentsverkie-

verhaal op een zaterdag, zodat je niet weet wie er werkt en wie niet. Je weet niets over de klasseverhoudingen, iedereen in de gemeenschap is gelijk. Hij vermijdt op die manier het hele klassenprobleem, en het enige dat overblijft is Sal, want die bezit een pizza-tent.»

«En dan krijg je de sleutelscène: drie personages zitten op straat en maken een analyse van hun situatie. Een van hen zegt: «Als we toch maar eigenaar waren van de zaken in onze eigen gemeenschap»; de moraal van het verhaal. Maar dat is helemaal niet de macht waartegen we moeten vechten. Het bezit van kleinhandelszaken in de eigen gemeenschap biedt de zwarten toch geen enkele mogelijkheid om deze fundamentele maatschappelijke crisis te overleven. Dat is dus de vraag die Spike Lee opwerpt. Maar in de film konfronteert hij ons op geen enkel moment met de moeilijkheden waarmee zwarten in werkelijkheid te maken hebben.»

«Het probleem is dat we in Amerika geen traditie meer kennen van grote publieke debatten over dit soort van onderwerpen. De polemieken over de zwarte bevrijdingsstrijd in kranten, en tijdschriften, zoals we die kenden in de sixties, zijn er niet meer. Die kranten en tijdschriften bestaan trouwens niet meer. *But now, the peace is over*. En ik hoop - maar ik ben dan ook een optimist - dat LA ertoe bijdraagt dat dat debat weer gestimuleerd wordt, zodat er ook meer radikale kritiek dan die van Spike Lee gehoord kan worden.»